AYDINLIK

sosyalist dergi

TÜSTAV

muzaffer erdost

ahmet kardam

okay gönensin

TİP içindeki mücadelede nereye geldik?

milli demokratik devrim ve köylü meselesi

güney-doğu asya'da emperyalizm ve halk savaşı

devrimci kültür cephesi üzerine

ekim 1970

24

İÇİNDEKİLER

AYDINLIK	Legalite Uğruna Mücadelemiz	433
	TİP İçindeki Mücadelede Nereye Geldik?	439
Ahmet KARDAM	Milli Demokratik Devrim ve Köylü Meselesi	448
Okay GÖNENSİN	Güney-Doğu Asya'da Emperyalizm ve Halk Savaşı	478
Muzaffer ERDOST	Devrimci Kültür Cephesi Üzerine	496
	Aydınlıkta Dünya ve Türkiye	504

Sahibi	Münir Aktolga
Sorumlu Müdür	Vahap ERDOĞDU

Yönetim Yeri	Süleyman Sırrı Sok. 2/12 Yenişehir — Ankara Tel : 12 40 14
Banka Hesap No.	630/536 T.C. Ziraat Bankası Kızılay Şubesi
Abone Adresi	P.K. 100, Cebeci — Ankara
Abone Şartları	Türkiye/yıllık 50 TL., altı aylık 25 TL. Avrupa ve Ortadoğu/yıllık 75 TL., altı aylık 40 TL., Diğer Ülkeler/yıllık 125 TL., altı aylık 65 TL.
İlân Şartları	Tam sayfa 800 TL. üzerinden hesaplanır. Yayın ilânları indirimlidir.
İstanbul Dağıtımı	Fuat Büte, Ankara Cad. No. 34 Tel : 27 89 49
Ankara Dağıtımı	Ankara Umum Gazete Bayileri Kooperatifi
Ege Böl. Dağıtımı	Orhan Özşişman, 452. Sok. 5 — İzmir Tel : 38786
Dizgi ve Baskı	Baylan Basım ve Ciltevi Tel: 12 52 95, A N K A R A

legalite uğruna mücadelemiz

Şu tarihî anda, Türkiye'de, proleter devrimci hareketin en önemli bir meselesi legalite uğruna mücadeledir. Legalite uğruna mücadele Filipin demokrasiciliğinin sınırlarının aşılması, güneş altındaki yerimizin dost-düşman tarafından tanınması uğruna, demokrasi uğruna mücadeledir. Bu mücadele proleter devrimci hareketin işçi sınıfına, yoksul köylülüğe ulaşması uğruna, işçi, yoksul köylü yığınlarının içinde kök salması uğruna mücadeledir. Yani legalite uğruna mücadele, hareketimizin biricik kuvvet kaynağı olan emekçi yığınlarla bağlar kurma uğruna mücadeledir. Bu mücadele aynı zamanda işçi sınıfının ve yoksul köylülüğün dışındaki ulusal güçlerle ittifak arama ve devrimci güç-

birliğini gerçekleştirme olanaklarını genişletme uğruna, emperyalizmin işbirlikçilerini tecrit etme uğruna mücadeledir. Bu dönemde, kısa vadede her şey, bu mücadelede başarımıza bağlı görünmektedir.

Türkiye'de 27 Mayıstan sonraki nisbî sola açılış döneminde proleter devrimci hareketimizin verdiği çok yönlü mücadelenin başlıca amacı hareketimize legalite kazandırmak olmuştur. TİP içinde proleter devrimcilerin oportünizme karşı verdikleri mücadele bu legalite uğruna mücadelenin bir parçasıdır. Proleter devrimcileri, TİP'i, kurulduğu günden beri, sosyalist hareketin küçümsenmemesi gereken bir eylem alanı saymışlardır. Biz, hiç bir zaman, TİP'i sadece bu örgütün başına çöreklenmiş olan oportünist politikacılardan ve bunların küçük avenisinden ibaret bir kuruluş saymadık. Filipin demokrasiciliğinin bir unsuru olmasına rağmen, bu parti çatısı altında birçok gerçek sosyalistlerin de birleşmek zorunluluğunu duyduklarını her zaman gözönünde tuttuk. Ve legalite uğruna çok yönlü mücadelemizde TİP'i de bir mücadele alanı olarak kabul ettik. TİP içindeki proleter devrimci mücadele, bütün alanlarda vermekte olduğumuz legalite mücadelesi çerçevesi içerisinde değerlendirilmelidir.

Hiç şüphe yok ki, emperyalizm, işbirlikçi sermaye, feodal müteglllibe üçlü ortaklığının egemen bulunduğu bir toplumda, politikanın işbirlikçi sınıfların kapalı bir av alanı halinde tutulduğu bir toplumda, adı "İşçi Partisi" de olsa, kurulu siyasî düzenin, Filipin demokrasiciliğinin unsuru olan siyasî bir partinin yönetimi proleter devrimcilerinin eline geçtiği an legalite uğruna mücadele hedefine ulaşmış olmaz ve o toplumun proletaryası, yoksul köylülüğü, otomatik olırak, kendi öz siyasî örgütüne kavuşmuş olmaz. Nasıl ki, sadece, sosyalizm ilkelerine bağlı olduğunu içtenlikle iddia eden bir yeni siyasî örgütün kurulmasıyla da hareketimizin örgüt meselesi çözüme bağlanmış olmazsa... Legalite uğruna mücadelemizin başarıya ulaşıp ulaşmaması, sadece bir alanda değil, bütün eylem alanlarında çok yönlü mücadelede sağladığımız başarılara bağlıdır. Filipin demokrasiciliğinin sınırlarının aşılması ve hareketimizin kendi legal siyasî örgütüne, bu örgütle işçi, köylü yığınlarına rahatça ulaşma olanağına kavuşması, o yığınlara şimdiden, bütün engellere rağmen, ulaşmamıza ve işçi köylü saflarınd kurulu sömürü düzenine karşı, onun siyasî üstyapısı olan Filipin demokrasiciliğine karşı, aşağıdan yukarıya, bir emekçi kitle direnmesini gerçekleştirmemize bağlıdır. Bu, aynı zamanda bizi tecrit etme çabalarını boşa çıkarmamıza ve öteki ulusal sınıf ve zümrelerin emperyalizme ve işbirlikçilerine karşı bizimle güçbirliğini sağlamak için gerekli eylemi göstermemize bağlıdır.

Proleter devrimci hareketin bütün eylem alanlarında legalite uğruna mücadelesi genellikle başarılı olmuştur. TİP için bu mücadele-

nin son birkaç yıllık bilançosu şöyledir: oportünizmin maskesi düşürülmüş ve partili partisiz bütün gerçek sosyalistlerin proleter devrimci saflarda yerlerini almaları sağlanmıştır. İhraçlara, fesihlere ve bütün kanun ve tüzük dışı davranışllra rağmen, İşçi Partisi içinde gerçek sosyalistler büyük ağırlık kazanmışlardır. İl ve ilçe kongrelerinin olup bittiye getirilmediği ve tüzük gereğince yapıldığı ve proleter devrimcilerinin davalarını serbestçe savunabildikleri hemen her yerde bu kongreler oportünizmin yenilgisiyle sonuçlanmıştır. Nerede, oportünist yönetime ve filipin demokrasiciliğinin savunucusu kuvvetlere rağmen, proleter devrimci dava **eşit şartlarla** savunulabilirse orada sonuç aynıdır, sonuç proleter devrimcilerinin zaferidir.

Besbelli ki, proleter devrimci hareketin legalite uğruna mücadelesinde karşımıza dikilenler sadece TİP'in başındaki oportünist politikacılar değildir. Bu mücadelede bizim başarı sağlamamız ve Türkiye işçilerinin ve yoksul köylülerinin kendi siyasî örgütlerine kavuşması yolunda ileri adımların atılması demek, filipin demokrasiciliği denen anti-demokratik düzenin sınır duvarlarının yıkılması demektir. Böyle bir gelişme karşısında, elbette ki, emperyalizm ve işbirlikçileri seyirci kalamazlar. Onlara lâzım olan, emekçi yığınlarını oyalamaya yarayan, sömürü düzenlerinin siyasî üst yapısının bir unsuru olacak, sosyalistlik iddia eden, ama aslında statükocu olan, oportünistlerin yönetiminde örgütler, keskin solculuk iddiasında ama özünde proleter devrimci safları bölme fonksiyonunu yerine getiren grupçuklardır. Eski ve yeni oportünizm emperyalizmin ve işbirlikçilerinin bu ihtiyacını karşılamaktadırlar. Oportünizmin bu iki çeşidinin egemen çevrelerle bir çok tezahürlerine tanık olduğumuz işbirliğinin gerekçesi budur. Onun için kongrelerin nerede yapılacağı ve devrimci delegelerin nasıl içeri sokulmayacağı meselesini oportünist, Demirel polisiyle başbaşa vererek tartışır ve birlikte karara varırlar. Onun için oportünistin ihbarı üzerine, polis, proleter devrimci militanı falakaya yatırır. Onun için (son Ankara olayında olduğu gibi) kongre salonuna sokulmayan proleter devrimcilerini "saldırgan" olarak göstermekte Babıâli basını ağız birliği eder. Onun için "Ortanın Solu" sözcüleri ve benzerleri, verilen bunca şehitler karşısında, sıkıyönetimler, komando baskınları, işkenceler, zulümler karşısında sustukları halde, delegelik hakkı gaspedilen proleter devrimcilerinin tabii direnişini "teröristlik" diye nitelendiren demeçler verirler.

Emperyalizmin ajanları ve işbirlikçileri, onların hizmetindeki baskı kuvvetleri, Babıâli basını, statükocu "düzen değiştiricileri", proleter devrimci hareketin legalite uğruna mücadelesini engellemek için ellerinden geleni yapmışlardır ve yapmaktadırlar. Gerçek bir sosyalist partinin işçiler ve yoksul köylüler saflarında kök salması, onlar için,

korkulu rüyaların en korkuncudur. Bunların oportünizmin çeşitlerine arka çıkmaları tabiidir. Proleter devrimci hareketin kendi partisine kavuşmasını açıkça, ama daha çok dolaylı yollardan olanca güçleriyle engellemeye çalışmaları tabiidir. Onlar, ancak bilinçli ve örgütlenmeye azmetmiş işçi-köylü yığınlarının önünde durulmaz iradesi karşısında gerileyeceklerdir. Proleter devrimci örgüt, onlara **rağmen** kurulacaktır. Ve hiç bir kuvvet bunu önleyemiyecektir. Biz Türkiye proleter devrimcileri işçilerin ve yoksul köylülerin savaşçı örgütünü mutlaka kuracağız. Saflarımızdaki tereddütleri yeneceğiz ve yıldırım hızıyla bilinçlenen işçilerin ve köylülerin "ne yapacağız?" sorusuna açık seçik, somut karşılık vereceğiz. İşçiye, köylüye diyeceğiz ki, "Kendi partinin saflarında, işçinin, köylünün ağır basacağı bir halk iktidarı uğruna, tam bağımsız ve gerçekten demokratik Türkiye uğruna, sosyalizme giden yolda ilk adım olan Millî Demokratik Devrim uğruna, bu devrimin bütün görevlerinin eksiksiz gerçekleşmesi uğruna örgütlü olarak mücadele edeceksin!" Türkiye işçileri ve köylüleri "Ne Yapacağız?" sorusunu sormuşlardır. Bizden bekledikleri, somut cevaptır; genel sömürü edebiyatı değil.

İşçi birlikleri de, köylü birlikleri de, siyasî ya da meslekî örgütlenmenin tam olarak yerini tutmayan, yoklukta zorunlu, ama geçici nitelikte bir çözümdür ve sorunun tam cevabı olamaz. Eğer "Ne yapacağız" sorusuna somut cevabımızı en kısa bir süre içinde veremeyecek olursak, bilelim ki, fabrikalardaki, köylerdeki devrimci eylemimiz, pek muhtemel olarak, işçilerin, köylülerin değil, bilmem hangi oy avcısı demagoglar güruhunun işine yarayacaktır. Sahte "halkçılar", emekçi halkın derin huzursuzluğunu, bir süre için daha, filipin parlemantarizmi oylarına tahvil etme imkânını bulabileceklerdir. Bu durumda bütün emeğimiz, filipin demokrasiciliği değirmenine su taşımaya yaramış olacaktır.

Şehir ve köy emekçilerinin "ne yapacağız?" sorusuna somut cevabımızı verememiz için bütün satükocu güçler seferber olmuştur. Oportünizmin çeşitleri karşımıza dikilmiştir. Saflarımızda dağınıklık ve tereddüt yaratmak için herşey yapılmaktadır.

Eski oportünizm, şimdiki haliyle filipin demokrasiciliğinin bir unsuru durumunda olan TİP'i, yıka yıka bir türlü yerlebir edemedikleri bu örgütü, oportünist çizgisi içinde işçiye, köylüye kendi örgütü olarak yutturmaya, emekçi halkın huzursuzluğunu sahte demokrasiye kanalize etmeye çalışmaktadır. Yeni oportünizm, filipin demokrasiciliğini mutlak bir gerçek saymakta ve "bu şartlarda proletaryanın özörgütü kurulamaz" diyerek, bütün alanlarda olduğu gibi örgütlenme alanında da pasifliği, küçük-burjuva radikalizmine teslimiyeti savunmaktadır. Filipin demokrasiciliği donmuş bir kalıp değildir. Devrim-

ciler bağımlı sömürü düzeninin bu siyasî üstyapısına karşı çetin ve oldukça etkili bir mücadele vermişlerdir, ve Filipin demokrasiciliğin sınırlarını bu mücadele sonucu bir ölçüde gerilere itebilmişlerdir. Bu mücadelemiz sonucundadır ki, hareketimiz işçi sınıfı ve köylülük içinde de kök salabildi. Böylelikle, bütün alanlarda, bütün şekilleriyle devrimci mücadele için daha hazırlıklı, daha güçlü duruma geldik. Bu mücadelemiz, proleter devrimci örgütü kurma uğruna mücadeleye paralel düşen bir mücadeledir. Mücadelemizin bu ayrı ayrı yönleri ve alanları birbirinden ayrılamaz; bunlar bir bütün teşkil eder.

Örgüt meselesinde, eski oportünizm de, yeni oportünizm de kesin olarak karşımızdadır ve proleter devrimci örgüt onların dışında, onlara **rağmen** kurulacaktır. Onun için "hizipler-üstü" bir tavır takınarak proleter devrimci hareketimizi oportünizmin çeşitleriyle aynı sepete koymaya kalkanlar, "Sosyalist Şura"larda oportünizm ile proleter devrimciliğinin barışmasını, uzlaşmasını önerenler derin yanılgı içindedirler.

Biz, son yıllarda proleter devrimci hareketimizi, karşımızdaki güçlerin hep üzerine üzerine yürüyerek, onları gerilete gerilete ilerlettik. Önemli mesafeler aştık. Bugün hareketimiz devrimci aydın saflarını aştı, asıl yatağına işçi-köylü yığınlarına ulaştı. Bugün Türkiye'de sosyalist militan adına lâyık kim varsa. bizim safımızdadır. Ve biz legalite uğruna bu mücadeleyi açıkça yürüttük. Bugünedek 31 şehit verdik, yüzlercemiz yaralandı, işkenceye uğradı, hapsedildi. Biz bu mücadeleyi açıkça hasmımızın üstüne yürüye yürüye başarıya ulaştırdık. Bizim gizli hesabımız yoktur. Hesabımız açıktır, ortadadır. Türkiye'nin bugünkü şartlarında gizlenmek bize düşmez. Varsın vatan satıcıları gizlensinler.

AYDINLIK dergisi, proleter devrimci hareketin ideolojik organı olarak, elini hareketin nabzının attığı yerde tutmayı görev bilmiş ve ayrı ayrı proleter devrimci çevrelerden gelme arkadaşları bir danışma kurulu'nda birleştirmek için harekete geçmiştir. Güdülen amaç, bir yandan, ideolojik organ ile hareket arasında zorunlu bağı kurmak, öte yandan saflardaki irtibat ve dayanışmanın sağlanmasında yardımcı olmaktır. Saflarda ideolojik eğitimin sağlanması ve ilke birliğinin güçlendirilmesi için çalışmalar yapılmasının gereği konusunda herkes görüşbirliği halindedir. Biz, hareketimiz için tam bir ilke birliğinin ancak bir gerekçeli siyasî platform hazırlığı çerçevesinde gerçekleşebileceğine inanmaktayız. Bu maksatla proleter devrimci hareketi temsil etme durumunda bir kurul en kısa zamanda bir siyasî platform tasarısı hazırlamalıdır. Program tasarısı, en geniş proleter devrimci çevrelere iletilmeli, okunup açıklanmalı ve tabandan gelen fikir ve öneriler, bunlardan yararlanılmak üzere bir merkezde toplanmalı ve bunların

harmanı yapıldıktan sonra tasarıya son şekil verilmelidir. Siyasî program tasarısı, gerekli hazırlıklardan sonra, ilerde toplanacak bir Proleter Devrimci Kurultay'ın onayına sunulmalı ve böylelikle haraketimiz, bütün militanların katkısıyla demokratik merkeziyetçi bir tarzda siyasî platformuna kavuşturulmalıdır. Hareketimizin siyasî platformunun bu şekilde saptanması, siyasî örgüt meselemizin çözümü yolunda önemli bir adım olacaktır.

Aydınlık, proleter devrimci saflardaki kopukluğu ve dağınıklığı gidermek için, saflarda ilke birliğini, irtibatı, disiplin ve dayanışmayı bir an önce gerçekleştirmek için kendisine düşen görevi yerine getirmeye kararlıdır. Bu yolda attığımız ilk adım, daha şimdiden, meselelerimizin daha açık seçik ortaya çıkması bakımından olumlu sonuç vermiştir. Proleter devrimci hareketimiz, bütün engelleri göğüsleyerek bu meseleleri çözüme bağlamayı bilecektir. Vardığımız bu dönüm noktasında, hareketimiz legalite uğruna, işçi sınıfına ve yoksul köylülüğe ulaşma hakkı uğruna, demokrasi uğruna mücadeleyi başarıyla sürdürecektir.

AYDİNLIK

TİP içindeki mücadelede nereye geldik?

27 Mayıs'tan sonraki dönemde küçük-burjuva radikalizminin, ürkek ve tutarsız davranışları, emperyalizmin ve işbirlikçilerinin kararlı davranışları sonucu, Türkiye'de filipin demokrasiciliği yeniden tezgâhlandı. TİP sahte demokrasinin bir unsuru olarak düşünülmüş ve kurulmuştur. Bu partiyi kuran on iki sendikacı burjuva anlamda politik kariyer düşüncesi ile hareket etmekteydiler. Bununla birlikte daha ilk gününden demokratik özgürlüğe susamış gerçek sosyalistler TİP'i bir eylem alanı saydılar. Ve İşçi Partisi'ni adına layık bir proleter siyasi kitle partisi durumuna yükseltmek için mücadeleye giriştiler.

1962'de Mehmet Ali Aybar ve Behice Boran ekibinin Partinin yönetimine gelmesi ile TİP ilerici çevrelerden daha güçlü bir destek gördü. Çünkü Aybar olsun, Boran olsun, daha önceki proleter devrimci eylemde doğrudan doğruya yer almamakla birlikte, gene de demokratik mücadele alanında bir ölçüde aktif rol oynamışlardı. Ve Türkiye'nin ilerici çevreleri bu iki şahıs hakkında genellikle olumlu bir izlenim taşıyorlardı. Proleter devrimcilerinin o dönemde genellikle TİP'i tasvip etmeleri ve örgüt olarak desteklemeleri son derece önemlidir. TİP yarımasırlık proleter devrimci zincirin bir halkası sayılmıştır. Yani TİP, 1963 de, bu birikimin üzerine teşkilâtını oturtmuştur. Filipin tipi demokrasiciliğin şartları altında, dermeçatma bir örgütlenme ve kısa bir seçim çalışması ile TİP'in üçyüzbine yakın oy almasının başlıca nedeni, yarımasırlık devrimci hareketin birikimidir; bu örgütün yarımasırlık devrimci hareketin uzantısı sayılmasıdır.

1963 den 1956 seçimlerine kadarki süre içinde TİP, halkımızın sesini filipin tipi demokrasiciliğin arenasına yükselten bir örgüt oldu. Bu dönem, TİP yönetici kliğinin ilerici olduğu bir dönemdir. Çünkü bu evre, birtakım anayasal hakla-

rın, gerçekten kullanılabilir haklar haline getirilmesi için mücadele dönemiydi. Başta proleter devrimciler olmak üzere, bütün demokrat unsurlar ile birlikte, TİP'in yöneticileri de bu mücadelede aktif olmasa da, ilerici bir rol oynadılar.

1965 seçimlerinden sonra Türkiye'deki sınıflar savaşı görülmedik derecede sert ve şiddetli bir aşamaya girdi. Ve gitgide sosyalistlik, cesaret, atılganlık, coşku isteyen bir meslek haline gelmeye başladı. Bu niteliklere ve bu keskinleşen sınıflar mücadelesini yönlendirecek sınıfsal pusulaya sahip olmayan TİP'in merkez oportünist yönetici kliği, artık ilerici, devrimci değil, gerici, karşı-devrimci bir niteliğe bürünmeye başladı. TİP yöneticilerinin gitgide karşı-devrimci niteliğe bürünmesinde bu iki ana etkene, hakim gerici ittifakın TİP'i filipin demokrasiciliğinin uydusu haline getirmeyi amaçlayan sistemli ve kendi açısından tutarlı çalışmalarını da ilâve etmek gerekir.

Bu kliğin karşı-devrimci niteliği, emekçi sınıfların mücadelesini, filipin tipi demokrasiciliğin sınırları içine hapsetmekten, kitlelerin bilinçlenmelerini ve eyleme geçmelerini pasifleştirmeye çalışmaktan, emperyalizmin demagojik silahı olan anti-komünizm silahını kullanmaya kadar çeşitli şekillere bürünmüştür.

M. Ali Aybar, Behice Boran, Sadun Aren ve öteki yöneticilerin nitelikleri bilinmesine rağmen, TİP'in proleter devrimcileri tarafından tasvip görmesi ve bugüne kadar desteklenmesinin hatalı bir davranış olduğu ileri sürülebilir mi? Hayır, sürülemez. Hatalı bir davranış olduğu konusundaki iddia iki bakımdan yanlıştır.

Bir kere, TİP yöneticilerinin politika arenasında ilerici bir rol oynar göründükleri 1963-65 dönemi içinde, sosyalizme sempati duyan, bilimsel sosyalizmin teorik-ideolojik-örgütsel ve diğer ilke ve esaslarını tam olarak bilmediği halde, kendisinin, halkının ve insanlığın kurtuluşunu sosyalizmde gören, bu düzene karşı savaşmaya kararlı, yiğit, içtenlikli pek çok kişi umutlarını TİP'e bağlamışlardı. Ve bizzat bu kişiler TİP içine girerek, TİP'in yurt çapında örgütlenmesi mücadelesinde en önde dövüşmüşlerdir. Bu bakımdan, TİP'i özörgüt gbi gören, TİP'e romantik bağlarla bağlı olan bütün bu kişileri, bu düzene karşı Anadolu'nun dört bir köşesinde mücadele veren bu devrimcilerin bu durumlarını dikkate almamak, ciddiye alınacak bir davranış değildir. İkinci olarak, TİP ile birlikte, uzun yıllar legal alana çıkamamış olan proleter devrimci hareket, ilk defa olarak TİP'in çatısı altında devrimci bir grup olarak bir ölçüde emekçi kitlelerle bağ kurma imkânına sahip olacaktı. Nitekim oldu da. Özellikle TİP içindeki proleter devrimcileri, oportünist yönetici kliğe rağmen, TİP cihazını kullanarak, emekçi sınıflar ile organik bağlar kurmuşlar ve bütün mahalli devrimcileri eğiterek, proleter devrimci hareketimizin birer unsuru haline getirmişlerdir. İşte bu iki ana nedenden dolayı, bugüne kadar proleter devrimcilerinin TİP'in içine girerek, TİP'i adına lâyık bir örgüt haline getirmek için yaptıkları mücadele doğrudur.

TİP içinde yürütülen bu aktif mücadele ile bugün başlangıçta bilimsel sosyalizmin ilke ve esaslarını bilmediklerinden dolayı, Aren-Boran hainlerini destekleyen pek çok dürüst ve namuslu TİP'li saflarımıza kazanılmıştır. Artık TİP içinde proleter devrimcilerinin zaptedecekleri alan yok gibidir. Bugün, yurt çapında kuzeyden-güneye, batıdan-doğuya kadar emekçi kitlelerin kendiliğinden gelişerek patlayan hareketlerini örgütleyerek, siyasi hedeflere yönlendiren TİP'liler, AYDINLIK Sosyalist Dergi'nin saflarındaki proleter devrimcileridir. Bugün, yurt çapında, hakim ittifaka karşı aktif mücadele içinde olan TİP'in oportünist yönetici kliğinin karşı-devrimci ideolojisini benimsemiş TİP'li yok gibidir. Demek ki, TİP içindeki mücadele artık hedefine ulaşmıştır. Hain yönetici kliğin etkinliği bilimsel sosyalizmin rehberliğinde yıkılarak, TİP içindeki en iyi unsurlar proleter devrimci saflara kazanılmıştır.

AREN-BORAN KLİĞİNİN İHANETLERİNİ İYİ ANLAMAK GEREKİR

TİP'in başına çöreklenmiş olan bu oportünist merkez kliğinin Türkiye'deki proleter devrimci harekete ihanetini somut örneklerle ortaya koymadan önce, defalarca belirtilmesine rağmen, oportünizmin genel niteliği üzerinde burada kısaca durmanın yararı olacaktır.

Oportünizm, hangi şekil altında ve proleter devrimci hareketin hangi evresinde ortaya çıkarsa çıksın, temelde proletaryanın devrimci ideolojisini ve bununla ilişkin olarak devrimci pratiğini saptırmayı amaçlar. Oportünizmin çeşitli görünümleri vardır. Oportünizmin bu sayısız görünümleri, gelişen proleter devrimci harekete göre değişebilir. Oportünizmin, proleter devrimci hareketi saptırıcı, yozlaştırıcı çabası hangi kılık altında ortaya çıkarsa çıksın, iki ana pozisyonda kendisini gösterir; ya işçi sınıfı ideolojisini **çok açık olarak** toplumlardaki diğer bir sınıf veya zümrenin çıkarını korumak için kullanmaya çalışır ki bu, oportünizmin birinci ana pozisyonudur. Ya da, oportünizm işçi sınıfının devrimci ideolojisini benimsemiş görünür; parlak, cazibeli ve keskin sözlerle ortaya çıkar; bilimsel sosyalizmin bayrağının sadece kendi elinde dimdik yükseldiğini iddia eder. Öte yandan marksizmi eylemde tali duruma iter; kısacası, proletaryanın devrimci ideolojisini eylem klavuzu olarak değil, bir zihni idman aracı gibi görür ve kabul eder. Ki bu da, oportünizmin ikinci ana pozisyonudur.

Her iki durumda da, oportünizm hangi pozisyonda ortaya çıkarsa çıksın, şu veya bu şekilde hakim sınıflara hizmet eder.

TİP merkez kliğinin oportünizmi, bilindiği gibi, ipliği çoktan pazara çıkartılmış olan **eski oportünizmdir.** Proleter devrimciler, bilimsel sosyalizmin ilkelerini **açıkça** reddeden bu oportünizmin niteliğini defalarca ortaya koymuşlardır. Aybar-Aren-Boran kliğinin "Sosyalist devrim" şiarı altında emperyalizmin ve işbirlikçilerinin hesabına nasıl çalıştıkları sergilenmiştir.

Aren-Boran oportünizmi günbegün güçlenen proleter devrimci hareket karşısında sapıklıklarını kabul ederek susup oturmuşlar mıdır? Hayır. Şu sıralarda son nefesini vermek üzere olan **eski oportünizm,** hesabına çalıştığı hakim gerici ittifaka daha açık seçik hizmet yolunu tutmuştur. Proleter devrimcilerini emperyalizmin ajanlarına, polise ihbar ede ede bu alanda kariyer (!) sahibi olan yıllanmış muhbir Behice Boran ve şürekâsı, hergeçen gün bu ihanet halkalarına bir yenisini ilâve etme çabasındadırlar. Bayan B. Boran ve şürekâsı, bugün anti-komünizm silâhını kullanmakla ve proleter devrimcilerini "ihtilalci" diye ihbar etmekte, ünlü anti-komünizm simsarları Aclan Sayılgan'ları, Fethi Tevetoğullarını üstü-kapalı dolambaçlı demeçleri ile, çok gerilerde bırakmışlardır. Bayan B. Boran ve şürekâsı, bu alanda anti-komünizmin simsarlarını işlerinden edeceğe benzemektedirler!

Proleter devrimcilerini özellikle 1966 dan bu yana "ihtilâlci komünist" oldukları gerekçesi ile durmadan polise ihbar eden bu hainler, provakasyonlarını geçen ay içinde de sürdürmüşlerdir. 15 Eylül 1970 tarihli, işbirlikçilerin gazetesi olan Tercüman gazetesinin manşet haberi şöyledir:

"DEVLET İDARESİNE, DEMOKRATİK OLMAYAN YOLLARDAN EL KOYMA PROVASINI PARTİDE GERÇEKLEŞTİRMEK İSTİYORLAR."

"Behice Boran, Parti Merkezini basan grubu, sosyalizme ihanetle suçladı. Bir süredenberi yatışmış gibi görünen fakat içten içe devam eden TİP'deki anlaşmazlık önceki gün yapılan kavgalı Ankara İl Kongresinde tekrar su yüzüne çıkmıştır. Halen yönetimi elinde tutan gruptan bir yetkili, 'Milli Demokratik Devrimciler devlet yönetimine demokratik olmayan yollarla el koyma provasını önce partide gerçekleştirmek istiyorlar' demiştir."

Görüldüğü gibi artık herşey açık seçik ortaya çıkmıştır. TİP'i dünden bugüne bir "seçim-geçim" partisi haline getirenlerin iğrenç yüzlerini örten maske **kesin** olarak düşmüştür. Maskenin düşmesi, gerek **TİP içinde** gerekse **TİP dışında** hakim ittifakın bütün baskı, şiddet ve cebirlerini en zor şartlar altında göğüsleyen, hertürlü güçlüğü, provokasyonu, polis-TİP merkez kliğinin tezgâhladığı oyunları boşa çıkartarak, çok yönlü aktif bir mücadele veren proleter devrimcileri sayesinde olmuştur.

OPORTÜNİZMLE MÜCADELE YÖNTEMİMİZ AÇIKTIR

Bu hainler güruhuna karşı, bugüne kadarki mücadelede takip ettiğimiz yöntem üzerinde kısaca duralım.

Bizler, sonuna kadar TİP içinde ideolojik mücadeleyi savunduk. Aren-Boran oportünizmini ideolojik mücadele ile didik didik ettik. Bu oportünizmin ne menem bir şey olduğunu, TİP'in devrimci tabanına teşhir ettik. Üç-dört yıldır, gerek proleter devrimci yayın organlarında, gerekse il-il, ilçe-ilçe bütün TİP yönetim kademelerinde; genel toplantılarda olsun, kongrelerde olsun, yürütülen aktif ideolojik mücadele ile, TİP'in devrimci unsurlarını barındıran bütün alanlar geniş ölçüde zaptedildi. Bu süre içinde TİP oportünist merkez kliği yukarıda da belirttiğimiz gibi, ihbar, provakasyon, ihraç mekanizmasına devamlı olarak başvurdular. Bütün engelleme çabalarına rağmen proleter devrimcilerinin, devrimci tabanın tam desteğini aldığını gören bu hainler güruhu, proleter devrimcilerinin ellerinde bulunan teşkilatları feshetme ve açıkça polisle işbirliği yaparak proleter devrimcilerini kongre salonlarına sokmama yoluna başvurdular. Kısacası, emperyalizmin isteğine uygun olarak, TİP içinde proleter devrimcilerinin yönetime geçmelerine elgel olmak için, polisle işbirliğinden, devrimci ihbarına kadar ne yapmaları gerekiyorsa hepsini yaptılar. Özellikle **Çankaya** ilçe ve **İstanbul** il kongrelerindeki hezimetlerinden sonra, proleter devrimcilerle açık ideolojik mücadele ile baş edemiyeceklerini anlayan bu hainler güruhunun son altı ay içinde polisin uyarmasına uygun olarak, devrimcilerin ellerindeki teşkilatları feshetme, devrimcileri ihraç etme ve kongre salonlarına polis yardımı ile almama yollarına başvurmaları üzerine, bu klik ile ideolojik mücadele yapma imkânı parti içinde fiilen ortadan kalktı. Bu durumda, proleter devrimcileri iki yoldan birisini tercih etmek zorundaydılar; ya bu hainçe, anti-demokratik tedbirleri sessiz sedasız kabullenip, pasif bir tutum takınacaklardı; ya da, polisle işbirliği yaparak parti içi demokrasiyi rafa kaldıran merkez hainler kliğinin bu işlemini etkisiz hale getirmek, ideolojik mücadele için partide demokratik bir ortam yaratmak amacı ile mücadeleye gireşeceklerdi. Birinci yol seçilmiş olsaydı, parti içindeki pekçok namuslu unsur, oportünizmin ideolojik etkinliğine terkedilmiş olacaktı. Böylece TİP'in devrimci tabanı üzerinde TİP'li proleter devrimcilerinin etkisi zayıflayacaktı. Yani devrimci grup, parti tabanının desteğine lâyık devrimci bir otorite olarak değil, güçsüz, pasif bir hizip etkisi uyandıracaktı. Anadolu'nun çeşitli yerlerindeki TİP'li devrimcilerin **geçici** merkezi otorite olarak gördükleri, **Devrimci TİP Komitesine** olan güvenleri azalacak ve **Devrimci TİP Komitesi** irtibat ve ilişkiler merkezi olarak, görevini yapamamış olacaktı. Bu durum ise, TİP oportünist merkez kliği ile kader birliği yapmış olan küçük-burjuva hainlerinin karamsarlığını bir ölçüde dağıtacak ve onlara cesaret aşılayacaktı. **Devrimci TİP Komitesi,** bilimsel sosyalizmin emrettiği yolu, yani ikinci yolu tercih etti. **Devrimci TİP Komitesi** bu oportünist kliğin yöneticiliğinin geçersiz olduğunu, dolayısıyla aldığı bütün kararların muteber olmadığını ilân ederek, bu hainlerin, filipin demokrasiciliğinin siyasi partiler kanununa dayanarak parti içi demokrasiye tamamen aykırı bir şekilde feshettiği il ve ilçe yönetim kurullarını geçerli sayarak, TİP'in yurt çapındaki bütün teşkilatlarında aktif mücadele bayrağını açtı.

İşte Ankara İl kongresi sırasında olan olayları bu açıdan ele almak ve değerlendirmek gerekir.

ANKARA İL KONGRESİ OLAYLARI

Ankara il kongresindeki olayların doğru olarak değerlendirilebilmesi için mutlaka il kongresinden önceki olayların, merkez hainler kliğinin yaptığı işlemlerin bilinmesi gerekir. Çünkü marksistler herhangi bir sosyal olayı, gelişim süreci içinde inceler ve değerlendirirler.

Olayın gelişimi içinde belli bir kesiti alarak, yorumları ona göre yapmak küçük-burjuva tek taraflılığının ve dar görüşlülüğünün bir tezahürüdür. Ankara il kongresini, kongre gününü ele alarak değerlendirmek, Ankara ilinde aktif mücadele verilmediğini iddia etmek ve Ankara il kongresinde oportünizmin tezgâhladığı oyunların kaçınılmaz sonucu olan olayları "baskın" diye nitelemek bu küçük-burjuva dar görüşlülüğünün bir ifadesidir.

Bazı küçük-burjuva entellektüel çevrelerin Ankara il kongresi olaylarından dolayı proleter devrimcilerini kınamaya kalkmalarının temelinde bu yatmaktadır.

Ankara ilinde proleter devrimciler, partinin her ilçesinde aktif mücadele vererek, Ankara il teşkilatında doğru devrimci stratejiyi hakim kılmışlardır. Çankaya ilçesinde Aren-Boran oportünizmi etkisiz hale getirilmiş ve Ankara il kongresi delegeliklerinin büyük çoğunluğuna proleter devrimciler seçilmişlerdir. Altındağ ve Merkez ilçede de, ideolojik mücadele sonucu, üyeler Aren-Boran oportünizminin etkisinden kurtulmuş ve il delegeliklerini devrimciler kazanmıştır. Devrimcilerin Ankara'daki bu başarıları Aren-Boran kliğini telaşa düşürmüştür. Eski demogojilerinin sökmediğini gören bu **hainler kliği**, burjuva politikacılığına, tüzük oyunlarına başvurarak, il teşkilatlarında tam bir ideolojik hakimiyet kurmuş olan proleter devrimcilerini tasfiye etmeye kalkışmışlardır. Bunun somut delilleri şunlardır:

1 — **Polatlı** ilçesinin aslen 40 kadar üyesi olmakla birlikte, oportünistler bunu, sahte üye kaydederek 301'e çıkarmışlardır. Polatlı ilçe kongresine sadece 7 kişinin katılması bu durumun açık belgesidir. **7** kişinin katıldığı ilçe kongresinde, **30 delege** seçilmiştir. Ancak kendi seçtikleri 30 delegeyi dahi kongreye getiremiyeceklerini, bunların bir kısmının gerçek devrimci çizgiden yana çıkacaklarını hesap ettiklerinden, Polatlı'ya fazla güvenememişlerdir.

2 — İkinci olay, **Şereflikoçhisar** ilçesinde olmuştur. Şereflikoçhisar ilçesinin üye sayısı 143, il delegeleri sayısı 14'tür. Şereflikoçhisar'da oturup Ankara'da okuyan 10-15 kadar devrimci genç, Koçhisar'da parti üyelerini eğitme çabasına girmişlerdir. Bu eğitimin etkisiyle üyeler parti içi mücadelenin içine girmişler, Aren-Boran oportünizminin ne menem birşey olduğunu kavramışlardır. Koçhisar TİP ilçe binası, merdiveni olmayan, seyyar merdivenle çıkılan bir binada iken, devrimci gençler bir bina tutmuşlar, bağış toplayarak binanın iki aylık kirasını vermişler ve ilçeyi buraya taşımışlardır. 22 Şubat 1970 tarihinde Koçhisar ilçe kongresi yapılacağı bildirilmiştir. Aren-Boran hainler grubu, bir hafta Hoçhisar'da karargâh kurup üyeleri kandırmaya çalışmışlardır. Fakat bu hainler kliği, devrimcilerin ideolojik mücadelesi karşısında bunu başaramıyacaklarını anlayınca, kongreden, daha doğrusu kongre çağırısından vazgeçmişlerdir. 24 üyenin bulunduğu Çıkınagıl köyünden 10-15 kadar üyeye içki ziyafeti vererek, kongreyi bu 10-15 kişiyle yapmak istemişlerdir. Bu durumu anlayan Koçhisar'ın içinde oturan devrimci TİP'liler ilçe binasında yapılacak olan kongreye engel olmuşlardır. Kongreyi ilçe binasında yapamıyacaklarını anlayan oportünistler, kongre için başka bir yer aramaya başlamışlardır. Devrimci Koçhisar'lılar buna da engel olunca, bu hainler güruhu Ankara'ya geri dönmek zorunda kalmışlardır. Ve devrimcilerin kazanacağı garanti olan Koçhisar kongresi bir daha yapılmamıştır.

3 — Üçüncü olay **Altındağ** ilçesinde uygulanan fesih ve ihraç politikasıdır. Altındağ ilçe yönetimi, yüzük kurallarına uygun olarak yapılan ilçe kongresinde, proleter devrimcilerinin ideolojik mücadeleleri sonucu devrimci ellere geçmiştir. Yeni yönetim, bir bildiri ile, milli demokratik devrim stratejisinin doğruluğunu, proleterya ideolojisinin şaşmaz kılavuzluğunu anlatmış ve bu bildiriyi üyelere dağıtmıştır. Bunun üzerine, merkez oportünist kliği devrimcilere karşı, malûm ihraç ve fesih politikasına başvurmuş ve Altındağ ilçe yönetimini feshederek yerine bir müteşebbis heyet atamıştır. Altındağ yönetim kurulu üyeleri de tüzüğün 43/ç maddesi gereğince haysiyet divanına verilmişlerdir. Altındağ ilçesinde, yeni müteşebbis heyetin başkanlığında, kongreyi yenilemek isteyen oportünistler karşılarında devrimci TİP'lileri buldular (Olayın ayrıntıları için bkz. **Öncü** sayı 1, s. 7.). Devrimci TİP'liler sahte Altındağ kongresini kabul etmediler; devrimci stratejiyi savunduğu için feshedilen Altındağ'da yönetimi oportünistlere devretmediler. Çünkü Altındağ yönetiminin devri, ideolojik mücadelenin inkârı olurdu. İdeolojik mücadele ile kazanılan bir yönetimi, merkez hainler kliğinin fesih politikası ile terketmek pasifist bir tavır olurdu. Altındağ'da oyununu söktüremeyen merkez hainler güruhu, devrimci üyelere çağırı yapmadan gizli bir kongre yaparak, sahte bir yönetim kurulu ve sahte il kongresi delegelerini seçti. Bu arada Altındağ yönetim kurulu üyeleri de Parti'den ihraç edildiler.

4 — Dördüncü olay, **Devrimci TİP Komitesi** üyelerinden il kongresi delegesi Mahir Çayan, Tangör Çakıroğlu, il delegesi ve Çankaya ilçe başkanı Şakir Koçak ve yönetim kurulu üyesi İlhami Aras'ın **kongreden bir gün önce,** parti tüzüğüne aykırı olarak ihraç edilmeleridir. (İlhami Aras arkadaşı, oportünistler Parti'den atarken, devrimci eylemden dolayı işbirlikçi iktidar da hapse atmaktadır. Bu ortaklık şaşırtıcı değil, oportünizmin niteliği gereğidir).

İşte Ankara il kongresine bu ortamda gidilmiştir.

Merkez hainler kliği, kongre öncesi ihraç edilen devrimci delegelerin kongreye girmelerini engellemek için, kongrede ideolojik mücadeleyi önleyebilmek için, kongrenin yapılacağı Konak Pavyonun kapısına zincirli, sopalı başka illerden de getirilmiş fedailerini yerleştirmişti. Oportünizmi ideolojik mücadele ile il delegelerine teşhir edip, alaşağı etmek amacı ile kongre binasına giden devrimci delegeler oportünizmin zincirli, muştalı, sopalı adamlarıyla karşılaşmışlardır. Kapıda gerçekler anlatılmaya çalışılmış, oportünistler dinlememişlerdir. Oportünistlerin bu tutumuna karşı, devrimciler kongreye devrimci şiddeti kullanarak, girebilecek güçte iken, bir pravakosyana meydan vermemek için, topluca Genel Merkeze, gerçek il kongresini yapmaya gitmişlerdir.

Genel Merkez'e girerken **Devrimci TİP Komitesi** üyesi bir arkadaşımızın göğsüne silah dayayan bir oportünistin elinden silah alınmış, gene silah kullanan diğer iki oportünist de silâhlardan tecrit edilmiştir. Polis çağırmak için telefona giden bir oportüniste de engel olunmuştur. Bu olaylar sırasında hainlerin iddiasının aksine, tahrikçi birkaç ajan provakatörün dışında hiç kimseye dayak atılmamış ve tahribat yapılmamıştır. TİP genel merkezinden daktilo, teksir makinesi vs. gibi bazı şeylerin alındığı, yağma edildiği yolundaki merkez hainler grühunun çıkardığı **söylentiler,** proleter devrimcilerini babıali basını aracılığı ile karalamayı hedef almış söylentilerdir. Gerçekte ise, proleter devrimcileri için bu "karalama" nın hiçbir anlamı yoktur. İddia edilen bazı şeylerin alınmış olması durumunda bile, 13 Eylül pazar günkü eylem **doğru** ve **tutarlı** bir eylemdir. Ancak sınıf mücadelesinden habersiz küçük-burjuva pasifistleri bu eylemi **yağma** olarak nitelendirebilir.

Biz merkez hainler kliğinin elinden TİP'in eşyalarını zamanı geldiğinde birer birer alacağız! Çünkü o eşyalar, İzmit'li işçi Ahmet arkadaşın, Karadenizdeki köylü

emekçi Mehmet arkadaşın dar imkânlarına rağmen verdikleri paralar, teberrular ve aidatlarla alınmıştır. Ve o aidatlar bir avuç hainin emperyalizme hizmet etmesi için verilmemiştir. Bu nedenle, emekçilerin, devrimcilerin dar imkânları ile toplanan paralarla alınmış olan bu eşyalar, elbetteki, emekçilerin davasına ihanet eden bu hainlerin elinde bırakılmayacaktır. İşçi ve köylü emekçilerin devrimci mücadelesinde kullanılması için proleter devrimcilerine geçirilecektir. Kısacası, emekçilerden sosyalizm adına toplanan paralarla alınmış bu eşyalar, gerçek amacına uygun olarak, yani sosyalizm uğruna kullanılmalıdır. Ve kullanılacaktır! Anadolu'daki bütün parti teşkilatlarındaki TİP'li devrimci arkadaşlar bu eşyaları bu hainlere bırakmamalıdırlar!

OPORTÜNİZME KARŞI DEVRİMCİ ŞİDDETE BAŞVURMAK YANLIŞ MIDIR?

İcazetli sosyalizmin öteki fraksiyonu, yani **yeni oportünizm, Emek** fransiyonunun ileri, anti-emperyalist bir güç olduğunu söyleyerek, devrimci şiddete başvurmanın yanlış olduğunu iddia etmektedir. Bu fraksiyona göre, ayrı ayrı "solcu" guruplar arasındaki mücadele sadece ideolojik planda yürütülmelidir. Mücadelede asla şiddete başvurulmamalıdır. Çünkü bu guruplar arasındaki çelişkiler, uzlaşmaz çelişkiler değildir; halk içindeki çelişkilerdir. Bu nedenle mücadele yöntemi telkin ve ikna olmalıdır.

Bu iddia, bilimsel sosyalizmin dışında bir iddiadır. Ve çeşitli bakımlardan yanlıştır.

Bir kere, **Emek** fraksiyonu, tıpkı kendileri gibi, ilerici, anti-emperyalist bir solcu fraksiyon değildir; tam tersine emperyalizmin devrimci saflardaki bir uzantısıdır. İki oportünist akım da, en son tahlilde, şu ya da bu derecede, hakim gerici ittifakın beşinci kollarıdır. İkinci olarak, oportünist bir guruba karşı, proleter devrimci mücadele, sadece ideolojik planda yürütülemez. Bu mücadele telkin ve iknadan, yani ideolojik mücadeleden, hakim sınıflara uygulanan bütün yöntemleri kapsar. Çünkü aradaki çelişki, uzlaşabilir bir çelişki değildir, **zıtlıktır.** Bu bakımdan bu zıtlık, halk içindeki uzlaşabilir çelişkilerden tamamen farklıdır. Tekbaşına telkin ve ikna metodu, yalnızca, bir devrimci hareketin sağ ve sol eğilimleri ile devrimci çizgi arasındaki mücadelede uygulanır. Çünkü bu eğilimler ile proleter devrimci çizgi arasındaki çelişki uzlaşmaz değil, uzlaşabilir bir çelişkidir; halk içindeki çelişkilerden birisidir. Ancak bu şekildeki çelişkilerin çözümünde şiddete başvurmak yanlıştır. Başvurulduğu zaman bu devrimci bir şiddet değil, **zorbalık** olur.

Yukarıda belirttiğimiz gibi, oportünist bir gurup ile proleter devrimci hareket arasındaki zıtlığın çözümünde uygulanan şiddet, karşı-devrime uygulanan şiddet gibi **devrimcidir.** Ancak burada **özellikle** unutulmaması gereken husus şudur; bilindiği gibi proleter devrimcileri hakim sınıflara karşı mücadelede asla ilkönce zora, şiddete başvurmazlar. Proleter devrimcileri, demokratik özgürlükleri derecesi ne olursa olsun, daima sonuna kadar zorlarlar. Yani proleter devrimci mücadelede legalite esastır. Ancak karşı taraf bu özgürlük ortamını ortadan kaldırıp, baskı, şiddet ve zora başvurdukları an, devrimciler de **devrimci şiddete** başvururlar. Yani, devrimciler şiddete, karşı taraf başvurmadan başvurmazlar.

Proleter devrimcileri, hakim sınıflara karşı uyguladıkları bu mücadele yöntemini, bu sınıfların devrimci saflardaki uzantısı olan oportünist guruplarla mücadelede de **aynen** uygularlar. Yalnız burada iki durum söz konusudur:

1 — **Örgüt içinde devrimciler yönetimdedirler:** Bu durumda, oportünist guruplara karşı mücadele, ilk önce ideolojik plânda yürütülür. Oportünizmin ideolojik etkinliği altında kalmış olan bütün iyi unsurlar kazanılmaya çalışılır. Ve müca-

delenin sonunda, oportünist guruplar dağıtılır; doğru devrimci çizgiyi, öz-eleştiri yaparak kabul etmeyenler örgütten tasfiye edilirler.

2 — **TİP'de olduğu gibi oportünist bir gurup yöneticidir:** Örgüt içinde bir muhalefet grubu teşkil eden proleter devrimcilerinin bu oportünist yönetici kliğe karşı mücadelesinde başlıca amaç örgütiçi demokrasinin korunmasıdır. Daha doğrusu, örgütiçi demokrasinin imkânlarından yararlanarak bu oportünist gurubu, ideolojik etkinliğini asgariye indirerek, bertaraf etmektir. Proleter devrimcileri, oportünist yönetici kliğin, bütün faşizan zihniyetle yaptığı işlemlere, engelleme çabalarına rağmen örgütiçi üyelik haklarından istifade edip, açık ideolojik mücadelede sonuna kadar ısrar ederek, bu kliğin niteliğini, bu kliğin ideolojik etkinliği altında kalmış olan devrimci unsurlara teşhir etmeye çalışırlar. Asla ilkönce şiddete başvurmazlar. Sonuna kadar bu oportünist yönetimi, ideolojik mücadele ile alaşağı etmeye çalışırlar. Fakat TİP'deki merkez hainler kliğinin yaptığı gibi, oportünist yönetici klik, fesih, ihraç, kongrelere devrimcileri sokmama vs. gibi örgütiçi demokrasiye aykırı tedbirler alır, şiddete vaşvurursa, artık mücadele biçimi değişir. Artık ideolojik mücadele yapma imkânı, oportünist yönetimin bu girişimi ile fiilen ortadan kalkmıştır. Oportünizm, karşı-devrimci şiddete başvurmuştur. Proleter devrimcileri, sosyal-pasifistler gibi, bu karşı-devrimci şiddet karşısında sinip pusamazlar. Bu terörü sineye çekemezler. Onlar örgütiçi demokrasiyi tekrar yaratmak, oportünist yönetimi ideolojik mücadele ile tasfiye etmek için, düşmanın başvurduğu şiddete karşı, proletaryanın devrimci şiddetine başvururlar. Bu durumda, halâ, "şiddete başvurmak yanlıştır. İdeolojik mücadele ile oportünizmi tasfiye etmeye çalışalım" diyen görüş, proletaryanın devrimci ilke ve esaslarını sosyal-pasifistlerin ilke ve esaslarına indiren bir görüştür. Bu, örgütü oportünizme peşkeş çekmekten başka birşey değildir; proletaryanın devrimci mücadelesine ihanettir. Oportünizmle mücadelede, bilimsel sosyalizmin öngördüğü devrimci ilkeyi, **Stalin**, son derece açık bir şekilde ortaya koymaktadır: "İdeolojik mücadele ile partinin içinde oportünist unsurların hakkından gelinebileceğini, parti çerçevesi içinde bu unsurlara galebe çalınabileceğini savunan teori, partinin felce ve müzmin huzursuzluğa düşmesi tehlikesi yaratan bir teoridir, bu teori partinin oportünizme, peşkeş çekilmesi tehlikesini doğurur; proletaryayı devrimci partisinden yoksun bırakmakla, emperyalizme karşı mücadelesinde başlıca silahından mahrum bırakmakla tehdit eder." **(Leninizmin İlkeleri** s. 110.) Devrimci hareketin esenliğini düşünen sosyalistler olarak, TİP'li devrimciler, proletaryanın adını kullanan bu partinin hain merkez kliğinin şiddetini, zorbalığını, elbette ki, sineye çekmiyeceklerdi.

SONUÇ

Baştan beri söylediklerimizi özetlersek; proleter devrimcilerinin bilimsel sosyalizmin temeli üzerinde ve değişen şartlara göre uyguladıkları doğru taktiklerle TİP içindeki mücadele başarıya erişmiş; yaşayan TİP proleter devrimci harekete kazanılmıştır. Yani -yukarıda da belirttiğimiz gibi- TİP içinde Aren-Boran hainler güruhuna karşı uzlaşmaz bir ideolojik mücadele ile bütün teşkilatlar taranmıştır; artık ideolojik mücadele ile kazanılacak, zaptedilecek TİP içinde alan kalmamıştır; en iyi unsurlar proleter devrimci saflara kazanılmıştır. Aren-Boran hainler kliği **tecrit** edilmiştir.

Aren-Boran merkez hainler kliği artık "yönetici klik" değildir. Bay Aren-Bayan B. Boran ve şurekâsının aldıkları bütün kararlar geçersizdir. Bir avuç hainin bu gün polisle işbirliği yaparak kapalı odalarda proleter devrimci avları düzenlemekten öte bir işleri (!) ve fonsiyonları (!) kalmamıştır. Şu anda TİP içinde geçici merkezi otorite, ilişkiler ve irtibatlar merkezi olan **Devrimci TİP Komitesi**dir.

Bu nedenle, TİP Kurultayı merkez hainler kliğinin yönetiminde yapılamaz. Kurultayın yönetiminin Aren-Boran hainler şurekâsına bırakılması demek, hakim güçlerin güdümünde polisin ve ajanların provakasyonlarını peşinen sineye çekmek demektir. Böyle bir tavır proleter devrimci uyanıklıkla bağdaşan bir tavır olamaz.

Bu bakımdan TİP gerçek kurultayı için bütün il teşkilatları, delegelerini, 29 Ekim 1970 tarihine kadar **Devrimci TİP Komitesi**'ne bildirmelidirler. Bu il teşkilatları için tarihli bir görev ve sorumluluktur. Merkez hainler kliğinin çoktan yok ettiği partiiçi demokrasisinin, Kurultaya egemen olabilmesi için, gerekli hazırlıkların ve Kurultayın yönetiminin, yaşayan TİP'in geçici ilişkiler merkezi olan Devrimci TİP komitesi tarafından yerine getirilmesi zorunludur. Aksi halde, TİP Kurultayı Aren-Boran merkez hainler kliği ve polisin ve ajan-provokatörlerin cirit attığı bir alan haline gelecek; Kurultay bir olup-bittiye getirilmek istenecektir.

Bu bir kehanet midir? Elbette hayır. Bu, merkez hainler kliğinin bu güne kadar uyguladıkları yöntemlerin bize kazandırdığı bir deneydir. Bu konuda asla iyimser olamayız.

Devrimci TİP Komitesi, gerekli hazırlıklara başlamıştır. Devrimci TİP Komitesi TİP'li proleter devrimcileriyle TİP gerçek kurultayı için canlı bağlar kuracaktır. Kurultaya demokratik bir ortamın egemen olması için gerekli tedbirler alınacaktır.

TİP merkez hainler kliği ihanetlerinin bataklığına, proleter devrimciler zafere!

DEVRİMCİ TİP KOMİTESİ ve AYDINLIK

ahmet kardam

milli demokratik devrim ve köylü meselesi

Köylü meselesi bütün sosyalist mücadelelerin her zaman için ayrılmaz bir parçası olmuştur. O kadar ki, feodalizme karşı burjuva demokratik devrimini gerçekleştirmiş, endüstri devrimini büyük çapta tamamlamış ve dolayısiyle büyük ve güçlü bir işçi sınıfının varolduğu, "siyasi gücün sosyalist parti tarafından ele geçirilmesinin yakın bir geleceğin meselesi" haline geldiği 1890'ların Batı Avrupası için Engels, "Fakat siyasi gücü eline geçirebilmesi için bu parti [sosyalist parti] herşeyden önce şehirlerden köye gitmeli, kırsal bölgelerde bir güç haline gelmelidir"[1] demekle o zamanın Batı Avrupası için bile işçi-köylü ittifakı olmaksızın siyasi iktidarın ele geçirilemiyeceğini ortaya koymaktaydı.

Emperyalizm çağında tekelci kapitalist sermaye tarafından sömürgeleştirilen günümüzün geri bıraktırılmış ülkelerinde ise köylü meselesi sosyalist hareket için çok daha hayatî bir önem kazanmıştır. O kadar ki, bu ülkelerin işçi sınıfı kendi kurtuluşu olan sosyalizme varabilmek için gündemine kaçınılmaz olarak bir köylü devrimi (millî demokratik devrim) aşaması koymak zorundadır. Türkiye'nin işçi sınıfı ve dolayısıyla sosyalist mücadelesi buna bir istisna değildir. Dünyanın bütün sömürge, yarı-sömürge ve yarı-feodal ülkelerinde olduğu gibi, Türkiye'nin işçi sınıfının da önündeki aşamaları başarı ile

1 F. Engels, "Fransa ve Almanya'da Köylü Meselesi", Aydınlık, sayı 21, s. 225

geçerek sosyalizmi kurması, köylülükle kuracağı ittifakın sağlamlığına ve bu ittifak temeli üzerinde kırsal bölgelerden başlayarak emperyalizmin kalesi şehirleri kuşatan ve emperyalizm-işbirlikçi burjuvazi-feodalizm üçlüsünün iktidarına son verecek olan kendi önderliğindeki **köylü devriminin** başarısına bağlıdır. Dolayısıyla söz konusu olan sadece bir ittifak meselesi değildir. Burjuva demokratik devrimini tamamlamış 20. yüzyılın başlarındaki Batı Avrupa'nın işçi sınıfı için köylü meselesi burjuvaziyi yıkabilmek için köylülükle kurulacak bir ittifak meselesiydi. Ancak çağımızın yarı-sömürge, yarı-feodal ülkelerinin işçi sınıfının gündemindeki ilk mesele, bu aşamada sosyalizmi kurmak için değil, fakat bir köylü devrimini yapabilmek için köylülükle ittifak meselesidir. Bu ülkelerdeki sosyalist hareket için köylü meselesinin çok daha hayati bir önem kazanmasının nedeni budur.

Kapitalizmin rekabetçi aşamadan tekelci (emperyalist) aşamaya geçerek Avrupa burjuvazisinin sermaye ihracına başlamasıyla devrimin mihrakı burjuva demokratik devrimlerin tamamlanmadığı geri ülkelere kaymış ve burjuvazinin devrimci barutunu yitirdiği emperyalizm çağında bu ülkelerin işçi sınıfının burjuva demokratik devrimleri gerçekleştirmesi kaçınılmaz olmuştur. Dolayısıyla, görevi daima sosyalist hareketi yozlaştırmak ve onu küçük burjuva sosyalizmi haline dönüştürmek olan oportünizmin 20. yüzyıldan sonra kendisini daima "köylü meselesinde" göstermesi basit bir raslantı sonucu değildir. Türkiye'de de olan budur. Özellikle 1960'dan sonra gelişen sosyalist hareket içinde, onunla birlikte ortaya çıkan oportünizm kendisini özünde daima köylü meselesinde ortaya koymuştur. Eski oportünizm bunu köylülerin bütün kesimlerinin ideolojisinin sosyalizm olduğunu ve önümüzdeki adımın "sosyalist devrim" olduğunu söyliyerek; yeni oportünizm ise köylülerin bütün kesimlerini "küçük burjuva" kategorisi içinde toplayarak ve hatta işçi sınıfının dahi daha "tam" proleterleşmediğini savunarak ve dolayısıyla önümüzdeki devrimci adımın "milli demokratik hareketler" olduğunu söyleyerek ortaya koymuştur. Fakat hangi "teorik" kılıf içinde olursa olsun, oportünizmin her iki biçimi de özünde devrimde ilk aşamanın milli demokratik devrim aşaması olduğu gerçeğini bulandırmaya çalışarak proleter devrimci hareketi bir küçükburjuva sosyalist hareketi haline getirmeyi amaçlamıştır, amaçlamaktadır.

Öyleyse, proleter devrimci hareketimiz açısından köylü meselesinin doğru olarak ele alınması ve ortaya konulması iki bakımdan önemli olmaktadır: birincisi, Türkiye işçi sınıfının sosyalizme varabilmek için kendi önderliğinde bir milli demokratik devrim (köylü devrimi) aşamasından geçme zorunluluğunda olması; ikincisi, görevi sosyalist hareketi saptırmak olan oportünizmin kendisini özünde köylü meselesinde ortaya koyuyor olması.

TÜRKİYE YARI-SÖMÜRGE, YARI-FEODAL BİR ÜLKEDİR!

Oportünizmin her türlüsünün, çağımızda emperyalizm tarafından sömürülen bütün sömürge ve yarı-sömürge ülkeler için tek doğru strateji olan milli demokratik devrimi çürütebilmek için, bütün çabalarını bu ülkelerde "feodalizm" olmadığını ispata yöneltmeleri bir raslantı eseri değildir. Milli demokratik devrim stratejisi geçerliliğini diğer "muhtemel" stratejilere oranla daha üstün oluşundan değil, fakat tek doğru starteji olmasından almaktadır. Bu tezi çürütebilmek için oportünistlerin sözümona teorik tahlillerine şaşmaz bir biçimde Türkiye'nin ekonomik ve sosyal yapısını incelemekle başlamalarının ve inceleme sonucunda Türkiye'nin ne "feodal" ne de "yarı-feodal" bir yapıya sahip olmadığı sonucuna vardıklarını haykırmalarının nedeni budur. Onlarca

Türkiye, "ayrıca" emperyalizm tarafından sömürülen "azgelişmiş", "geri kalmış", "geri bıraktırılmış", "ilkel", "çarpık" **kapitalist** bir ülkedir. Mesele şüphesiz ki terimler ve sıfatlar meselesi değildir. Kastedilen şey aynı olduktan sonra bu şeye "şöyle mi desek, böyle mi desek" tartışması akademik bir tartışmadan öteye gidemez. Ancak kullanılan veya "çarpık kapitalizm" gibi yeni yeni icad edilen terim ve sıfatlar meseleyi "çarpıklaştırmak" ve yozlaştırmak amacı güdüyorsa ve oportünizm bu terimlerin arkasına saklanmaya çalışıyorsa bu "bilimsel" maskeyi düşürmek gerekir.

Eski oportünizmin "Türkiye'nin kapitalist bir ülke" olduğunu iddia ederek milli demokratik devrim tezine saldırması çok eskidir. Ancak bunu "bilimsel" olarak ispat edememenin sıkıntısı içindeydi. Nihayet Korkut Boratav'ın 1969 senesinin Temmuz ayında Türkiye'de feodal ve yarı-feodal unsurların % 5'den fazla olmadığını **Gelir Dağılımı** adlı kitabını yayınlayarak ispat(!) etmesinden sonra bu da gerçekleşmiş oldu. Türkiye'de feodal ve yarı-feodal ilişkiler % 5 olunca milli demokratik devrim tezi iflas etmiş oldu! Fakat çok sürmedi, yeni oportünizm dergilerinin ilk sayısında **Aydınlık** dergisini, "Bazılarına göre, milli demokratik devrim stratejisi, ancak feodalizmin mevcudiyeti halinde geçerli olabilir; bugün Türkiye'de iki 'hakim üretim tarzı' vardır. Bir 'tarımda' bir de 'tarım dışında'. Tarımda feodalizm, hakim üretim tarzıdır; tarım-dışında kapitalizm hakimdir. Yani, milli demokratik devrim stratejisi, tarımda feodalizm hakim değilse geçerliliğini yitirir"[2], diye suçlayarak ve Boratav'ın bir makalesini basarak Boratav'a ve tezine sahip çıktı. Büyük bir ustalıkla oportünizmin her iki biçimine de teorisyenlik eden Boratav'ın tezinin ne menem birşey olduğunun ortaya konulması ve bu tezin her iki oportünizmi de nerelere götürdüğünün incelenmesi bu açıdan önemli olmaktadır.

Boratav da, bütün oportünistler gibi, Türkiye'de feodal ve yarı-feodal ilişkilerin çok önemsiz olduğunu gösterirse milli demokratik devrim stratejisini iflas ettireceğini düşünerek yola çıkmaktadır. Elinde Devlet İstatistik Enstitüsünün yayınladığı **1963 Genel Tarım Sayımı Örnekleme Sonuçları** vardır. Ve Boratav okumuş olduğu kitaplardan öğrenmiştir ki, feodalizmde toprak sahibi olan ağa toprağını kendi işlemeyip bu toprakları, üzerinde yaşayan köylülere verir ve buna karşılık emek, ürün ya da para cinsinden rant alarak köylülerin artı-emeklerine ekonomi dışı baskı yoluyla el koyar. Feodal sömürünün temeli toprak rantıdır. Dolayısiyle Türkiye'de feodalizm olabilmesi için büyük toprak sahiplerinin topraklarını kendileri işlemeyip başkalarına veriyor olmaları gerekir. İşte böylece Boratav elindeki rakamları toplar, çıkartır, başka kaynaklardan da yararlanma yoluna gider ve şu sonuca ulaşır: "Göstergelerden hiçbiri, bu yarı-feodal üretim ilişkisini toplam köylü ailelerine (veya köy sayısına) oranla % 5'in üzerinde çıkarmıyor."[3] Bundan sonra Boratav tarımda kapitalist ilişkileri hesaplıyor ve bunu da % 10 kadar tespit ettikten sonra şöyle diyor: "Ancak Türkiye tarımına asıl hakim işletme tarzı, köylü nüfusunun % 75-80'nini içeren küçük-köylü işletmeleridir."[4] İşte, "verilen toprak, tutulan toprak" gibi kaba bir hesapla, sözümona sınıfsal bir tahlil yaparak köy nüfusunun % 75-80'nini küçük köylü ilan eden ve basit meta üretimini feodalizmden ve kapitalizmden soyutlayarak ayrı bir üretim ilişkisi olarak ele alan Boratav bu noktada çıkmaza girmiştir. Ne isim takacak şimdi bu duruma? Nedir hakim üretim ilişkisi tarımda? Feodalizm dese olmaz; o za-

2 "Yaşasın Proleter Devrimci Aydınlık!", **PDA**, sayı 1, s. 164.

3 K. Boratav, "Tarımda Feodal Üretim ilişkileri, Feodal Kalıntılar ve Basit Meta Üretimi", **Emek**, sayı 6, s. 8.

4 Aynı yazı, s. 8.

ten ancak % 5 kadardı. Kapitalizm dese olmaz; çünkü, kendi yaptığı tanım gereği, bu köylüler ne ücretli işçi çalıştırmakta, ne de kendi işgüçlerini satmaktadırlar. Ama kolayı var: eğer söylediklerin, kullandığın metod ve bu metoda göre elde ettiğin sonuçlar teoriye uymuyorsa, o zaman, biraz oradan kırparak, biraz buradan bükerek ve biraz da tahrif ederek teoriyi sen söylediğin şeylere, kullandığın metoda, bulduğun sonuçlara uydur! İşte şöyle:

"... piyasa için (fakat aynı zamanda tüketim için) üreten küçük üreticiler, ürün fazlalarını Türkiye'de kaideten feodal unsurlara değil, ticaret ve tefeci sermayesine kaptırmaktadırlar... tefeci sermayesinin ve ticari sermayenin bu türleri feodalizmin çözülme ve çöküş devrelerinde ortaya çıkmış ve bu çöküşü hızlandırmış; kapitalist sermaye birikiminin ilk kaynaklarını teşkil etmiş; aslında feodalizmin bünyesine yabancı unsurlardır. Bu yüzden küçük üreticilerin ticari ve nakdi sermaye tarafından sömürülmesi, küçük meta üretiminin ilkel kapitalist ilişkilere tabi olduğunu gösterir."[5] "Önemli olan artı-ürüne el koymanın özel biçimleri olduğuna göre, hâkim üretim tarzını da, bu el koyma biçimlerinden en hâkim ve yaygın olanı hangisi ise onun ait olduğu özel üretim ilişkisi tayin eder... Bu bakış tarzını izleyerek Türkiye ekonomisinde, kapsanan nüfus bakımından en yaygın üretim ilişkisinin küçük meta üretimi olmasına rağmen, hâkim üretim biçiminin ilkel ve geri bir kapitalizm olduğu sonucuna ulaşıyoruz."[6] "Demek oluyor ki, kapitalizme geçiş şartlarının olgunlaştığı, veya başladığı bir durumda veya bizatihi kapitalist bir sistemde; fakat sadece bu halerde, tefeci ve tüccar sermayesinin 'kapitalist' kategoriler olduğu söylenebilir. Bu şartların feodal bir sistemin çözülme ve çöküş döneminde veya çok daha ileri bir aşamada olan bugünün Türkiye'sinde geçerli olduğu ileri sürülebilir. Örneğin yoğun tüccar sömürüsünün de desteğiyle tefeci sermayesinin üreticiyi borca batırarak küçük mülkiyetin tasfiyesine sebep olması halinde, mülksüzleşen üreticiler işgüçlerinden başka satacak şeyleri olmayan 'serbest' işçiler haline dönüşüyorlarsa; ticaret ve tefeci-sermayesinin (ayrıca kapitalist sermaye birikiminin ilk kaynaklarını da teşkil ettikleri için) kapitalist süreçlerin parçaları olduğu ve ilkel biçimiyle kapitalist sömürüyü temsil ettiği söylenebilir. Mülksüzleşen küçük üreticinin ve bağımsız köylülerin köleleşmesi veya serfleşmesi gibi bir süreç söz konusu olsaydı, bu süreci doğuran unsurlar olan tefeci-tüccar sermayesini 'kapitalist' kategoriler sayamazdık. Türkiye'de bu sonuncu durum değil; çözülmekte olan bütün 'geri' üretim ilişkilerinde ilkel biçimiyle de olsa kapitalizme yönelen süreçler geçerli olduğu için, tüccar ve tefeci sermayesinin kapitalizmin ilkel sömürge mekanizmalarını temsil ettiğini kabul etmek bence zorunludur."[7]

İşte Türkiye'nin "geri ve ilkel kapitalist" bir ülke olduğu ve tarımda "kapitalizmin ilkel sömürme mekanizmalarının" hakim olduğu ve dolayısiyle Türkiye'nin "yarı-feodal" bir ülke olmadığı tezi böylece "bilimsel" ispatına kavuşmuş oldu. Şimdi meseleye daha açıklık kazandırmak için Boratav'ın tezini maddeler haline getirelim:

1) Tarım kesiminde en yaygın işletme biçimi basit meta üretimidir. Ve basit meta üretiminde bulunan bu köylüler köy nüfusunun % 75-80'nini meydana getirmektedirler.

---

5 K. Boratav, "Tarımda Feodal Üretim...", **Emek**, sayı 6, s. 8.

6 K. Boratav, "Tarımda Üretim İlişkileri Üzerine", **PDA**, sayı 1, s. 180.

7 **Aynı yazı**, s. 207. Boratav söylediklerinin doğruluğu hakkında kendisi de şüphe içinde olmalı ki, sık sık "söylenebilir", "kabul etmek bence zorunludur" gibi kaypak bir ifade kullanmaktadır.

2) Fakat tarımda en "yaygın" üretim biçimi basit meta üretimi olmakla birlikte, hakim üretim biçimi bu değildir. Zira, "önemli olan artı-ürüne el koymanın özel biçimleridir. Hakim üretim tarzı bu el koyma biçimlerinden hangisi hakim ve yaygınsa onun tarafından tayin olunur".

3) Tarımda basit meta üretiminde bulunan küçük köylüler feodal bir ağa tarafından toprak rantı yoluyla değil, fakat fiyat ve faiz yoluyla tefeci-tüccar sermaye tarafından sömürülmektedir. "Önemli olan artı-ürüne el koymanın özel biçimleri" olduğuna göre ve hakim üretim tarzı bununla belirleneceğine göre, burada önemli olan tefeci-tüccar sermayenin niteliğidir.

4) Tefeci-tüccar sermaye feodalizmin bünyesine yabancı bir unsurdur. Feodalizm üzerinde dağıtıcı ve çözücü bir etkisi vardır. Üreticiyi borca batırarak küçük mülkiyeti tasfiye eder, mülksüzleşen üreticiler işgüçlerinden başka satacak şeyleri olmayan "serbest" işçiler haline dönüşürler ve bu yolla büyüyen tefeci-tüccar sermaye kapitalist sermayenin de ilk kaynaklarını meydana getirir. Türkiye'de olan da budur. Ve bu süreç kapitalizme yöneldiğinden, kapitalist üretimin temellerini attığından, bu sürecin temelini oluşturan tefeci-tüccar sermaye **"ilkel biçimiyle kapitalist sömürüyü temsil eder"** ve **"kapitalist"** bir kategoridir. Dolayisiyle bu tür sömürünün feodalizmle bir ilgisi yoktur, bu **"ilkel kapitalizmdir"**.

Boratav'ın kendi tezini güçlendirmek için köylülerin % 75-80'nini basit meta üretiminde bulunan küçük-köylü kategorisi içinde toplaması üzerinde daha ileride duracağız. Fakat burada asıl önemli olan husus Boratav'ın Türkiye'nin yarı-feodal bir ülke olmadığını ispat edebilmek için marksist ekonomi politik bilimini tahrif ederek tefeci-tüccar sermayesinin küçük üreticileri sömürme olgusunu "ilkel kapitalizm" diye yutturmaya çalışmasıdır. Zira, Boratav'ın bütün teorisi buna dayanmaktadır.[8]

Ticaret ve tefeci sermayeleri, sermayenin üretimden bağımsız en eski biçimleridir ve şüphesiz ki kapitalist üretim biçiminden daha eskidirler; kökleri ilkel komünal toplumun çözülme aşamasına kadar uzanır. Ticaret, varlığını ve gelişimini meta üretimine, yani üretilen ürünün üreticisi tarafından doğrudan doğruya tüketilmeyip pazarlanmasına borçludur. Fakat para ve mal dolaşımını artıran bir araç olduğundan, varlığını meta üretimine borçlu olan ticaret, aynı zamanda, meta üretimini geliştirici bir rol oynar.

Tefeci sermayesi, varlığını tümüyle meta üretimine borçlu olmasa bile, gelişip serpilmesi para dolaşımının artmasına bağlı olduğundan, gelişmesi daima ticaret sermayesinin gelişimine paralel olmuş ve çoğu zaman onun kopmaz bir parçasını meydana getirmiştir.

Ticaret ve onunla birlikte gelişen tefecilik tarihte içine girdikleri üretim biçimi üzerinde daima çökertici ve dağıtıcı bir rol oynamışlardır. İlkel komünal toplumun, köleci toplumun ve feodal toplumun çözülüp dağılma şartlarının yaratılmasında birinci derecede etken olmuşlardır. Fakat şüphesiz ki, ticaretin ve tefeciliğin içine girdiği üretim ilişkileri üzerindeki dağıtıcı etkisi en açık ve seçik olarak feodal toplum yapısının çözülüşü incelendiğinde görülür. Haçlı seferleri, 15. yüzyılda girişilen keşifler, özellikle Amerika kıtasının keşfi ve Hindistan'a ulaşılması, Afrika sahillerinin talan edilmesi, köle ticareti sonucu Avrupa'da ticaretle uğraşan güçlü bir "şehirliler" sınıfı meydana

8 K. Boratav'ın "ilkel kapitalizm" tezi bundan önce Muzaffer Erdost tarafından da eleştirilmiştir (bkz. **Aydınlık**, sayı 13 ve 19). Fakat burada bizim amacımız Erdost ile Boratav arasındaki tartışmalara değinmekten ziyade, Boratav'ın "ilkel kapitalizm" teorisinin oportünizmin her iki biçimine de nasıl kaynaklık ettiğini göstermeye çalışmaktır.

gelmiştir. Avrupa'da gelişen ticaret ve para ekonomisi bir yandan paraya olan talebi hızla artırıyor, fakat öte yandan ise tarımsal üretimin küçük üreticiler tarafından çok ilkel bir teknoloji ile yapılıyor olması ve bunun sonucu üretimin yetersiz bir seviyede kalışı köylü elindeki paranın kıt olmasına yol açıyor ve neticede tefeci sermaye küçük üreticiyi yüksek faizlerle ağır borçlar altına sokuyor, onu mülksüzleştiriyor, şehirlere göçmesine sebep oluyordu. Fakat köylülerin tarımı bırakmaları feodal sınıfın aldığı toprak rantının azalmasına yol açıyor, onların da tefeciler eline düşmesine sebep oluyordu.

Bu süreç feodalizmin bağrında kapitalist üretim biçiminin çıkmasının ön şartlarını hazırlıyordu. Mülksüzleşen köylüler, gelişmekte olan kapitalist üretime işgücü kaynağı haline gelirken, köylülerin mülksüzleşmesiyle büyüyen tefeci-tüccar sermaye, bu işgücünü satın alarak kapitalist üretime geçecek olan sermayenin ilk kaynaklarını meydana getiriyordu. Güçlü bir burjuva sınıfının ortaya çıkmasına kadar, yani 17. yüzyılın sonuna kadar, Avrupa'da görülen bu süreci, Boratav'a soracak olursak, "ilkel kapitalizm" diye adlandırmamız gerekiyor. Tefeci-tüccar sermayeyi de "kapitalist" kategoriler olarak ele almamız lazım. Zira, Avrupa'da görülen bu süreç içinde "... yoğun tüccar sömürüsünün de desteğiyle tefeci sermayesi... üreticiyi borca batırarak küçük mülkiyetin tasfiyesine sebep" olmakta, "mülksüzleşen üreticiler işgüçlerinden başka satacak şeyleri olmayan 'serbest' işçiler haline" dönüşmektedir. O halde, "... ticaret ve tefeci sermayesinin (ayrıca kapitalist sermaye birikiminin ilk kaynaklarını da teşkil ettikleri için) kapitalist süreçlerin parçaları olduğu ve ilkel biçimiyle kapitalist sömürüyü temsil ettiği söylenebilir. Mülksüzleşen küçük üreticinin ve bağımsız köylülerin köleleşmesi veya serfleşmesi gibi bir süreç söz konusu olsaydı, bu süreci doğuran unsurlar olan tefeci-tüccar sermayesini 'kapitalist' kategoriler sayamazdık." Halbuki Avrupa'da, o dönemde, "bu sonuncu durum değil; çözülmekte olan bütün 'geri' üretim ilişkilerinde ilkel biçimiyle de olsa, kapitalizme yönelen süreçler geçerli olduğu için, tüccar ve tefeci sermayenin kapitalizmin ilkel sömürme mekanizmalarını temsil ettiğini kabul etmek" zorunlu hale gelmektedir.

Kapitalist sömürünün bir tane olduğu ve onun da yalnız ve yalnız ücretli işçi tarafından yaratılan artı-değere üretim araçlarına sahip olan burjuvazi tarafından el konulması olduğunu iddia eden Marx, Engels, Lenin ve diğer marksist ustalar ne kadar yanılmışlar! Meğer kapitalist sömürü ikiye ayrılırmış: 1) ilkel kapitalist sömürü, ve 2) kapitalist sömürü. Ve dolayısiyle kapitalizm de bir tane değil, iki taneymiş: 1) ilkel kapitalizm, ve 2) kapitalizm. Boratav, marksist ekonomi politiğe yaptığı bu katkıyla ne kadar övünse azdır!

Marx, Avrupa'da sözünü ettiğimiz bu süreci "ilkel birikim" diye adlandırmaktadır ve bu sürecin üreticiyi üretim araçlarından ayıran süreçten başka birşey olmadığını söylemektedir. "İlkel olarak görünür, çünkü sermayenin ve ona tekabül eden üretim biçiminin [yani kapitalist üretim biçiminin] tarih öncesi aşamasını meydana getirir... tarım üreticisinin, köylünün, topraktan kopması bütün bu sürecin temelidir."[9] Dolayısiyle, tefeci-tüccar sermayesinin küçük üreticiyi mülksüzleştirdiği ve böylece ilkel birikimi sağladığı bu sürecin "kapitalizm" ile bir ilgisi yoktur. Bu süreç "sermayenin" ilkel birikimidir ama "kapitalist" birikimle bir ilgisi yoktur. Marx'ın bunu "ilkel birikim" diye ad-

9 K. Marx, Capital, Foreign Languages Publishing House, Moscow, cilt I, s. 714-15, 716.

landırıp, "ilkel kapitalist birikim" dememesinin de nedeni budur.[10] Mülksüzleşen küçük üreticilerin ücretli işçi haline geliyor olmaları bu süreci hiçbir zaman için "ilkel kapitalist" bir süreç yapmaz. Kapitalist üretimin ortaya çıkabilmesi ve gelişebilmesi için, tabi ki kendi üretim araçlarına sahip emekçilerin üretim araçlarından kopmaları gerekir. Yani bir "ilkel birikim" süreci kaçınılmazdır. Zira bu süreç içindedir ki, bir yandan işgüçlerini satacak bir işçi sınıfı meydana gelirken, öte yandan bu işçilerin işgüçlerini satın alacak sermaye birikimi olur. Yani eski üretim biçiminin yerini kapitalist üretim biçimine bırakabilmesi için: 1) özgür işgücünün ve 2) ticaret ve tefeci sermayesinin varlığı şarttır. Bundan dolayı, "ilkel birikim kapitalist üretim biçiminin sonucu ortaya çıkan bir birikim değil, fakat onun [kapitalist üretim biçiminin] başlangıç noktasıdır."[11]

Fakat Boratav'ın sözlerinin hepsi yanlış mıdır? Bugün Anadolu köylerinin hemen hepsi, değişik derecelerde olsa bile, pazara açılmamışlar mıdır? Toprağına sahip köylülerin sayısı toprağını yarıcılık, ortakçılık yollarıyla tutan ve feodal toprak rantı ödeyen köylülerin sayısından daha fazla değil midir? Kaç köyde ortaçağın feodal derebeyine benzer toprak ağası vardır? Fakat bütün bu gözlemler kendi başına Türkiye'nin yarı-sömürge, yarı-feodal olmadığını ispatlamaya yeterli midir?

Küçük üreticilerin mülksüzleşmeleri ve bir sermaye birikiminin, yani bir ilkel birikimin mevcudiyeti eski üretim biçiminin yerini kapitalist üretim biçimine terketmesi için, kendi başına, yeterli değildir. Başka bir deyişle, tefeci-tüccar sermaye içine girdiği üretim biçimi üzerinde onu dağıtıcı, çözücü bir etki yapmakla birlikte, hiçbir zaman için, kendi başına, bir başka üretim biçimine geçişi sağlayamaz. İlkel birikim sürecinin kapitalist üretime yol açabilmesi için, başlıca iki şartın daha gerçekleşmiş olması gerekir: 1) belirli bir düzeye varmış zanaatların varlığı; 2) geniş pazarların varlığı. Avrupa'da kapitalist üretimin temelerini teşkil edecek zanaatlar mevcuttu ve özellikle 15. yüzyıldan sonra gelişen ticaret ise kapitalist üretim için geniş bir dünya pazarı açmıştı. İşte Avrupa kapitalizmi ayaklarını bu dört temel üzerine basarak yükselmiştir: **özgür işgücü, ticaret ve tefecilikten elde edilen sermaye, ortaçağ zanaatlarının geliştirdiği teknik** ve **ticaretin açtığı geniş pazarlar.** Bu dört temeldir ki, Avrupa'da tarım dışında kapitalist üretimi geliştirmiş ve gücünü şehirlerdeki bu kapitalist üretimden alan sermaye tarım kesiminde kapitalist üretimi mümkün kılmış, feodal sınıflara ağır darbeler indirmiştir.

Meseleye bu açıdan bakıldığında feodal Osmanlı İmparatorluğu'nun nasıl sömürgeleştirildiği ve bugünün Türkiye'sinin nasıl yarı-sömürge, yarı-feodal bir ülke haline getirildiğini anlamak çok daha kolay olacaktır. Osmanlı İmparatorluğu, Avrupa'nın yeni keşiflere girişmesine kadar, en önemli ticaret merkezlerini ve yollarını elinde tutmuştur. Para ekonomisi Osmanlı İmparatorluğu içinde her zaman önemli bir rol oynamıştır. O kadar ki, ticaret üzerinden alınan vergiler Osmanlı feodalitesi için en az toprak rantı kadar önemli bir gelir kaynağı olmuştur. Ancak, Avrupalı tüccarların Amerika kıtasını keşfedip sömürgeleştirmeleri, Afrikanın güneyinden dolaşarak deniz yolundan Hindistan'a ulaşmaları Osmanlı feodalistesinin bu önemli gelir kaynağına ağır

10 İlkel birikim tarihte her zaman olmuştur. Zira tefeci-tüccar sermaye tarihte her zaman varolmuştur. Bu bakımdan, kapitalist üretim biçimine geçişi sağlayan Avrupa'daki ilkel birikimi diğerlerinden ayırmak için bazı yazarlar "ilkel kapitalist birikim" diye bir kavram kullanmaktaysalar da, bunun Boratav'ın "ilkel kapitalizmi" ile yakından uzaktan bir ilgisi yoktur.

11 K. Marx, **Capital**, cilt I, s. 713.

bir darbe indirdi. Öte yandan, Avrupalı tüccarlara verilen kapitülasyonlar da Osmanlı ticaretinin yabancılar ve azınlıklar eline geçmesine yol açtı. Bunun önemi şudur ki, kapitalizme geçiş şartlarından biri olan ilkel sermaye birikimi, kendisini Osmanlı İmparatorluğu ile özdeşleştiren tüccarların elinde değil, Avrupa ile özdeşleştiren tüccarların elinde olmuştur.

Avrupa, özelikle 16. yüzyıl ve sonrasında, hızla kapitalizme doğru yönelirken Osmanlı İmparatorluğu bir yandan ticaretini aynı hızla kaybetmekte, öte yandan ise tımar sistemine dayanan ordusu ateşli silahlarla donatılmış düzenli Avrupa orduları karşısında bozguna uğramakta, tımar sistemi hızla fonksiyonunu yitirmekteydi. Tımar sisteminin bozulmasıyla zor duruma düşen merkezî Osmanlı feodalitesi vergilerin toplanmasını mültezimlere bırakıyor, mültezimler köylüleri ağır vergiler ve haraçlar ile eziyorlardı. Kırsal bölgelerde barınamayan köylüler "çift bozarak" şehirlere, özellikle İstanbul'a kaçıyorlardı. Tefecilik, zorbalık, yağma alabildiğine gelişiyordu. Bu Marx'ın "ilkel birikim" diye adlandırdığı süreçten başka birşey değildi. Fakat Osmanlı İmparatorluğu Avrupa gibi kapitalizme yönelemedi. İlkel birikimin tipik unsurlarının mevcut olmasına rağmen, gerek ticaretin azınlıklar ve yabancılar elinde oluşu, gerekse Avrupa tüccarlarının yeni ticaret yolları keşfetmeleri ile Osmanlı İmparatorluğunun elindeki ticaret merkezlerinin önemlerini yitirmeleri; ve hepsinden önemlisi Osmanlı zanaatlarının, Avrupa mamul maddelerinin Osmanlı pazarlarını ele geçirmesi karşısında gerilemesi sonucu, Osmanlı İmparatorluğunda kapitalizm gelişememiştir. Yani Osmanlı İmparatorluğu kapitalist üretim biçimine geçişin iki önemli şartından yoksundu: 1) belirli bir düzeye ulaşmış zanaatların varlığı: Osmanlı zanaatları Avrupa'nın mamul maddeleri karşısında gerilemekte ve çökmekteydi; 2) geniş pazarlar: Osmanlı imparatorluğu, ticaretini Avrupa'ya kaptırması yanında, kendi iç pazarlarını dahi Avrupa kapitalizmine terketmekteydi. Bu durumda Osmanlı imparatorluğundaki "ilkel birikim" tabi ki kendi başına kapitalist üretim biçiminin hakim hale gelmesini sağlayamazdı. Köylülerin tarımı terk ederek şehirlere göçmeleri, yani işgüçlerinden başka satacak hiçbir şeyleri olmayan proleterler haline gelmeleri, şehirlerde kapitalist üretime geçişi sağlayamamıştır. Bir yandan şehirlerdeki lonca sisteminin güçlülüğü ve öte yandan lonca sistemini yıkacak güçte bir burjuvazinin yokluğu sonucu topraktan kopan "eski köylü", ücretli işçi haline dönüşemiyor, ya yeniçeri ocağına giriyor, ya büyük toprak sahiplerinin topraklarında yarı-köle duruma geliyor, fakat çoğunlukla çapulculuk ediyor, karışıklık çıkartıyordu.

"Bütün kapitalizm öncesi üretim biçimleri içinde tefeciliğin ancak politik örgütün üzerine oturduğu mülkiyet biçimini boğduğu ve tasfiye ettiği ölçüde devrimci bir etkisi vardır. Asya biçimleri altında tefecilik ekonomik çürüme ve politik yozlaşma ötesinde hiçbir şey yaratmadan uzun bir süre devam edebilir. Ancak kapitalist üretimin diğer önşartlarının olduğu yerlerde ve zamanda tefecilik feodal ağayı ve küçük üreticiyi mahvederek yeni üretim biçiminin kurulmasına yardımcı bir araç haline gelir."[12] Osmanlı İmparatorluğunda olan da budur. İlkel birikim süreci "ekonomik çürüme ve politik yozlaşma ötesinde hiçbir şey yaratmadan" Osmanlı imparatorluğunun çöküşüne kadar sürmüştür.

Oportünist baylarımızın zaten bulanık olan kafalarını büsbütün bulandıran şey emperyalizmin Kurtuluş Savaşı öncesinde, fakat daha ziyade İkinci Dünya Savaşı'ndan sonra, Türkiye'de geliştirdiği kapitalizm ve bunun sonucu ortaya

12 K. Marx, Capital, cilt III, s. 583-84.

çıkan yeni yapı ve özellikle nasıl adlandıracaklarını bilemedikleri tarım kesimindeki ilişkilerdir. Emperyalizmin tarım kesimindeki feodal yapı üzerinde yaptığı değişiklikleri diyalektik bir bütünlük içinde göremediklerinden, "yarı-feodal" kavramını "yarı-sömürge" kavramından soyutlamakta ve tarım kesiminde ortaçağ feodalizmini bulamayınca sevinçlerinden ne yapacaklarını bilememektedirler.

Tarım kesiminde, kapitalizm öncesi geri üretim biçimlerinin tasfiyesi ve tarımda kapitalist üretim biçiminin hakim hale gelmesi, tarım dışında kapitalist üretim biçiminin gelişmesinin fonksiyonudur. Bir başka deyişle, tarım kesiminin kapitalist üretime geçebilmesi için gerekli olan teknolojik ilerlemeyi ancak tarım dışında gelişen kapitalizm sağlayabilir. Bu, tarımda kapitalist üretim biçiminin hakim duruma gelmesinin evrensel kanunudur. Avrupa'da ticaretten elde edilen sermaye birikiminin kapitalist üretime geçmesi sonucudur ki, kapitalizmin geliştirdiği üretici güçler kapalı köy ekonomisini kırmış, köylü sınıfının farklılaşmasını sağlamış ve burjuvalaşan köylü kesimlerine kapitalist üretime geçme şartlarını hazırlamış ve kapitalist üretimin gerektirdiği teknolojiyi ortaya çıkarmıştır. Kapalı köy ekonomisi pazara açıldıkça tefeci-tüccar sermayenin mülksüzleştirme süreci hızlanmış, bir yandan gelişmekte olan kapitalizme işgücü kaynağını artırırken, öte yandan ona yeni pazarlar açmış, kapitalist sömürü sonucu elde edilen artı-değer genişleyen pazar olanaklarından yararlanılarak tekrar sermaye haline dönüştürülmüştür.

Osmanlı İmparatorluğunda ve Türkiye Cumhuriyeti'nde kapitalizmi geliştiren milli burjuvazi değil, emperyalizmdir. 1838 ticaret anlaşması milli burjuvaziye ve kapitalizme indirilen en ağır darbe olmuştur. Avrupa kapitalizminin mamullerinin Osmanlı pazarlarını doldurmasıyla ve yabancı ve azınlık tüccarlarına tanınan ayrıcalıklarla milli endüstri yıkılmıştır. 20. yüzyılın başında Avrupa kapitalizminin tekelci aşamaya geçmesiyle, milli kapitalizmin yıkıldığı ve fakat Avrupa kapitalizminin mamullerinin istila ettiği Osmanlı İmparatorluğuna sermaye ihracı başlamıştır. Ancak, Birinci Dünya Savaşın'dan sonra başlayan Kurtuluş Savaşı ve bu savaşın başarıya ulaşması sonucu emperyalizmin Anadolu üzerinde hakimiyet kurması belirli bir süre engellenmişti. Fakat güçlü bir milli burjuvazinin yokluğu ve dolayısiyle köklü bir toprak reformuna girişilememesi sonucu, milli bir kapitalizm yaratma planları gerçekleşememiş, daha Cumhuriyet'in kuruluşundan hemen sonra harekete geçen karşı-devrim, 1950 yılında iktidarı kesinlikle ele geçirerek Türkiye pazarlarını tekrar emperyalizme açmıştır. Gerek devleti borçlandırma yoluyla, gerekse doğrudan yatırımlarla emperyalizm Türkiye'de kapitalizmi geliştirmiştir. Yeni açılan kara yolları, geliştirilen demir yolu ve deniz ulaşımı daha 20. yüzyılın başında kırılmaya başlayan kapalı köy ekonomisinin bu kırılışını, köylülerin pazara bağlanışını ve köylü sınıfının farklılaşmasını hızlandırmıştır.

Fakat emperyalizmin Türkiye'de geliştirdiği kapitalizm, üretici güçlerin gelişmesini hızlandırıcı değil, yavaşlatıcı, engelleyici bir yapı ortaya çıkarmıştır. Türkiye'de emperyalizmin geliştirdiği kapitalizmin üretici güçleri geliştiriyor olabilmesi için yaratılan artı-değerin tekrar sermaye haline dönüşüyor ve birbirini tamamlayan yatırımlara yöneliyor olması gerekir. Fakat emperyalizm, tanımı gereği, Türkiye'de yaratılan artı-değeri ticaret, borçlandırma ve kâr transferleri yoluyla Türkiye dışına aktarmakta, iç pazarı tekeli altına aldığı ve milli bir kapitalizmin gelişmesini engellediği için yaratılabilecek potansiyel artı-değerin de gerçekleşmesini engellemektedir. Dolayısiyle de üretici güçlerin gelişmesini engellemektedir.

Emperyalizm hiçbir zaman için Türkiye'de kapitalizmin gelişmesini amaçlamamıştır. Çünkü bu emperyalizmin intihar etmesi demek olurdu. Emperyalizm yaptığı sermaye ihracı ile Türkiye'de bir endüstri meydana getirmiş, ancak bu endüstri kendi mallarıyla rekabet edecek bir endüstri değil, kendi endüstrisini tamamlayıcı, kendi pazarlarını genişletici nitelikte olmuştur. Tekelci burjuvazinin kendi pazarı haline getirdiği Türkiye'de ticaret, tefecilik, vb. yollardan elde edilen birikimin emperyalizmden bağımsız olarak endüstriyel yatırımlara dönüşmesi haliyle imkansız hale gelmektedir. Emperyalizmin kolaylıkla bir işbirlikçi burjuvazi yaratabilmesinin nedeni de budur. Ticaret, tefecilik vb. yollarla biriktirilen sermaye, ya tekelci burjuvazinin yatırımlarına ortak olmakta, ya ithalat-ihracat işlerine yönelerek emperyalist ülkelerden tekel fiyatlarıyla mal ithal edip yerli hammaddeleri değerlerinin altında bir fiyattan emperyalist ülkelere ihraç etmekte, ya da özünde ithalattan başka birşey olmayan montaj endüstrisine yönelmektedir. Bununla birlikte, emperyalizm milli kapitalizmi tamamiyle yok etmemiştir. Emperyalizmin geliştirdiği iç pazar, tekelci burjuvazinin ve işbirlikçilerinin doğrudan yatırım yapmadığı veya mal ithal etmediği alanlarda milli kapitalizmin bir dereceye kadar gelişmesini mümkün kılmıştır. Anadolu'nun her yerinde mantar gibi biten tamir atölyeleri, gıda ve tekstil mamulleri imal eden atölye ve fabrikalar, inşaat sektörünün gelişmesiyle gelişen yan sanayiler buna örneklerdir. Fakat milli kapitalizmin gelişmesi çok sınırlıdır. Gerek ihtiyacı olan hammaddeler, gerekse kullandığı makinalar gene tekelci burjuvaziden tekel fiyatlarından ithal edilmekte, pazar olanakları da sınırlı olduğundan, kâr oranları çok düşük olmakta ve bütün bunların sonucu, bu çoğunlukla bir kaç işçi çalıştıran, emperyalizmin tamamlayıcısı, dolayısiyle ona bağımlı ufak işyerlerinin ötesine gidememektedir. Yani emperyalizmden bağımsız, onun kontrolü dışında üretici güçleri geliştirecek güçlü bir milli kapitalizm mevcut değildir, olamaz da.

Emperyalizmin geliştirdiği kapitalizm, tarım kesiminde hakim olan feodal yapıyı da değiştirmiş, kendine bağımlı bir hale getirmiştir. Emperyalizmin açtığı yeni pazarlar ve ülke içini soktuğu yeni teknoloji bazı bölgelerde feodal toprak sahiplerinin makinalı tarıma yönelerek burjuvalaşmalarını, bazı bölgelerde ise topraklarını köylülere satarak, yani toprak rantını bir kerede alarak, işbirlikçi burjuvazi haline gelmeleriyle sonuçlanmıştır. Kendisini gelişen yeni şartlara uyduramadığı ve nüfusun hızlı artışı sonucu toprakların oğullar arasında bölündüğü hallerde ise, feodal toprak sahibi tefecinin eline düşmüş ve yoksullaşarak orta ya da küçük köylü durumuna gelmiştir. Ulaşım olanaklarının henüz ulaşmadığı ve dolayısiyle şehirlerle olan ticaretin çok sınırlı bulunduğu bazı Doğu Anadolu bölgelerinde ise ortaçağın feodal köy yapısı kendisini korumuştur.

Feodal yapının bu şekilde kırılması Anadolu'nun her yerinde aynı zamanda ve aynı şartlar altında olmadığından, bölgeler arası farklılıklar gösteren bir tarımsal yapıyla karşılaşmaktayız. Fakat bütün farklılıklara rağmen, bugünkü tarımsal yapıyı başlıca üç kategori içinde toplayabiliriz.

Birincisi, ortaçağ feodal yapısının henüz kırılmadığı ve köylülüğün tek sınıf niteliğini muhafaza ettiği, yani pek farklılaşmadığı bölgeler. Bu bölgeler üzerinde fazla durmaya lüzum yoktur.

İkincisi, feodal toprak ağasının kapitalist üretim biçimine yöneldiği, köylülerin mühim bir kısmının topraksız olduğu bölgeler. Bugün Türkiye'de toprak işgallerinin daha ziyade bu özellikleri gösteren bölgelerde olduğunu görü-

yoruz. Bu bölgelerde çoğunlukla eski feodal ağanın Cumhuriyet döneminden sonra derhal Halk Partisi'ne bizzat kendisinin ya da ailesinden bir ferdin, politik güç elde etmek için, kayıt olduğunu; 1950'den sonra ise, gene ailesinden bir ferdi DP'ye kayıt ettirdiğini; böylece durumunu garanti altına alarak bulunduğu yerdeki arazilerin tapularını kendi üzerine yaptırdığı, ya da elindeki tapuda kayıtlı bulunan toprak miktarını değiştirerek topraklarını çoğalttığını görmekteyiz. Zamanla makinalı tarıma geçen bu ağa yarıcılık, ortakçılık yaptığı köylüleri topraklardan çıkarmış; bir kısmını tarım işçisi haline getirmiş; geri kalanını kıraç topraklara sürmüştür. Ve giderek köylülerin hayvanlarını otlattığı hazine arazisini veya merayı sürmeye başlamış; köylülerin hayvan varlığının yok olmasına sebep olmuştur. Ya da, elinde değiştirilmiş tapu, köylülere ait olan toprakların kendisine ait olduğunu iddia etmeye başlamıştır. Toprak işgallerinin temelinde yatan budur. Bu süreç özellikle tarımda kapitalizmin daha çok geliştiği Anadolu'nun orta ve sahil kesimlerinde hızlıdır ve toprak işgallerine tarımda kapitalizmin nispeten daha fazla gelişmiş olduğu bölgelerde rastlanmasının sebebi de budur. [13]

Üçüncüsü, feodal toprak ağasının zaman içerisinde ortadan kalktığı, büyük toprak sahipliğinin bulunmadığı bölgelerdir. Buralarda köylülerin hemen hepsi bir miktar toprağa sahiptirler. Çeşitli derecelerde pazara açılmışlardır. Bu bölgeler, kapalı köy ekonomisinin kendisini büyük çapta muhafaza ettiği dağ köylerinden, köyün tütün, fındık, pamuk, zeytin gibi ürününün tamamını pazarladığı ve hemen hemen tüm ihtiyaçlarını pazardan temin ettiği köylere kadar farklılıklar gösterir.

Ortaçağın feodal yapısının henüz kendisini muhafaza ettiği ya da kapalı köy ekonomisinin kırılmadığı dağ köylerini bir kenara bırakacak olursak (ki bunlar da belirli derecelerde pazara açılmışlardır), pazar ilişkilerinin geliştiği bütün diğer bölgelerde köylüler tefeci-tüccar sermaye tarafından korkunç bir şekilde sömürülmektedirler. Emperyalizmin geliştirdiği kapitalizm, köyün birkaç ürün üzerinde ihtisaslaşmasına yol açmış, fakat köylülerin kullandıkları teknolojiyi değiştirmelerini engellemiştir. Köylü senede bir kere ürün almakta, dolayısiyle eline senede bir kere para geçmekte, fakat gerek tüketim ihtiyaçları, gerekse üretimin gerektirdiği masraflar bütün bir sene devam etmektedir. Bu durum onu tefeci-tüccar için bulunmaz bir av haline getirmektedir. Köylü bütün ihtiyacını kasabadaki birkaç tüccardan sağlamakta, nakit parası bulunmadığından borçlanmakta ve gene ürününü bu birkaç tüccardan birine satmaktadır. Bazı hallerde % 100'e yaklaşan bir faiz ödeyerek ihtiyacı olan nakit parayı gene bunlardan tedarik etmektedir. Hastalık, mahkeme, vb. gibi işleri için gene bu tefeci-tüccra koşmaktadır. Eski feodal yapının sağladığı güvenlik mekanizmasını artık bu tefeci-tüccarlar sağlamaktadır. Eski feodal ağanın yerini bunlar almıştır. Ve zaten bu tefeci-tüccarlar, çoğu kere, civardaki büyük toprak sahibinin kendisinden ya da yakın bir akrabasından başka kimse değildirler.

Bu şekilde köylüyü kendisine bağlayan tefeci-tüccarlar, emperyalizmin ileri karakolu olan şehirlere köylüden yok pahasına aldığı ürünleri satmakta

13 "... kapitalist bir çiftliği işçiler işgal eder. MDD'ciler gider burada da feodalizmi ararlar", diyerek toprak işgallerini kapitalist işletmelerin bu işletmede çalışan tarım proletaryası tarafından işgal edilmesi olarak nitelendiren Hüseyin Ergün (**Emek**, sayı 3, s. 68.) saçmalamaktadır. Bu yorum kendisinin Türkiye'nin emekçi sınıflarının meseleleriyle ne kadar yakinen ilgilendiğinin(!) en açık ispatıdır. Elimizden kendisine toprak işgallerini, hiç olmazsa, burjuva basınından izlemesini tavsiye etmekten başka birşey gelmez.

ve ithal malı ya da ülke içinde üretilen mamulleri tekel fiyatından köylüye satmakta, bu arada köylüyü kendisine borçlandırmakta ve böylece faiz, fiyat ve, toprağa sahip olduğu halerde, toprak rantı yoluyla köylünün artı-emeğini sömürmektedir. "Bu azgelişmiş ülkelere özgü feodalizm-kapitalizm karışımı bir çeşit tekelciliktir"[14]

Bu süreç, köy kapalı ekonomisini kırdığı ölçüde köylü sınıfını farklılaştırmaktadır. Fakat burjuvalaşmaya başlayan unsurların kapitalist tarıma yönelebilmeleri ve gelişebilmeleri için gerekli olan teknolojiyi edinebilme olanakları çok sınırlı kalmaktadır. Traktör, biçer-döver, kimyevi gübre, tarım ilaçları, vb. ya emperyalist ülkelerden ithal edilmekte, ya da montaj sanayi tarafından imal edilmekte ve dolayısiyle fiyatlar hep tekel fiyatları olmaktadır. Ayrıca banka kredilerinin sınırlılığı ve tefeci-tüccardan alınan borcun faiz nispetinin çok yüksek oluşu yeni teknolojinin kullanılmasını imkânsız kılmakta, ya da, hiç olmazsa, çok sınırlamaktadır. Ayrıca, bu teknolojinin kullanılmasını kısıtlayan diğer bir unsur da, hızlı artan nüfus karşısında toprakların devamlı olarak bölünmesidir.

Bu süreç sonucu mülksüzleşen köylüler ise şehirlere akmakta, fakat gelişmekte olan bir kapitalizm mevcut olmadığından bu işgücü heba olmakta ve hakim sınıflar bu işgücünü sömürsün diye emperyalizme ihraç etmektedirler. Köylünün yarattığı artı-ürüne bu şekilde el koyan ve köylüyü kendisine bağımlı kılan tefeci-tüccarın birikimini endüstriye yöneltmesi beklenemez. Emperyalizm tarafından işgal edilmiş iç pazarda tekelci burjuvaziyle rekabet etmeye kalkışacak kadar budala değildir. Emperyalizmin şehirlerdeki ortağı işbirlikçi burjuvazi ve büyük toprak mülkiyeti ile birleşmek ve böylece şehirleri ileri karakolu haline getirmiş olan emperyalizmin kasabalar yoluyla köye uzanmış kolu olmak, tarımda yaratılan artı-değeri kapitalist ülkelerin tekelci burjuvazisine aktarmak onun için çok daha avantajlıdır.

İşte, Türkiye'yi yarı-sömürge, yarı-feodal yapan yapı budur. Yukarıdan beri incelediğimiz tarım yapısındaki bu değişim, özünde Marx'ın ilkel birikim diye adlandırdığı süreçten başka bir süreç değildir. Ama bu süreç gene Marx'ın belirttiği gibi, kendi başına kapitalizme geçişi sağlamaktan çok uzaktır. Bunun olabilmesi için kapitalizme geçişin diğer şartlarının da varolması gerekir. Emperyalizmin Türkiye'de geliştirdiği kendisine bağımlı kapitalizm "ilkel birikim" sürecini hızlandırmış, köy kapalı ekonomisini kırmış, ortaçağın feodal yapısını bozmuş, fakat üretici güçlerin gelişmesini engellediğinden tarımda kapitalist üretimin gelişmesini sınırlamış, "ekonomik çürüme ve politik yozlaşma" ve kendisine daha çok bağımlı hale gelinmesinden başka hiçbir şey yaratmayan bir "ilkel birikim" sürecinin devamını sağlamıştır.

"Yarı-feodal" kavramını "yarı-sömürge" kavramından soyutlayan Boratav'ın tefeci-tüccar sermayesini doğru olarak yerine oturtmasına ve tarımdaki ilişkileri doğru olarak değerlendirmesine zaten imkân yoktu. Bu soyutlamadır ki, onu üç büyük yanlış yapmaya itmektedir. Birincisi, büyük toprak sahibi olmayan bütün köylüleri (ki bu onun hesaplarına göre köy nüfusunun % 75-80'nini meydana getirmektedir) "küçük köylü" kategorisi altında toplamak. Bu duruma göre, örneğin kendi sahip olduğu 50 dönüm üzerinde fındık ya da tütün üreten ve kaçınılmaz olarak ücretli tarım işçisi çalıştıran ve dolayısiyle **kapitalist sömürüde bulunan** köylü basit meta üretimi yapan "küçük köylü" haline gelmekte ve "kapitalizmin ilkel sömürü mekanizmaları"

14 Bahattin Akşit, **Türkiye'de "Azgelişmiş Kapitalizm" ve köylere Girişi**, ODTÜ Öğrenci Birliği Yayınları, Ankara, 1967, s. 55.

tarafından sömürülmektedir! Aynı şekilde, 20 - 30 dönüm toprağa sahip olan, fakat bu topraklar çok kıraç olduğundan ve kendisi bu toprakları işleyecek sermayeye sahip olmadığından, bunun büyük bir kısmını köy burjuvazisine kiralayan ve elinde kalan birkaç dönüm topraktan yiyeceğinin bir kısmını temin eden, geri kalan ihtiyaçlarını **işgücünü satarak** temin eden köy yarı-proletaryası da küçük köylü olmaktadır!

İkincisi, tefeci-tüccar sermayeyi kapitalist kategori diye ele almak. Ama bir kere köylü kesiminin % 75-80'nini basit meta üretimi yapan küçük köylü kategorisi altında topladınmı ve amacın da Türkiye'nin yarı-feodal bir ülke olmadığını ispat etmek oldu mu, burjuvalaşmaya başlayan köylü kesimleriyle çıkarları taban tabana zıt olan, tarımda kapitalizmin gelişmesini engelleyen, emperyalizm ve feodalizmle bütünleşmiş olan, Türkiye'de gerici ideolojilerin bu kadar güçlü olmasını sağlayan tefeci-tüccar sermayeyi marksist ekonomi politik bilimine **rağmen** Marx'a atıflar yaparak **kapitalist kategori** olarak tanımlarsın. Marx **Kapital'in** III. cildinde açıkça göstermiştir ki, ticaret sermayesi ancak ve ancak endüstri sermayesinin hakimiyeti altına girdiği, onun uzantısı olduğu hallerde kapitalist bir kategori haline gelir. Bunun olmadığı durumlarda, "Açıktır ki... tüccar sermayesini endüstri sermayesinin özel bir türü olarak düzünmekten daha saçma birşey olamaz".[15] Ama tefeci-tüccar sermayesinin kapitalist kategoriler olduğu söylenmezse Boratav'ın "ilkel kapitalizm" tezi bütün geçerliliğini yitirir. Tefeci-tüccar sermaye hem "kapitalist" bir kategori olacak, ama hem de "kalkınmayı" engellediği için "ilkel" olacak. Bu tezi güçlendirmek için Marx'tan bir aktarma yapmak gerektiğini düşünen Boratav, Marx'ın, "...independent development of merchant's capital is **inversly proportional** to the degree of development of **capitalist production**..."[16] (siyahlar bana ait -A.K.) sözlerini "...Tüccar sermayesinin bağımsız gelişimi toplumun **genel iktisadi gelişimi** ile ters orantılıdır..." [17] (siyahlar bana ait -A.K.) diye kasıtlı olarak yanlış tercüme eden Boratav, saçma sapan görüşlerini haklı çıkarabilmek için işi Marx'ı tahrif etmeye kadar vardırmaktadır.

Üçüncüsü, Türkiye'nin yarı-feodal olmadığını ispatlamak endişesiyle, eldeki istatistiklerin güvenirliliklerini hesaba katmadan, birbirini tutmayan bir takım rakamları birbirleri ile toplayarak, çıkartarak ve bölerek emperyalizmin sömürü alanı haline gelmiş bir ülkenin tarım kesiminde, elde terazi, ortaçağ "feodalizmi" aramak ve "yarı-feodal" kavramını ortakçılık diye ele alarak feodal ilişkilerin % 5'ten fazla olmadığını söylemek. "Ancak, her bir durumu ayrı ayrı numaralamaya girişmek, her bir durumu ayrı ayrı tartmak ve eczacı tartısının kesinliğiyle serfliğin nerede bittiğini, katışıksız kapitalizmin nerede başladığını tespit etmek, kişinin kendi ukalâlığını marksizme atfetmesi demektir."[18] Bugün Türkiye'de, elde bulunan istatistiklerle, tarım kesiminde feodal üretim ilişkileri içinde bulunan köylü kesiminin toplam içindeki oranının ne olduğunu tespit etmek imkânsızdır. Kaldı ki, feodal üretim biçiminin değil % 5, hiç olmaması halinde dahi Türkiye'nin yarı-feodal bir ülke olmadığı iddia edilemez. Emperyalizmin geri bir ülkeyi sömürebilmesi için tabii ki feodal yapıyı kendine uydurması, para ve mal dolaşımını yaygın-

15 K. Marx, **Capital**, cilt III, s. 318.

16 **Aynı eser**, s. 323. Türkçesi şöyledir: "...tüccar sermayesinin bağımsız gelişimi **kapitalist üretimin** gelişme derecesiyle **ters orantılıdır**..."

17 K. Boratav, "Tarımda Üretim İlişkileri ...", **PDA**, sayı 1, s. 208.

18 V. I. Lenin, "Küçük-Burjuva Sosyalizmi ve Proleter Sosyalizm", **Toprak Meseleleri**, Sol Yayınları, Ankara, 1969, s. 35.

laştırması, yani kendine yeterli kapalı köy ekonomisini kırması gerekmektedir. Ancak bu şekilde köylülerin kendisi için hammadde üretmesini sağlayabilir, ancak bu şekilde kurduğu endüstriye ucuz işgücü temin edebilir, ancak bu şekilde kendi malları için bir pazar yaratabilir. Ülkeyi kendisine bağımlı kılmak ve sömürebilmek için feodal ağa haline gelip köylülerden rant alacak hali yoktur herhalde!

"Yarı-feodal" kavramını bu şekilde "yarı-sömürge" kavramından soyutlayan ve marksist ekonomi politiğin en basit kavramlarından habersiz olan kimse, tabii ki artık Türkiye'nin neden geri kaldığını, kapitalizmin ve dolayısiyle üretici güçlerin neden gelişemediğini açıklamaktan aciz kalır. Ne batı kapitalizmi gibi bir kapitalizm var diyebilir, ne de yarı-feodal bir yapıdan söz edebilir. Birincisini iddia edemez, çünkü buna kargalar bile güler; ikincisini kabullenemez, çünkü o zaman zaten özünde karşı olduğu milli demokratik devrim stratejisini kabullenmek zorunda kalır. O zaman ne yapar? Gayet basit: marksizmin ustalarından yerli yersiz, yalan yanlış bir yığın aktarma yapar ve sonra da, "üretimin ticarete tabi olduğu ve üstelik bu bağımlılık ilişkisinin tarihi bakımdan kısa bir geçiş sürecinin sınırlarını aşan müzmin ve hakim bir nitelik taşıdığı kapitalist bir düzene geri ve ilkel bir kapitalizm..."[19] der ve bunun da "kapitalizmin ilkel sömürme biçimi"[20] olduğunu keşfeder çıkar işin içinden. Hem böylece kapitalizmin sadece ücretli işçi sömürülmesi demek olduğunu iddia eden, "geri ve ilkel" bir kapitalizmin var olabileceğini ve dolayısiyle kapitalizmin bir de "ilkel sömürme biçimi" olabileceğini hiç düşünmeyen Marx, Engels, Lenin gibi marksizmin ustalarının ne kadar cahil (!) olduklarını ortaya koyarak marksist ekonomi politiğe de büyük "katkılarda" bulunmuş olur.

Mesele muhakkak ki yalnızca Boratav'ın kişi olarak bu konuda söylediklerini eleştirmek değildir. Hergün bir sürü yayın organında eleştirilecek bir sürü yazı çıkmaktadır. Fakat burada Boratav'ı ve söylediklerini önemli yapan husus, her iki oportünizme de teorik kaynaklık etmiş olmasıdır. Yazının başında oportünizmin her türlüsünün tek doğru devrim stratejisi milli demokratik devrimi çürütebilmek için bütün çabalarını Türkiye'de "feodalizm" olmadığını ispata yöneltmelerinin bir rastlantı eseri olmadığını söylemiştik. Dolayısiyle, görevi proleter devrimci hareketi saptırmak olan her iki oportünizmin Boratav'ın geliştirdiği "teorik" açıklamalara ve özellikle vardığı sonuçlara sahip çıkmaları da bir raslantı değildir. Her iki oportünizm de Brotav'ın tezini işlerine geldiği gibi ele almakta, kendi tezlerine dayanak yapmaya çalışmakta, fakat bütün farklılıklara rağmen, dayandıkları "teorik" analiz aynı olduğundan, özünde birbirlerinden farklı birşey söylememektedirler.

Eski oportünizm başından beri Türkiye'nin "kapitalist" bir ülke olduğunu, temel çelişkinin proletarya ile burjuvazi arasında olduğunu ve dolayısiyle bu çelişkiyi ancak "sosyalist bir devrimin" çözebileceğini iddia etmiştir. Türkiye'nin geri bir ülke olmasını ise "ayrıca" emperyalizm tarafından sömürülmesine bağlamıştır. **Emek** dergisinin birinci sayısında şöyle deniyordu: "Türkiye dünya kapitalist sisteminin sömürü ve baskısından kendisini kurtaramamış olduğu için bir türlü sağlam ve hızlı bir şekilde gelişememiş, son yıllarda emperyalizmin kontrolü altına daha çok girmiştir... Türkiye'de hakim üretim biçimi kapitalizm olmakla beraber, bu azgelişmiş bir kapitalizmdir..."[21] Bu

19 K. Boratav, "Tarımda Üretim İlişkileri...", **PDA**, sayı 1, s. 208.
20 Aynı yazı, s. 217.
21 "Sosyalist Potansiyelden Sosyalist Güce", **Emek**, sayı 1, s. 8.

"azgelişmiş" ülkede emperyalizmin güçleri çok kuvvetli ve işçi sınıfı zayıftır. Eski oportünizm işçi sınıfının tek başına iktidara gelemiyeceğini bilmektedir. Fakat "sosyalist devrim" tezinin de geçerliliğini yitirmemesi gereklidir. İşte o zaman tek çıkar yol sadece işçilerin değil, fakat bütün emekçilerin de "sosyalist" ideolojiye sahip çıkmaları ve "sosyalizm"i istiyor olmaları gerekir. Böylece eski oportünizm gene ta başından beri "sosyalist devrim"i işçi ve emekçi sınıfların birlikte iktidara gelmesi olarak tanımlamış, sürekli olarak "kapitalizmi egemen üretim biçimi" olarak göstermiş ve feodaliteden de sadece bir "kalıntı" olarak söz etmiş, sosyalist devrimi gerçekleştirmeden anti-emperyalist mücadelenin başarıya ulaşmasının imkânsız olduğunu iddia etmiştir. Eski oportünizmin bu görüşlerinin güçlenmesi ve bir "bilimsel" ispata kavuşması, Boratav'ın **Gelir Dağılımı** adlı kitabını ve **Emek** dergisinin 6. sayısında "Tarımda Feodal Üretim İlişkileri, Feodal Kalıntılar ve Basit Meta Üretimi" adlı makalesini yayınlamasıyla oldu. Türkiye'de bir burjuva demokratik devrimin gerçekleşmiş olduğunun, ücretli işçi olamasalar bile, köylülerin "sermaye" tarafından sömürülüyor olmalarının ve dolayısiyle Türkiye'deki temel çelişkinin "emek-sermaye" çelişkisi olduğunun bundan güzel ispatı olabilir miydi? Eski oportünizm artık rahatça "sosyalist devrim" tezini savunabilirdi:

"Tarımda önemli bir yer kaplayan ve artık ürünü ilkel kapitalist sömürü mekanizmalarıyla sömürülen küçük çiftçilerin mücadelelerinde hedef, bizzat bu ilkel kapitalist sömürü mekanizmalarıdır"[22]

"Türkiye'de hakim üretim biçiminin çarpık bir şekilde gelişmekte olan geri bir kapitalizm olması, ülkenin bağrında pek cılız da olsa henüz feodal kalıntılar barındırmasının nedenlerinden biridir. Fakat bu kalıntıların hem Türkiye ölçüsünde önemi pek azdır, hem de bunlar hızla tasfiye olunmaktadırlar."[23]

"Türkiye kapitalist bir ülkedir, sömürü ve baskı, esas olarak, sermayenin belli ellerde toplanmasından doğmaktadır. Ve ancak sermayenin toplumsallaştırılması ile çözülebilecektir. Bu açıdan Türkiye'de yapılması gereken devrim, kapitalizmin gelişmesine yolları açacak olan demokratik devrim değil, bir süreç içinde kapitalist sömürü ve baskının kökünü kazıyacak ve işçi ve müttefiki emekçi sınıfların iktidara gelmesiyle gerçekleşecek olan **sosyalist devrimdir.**"[24]

Meseleyi bu şekilde koyacak kadar bilimsel sosyalizmden habersiz olan küçük burjuva sosyalisti eski oportünizmin Türkiye'de köylü meselesini doğru değerlendirmesi tabi ki beklenemez. Ve eski oportünistlerin:

1) "Ordu olaylarının başlangıç ve gelişme biçimi, olayların muhtevası şunu da göstermiştir ki, üreticilerin mücadelesi fındık tüccarı sermayedarlar ve onların destekçisi egemen sınıflar iktidarına karşıdır. Bu yönü ile fındık üreticilerinin direnişleri, EMEK'in Türkiye'deki esas çelişmenin emek-sermaye çelişmesi olduğu görüşünü 15-16 Haziran işçi direnişinde olduğu gibi, bir kere daha doğrulamıştır"[25] diyerek ücretli işçi çalıştıran ve ücretli işçi sömüren fındık üreticileri ile işçileri aynı kefeye koyarak;

2) "Aslında, toprak işgalinin devrimci bir eylem oluşunun kabülüne varan, 'toprağın işleyene, suyun kullanana aitliği' ilkesi üzerinde koparılan fırtınaya rağmen, sanıldığı kadar ilerici ve devrimci bir slogan değildir... Çünkü

22 Metin Çulhaoğlu, "Bir Kör Gidiş", **Emek**, sayı 26, s. 5.
23 Hüseyin Ergün, "Sosyalizm Savaşımız ve MDD'cilik", **Emek** (aylık), sayı 3, s. 71.
24 **Aynı yazı**, s. 76.
25 "Fındık Üreticilerinin Direnişi", **Emek** (aylık), sayı 3, s. 10.

Türkiye'de toprağını bırakmış, artık toprağını işlemeyip sadece onun kirası ile geçinen ve absentee denilen toprak sahibi türü yok denecek kadar azdır"[26] diyerek Türkiye'nin en büyük toprak ağası Fahri Tanman'ın başkanlığını yaptığı Ziraat Odaları ile aynı şeyleri söyliyerek ve dolayısiyle toprak reformuna karşı çıkarak;

3) "İşçi sınıfını ve köylü kitlelerini ilk kez siyaset sahnesine çıkaran, kapitalist gelişmeyi hızlandıran, bir hareketi, bütün bu yönlerini görmezlikten gelerek, 'gerici' olarak nitelemek yanlıştır. Sınıfsal niteliği ne olursa olsun, DP hareketi, bu saydığımız yönleriyle, burjuva demokratik devrimin tamamlanması yönünde atılmış olumlu bir adımdır"[27] diyerek gerici sınıflarla işbirliği ederek, onları iktidara getiren emperyalizme (Türkiye'yi kendi pazarı haline getirdi ve dolayısiyle kapitalizmi geliştirdi diye) alkış tutarak işi işçi sınıfına açık ihanet çizgisine vardırmalarına şaşmamak gerekir.

Yeni oportünizm ise, bu konuda, her nekadar gene Boratav'ın geliştirdiği "teori" ye sahip çıkmaktaysa da, milli demokratik devrim stratejisini açıkça red etmediğinden ve arada bir Türkiye'nin yarı-sömürge, yarı-feodal bir ülke olduğunu söylediğinden, daha kamüfle bir durumdadır. Fakat istedikleri kadar milli demokratik devrim stratejisini savunuyor görünürlerse görünsünler, özünde eski oportünizmden farklı birşey söylememektedirler. Devrimci işçi sınıfının öncülüğünün şartlarının iktisadi gelişme düzeyi ile doğrudan doğruya orantılı olduğunu sanan, proletaryanın henüz daha yarı-köylü olduğunu söyleyerek "Türkiye'de proletarya, bugün, devrime öncülük edecek objektif ve sübjektif şartlara tam olarak sahip değildir."[28] diyerek proleter devrimcilerinin bugünkü başlıca görevinin proleteryayı bu şartlara kavuşturmak için mücadele olduğunu iddia eden, "Bizim partimiz Milli Kurtuluş Cephesi'dir. Bizim partimizin komutanı Mustafa Kemal'dir" diyerek işçi sınıfına yanlış hedefler gösteren yeni oportünizmin, köylülerin % 75-80'nini basit meta üretimi yapan küçük köylüler olduğunu, bunun "ilkel ve geri bir kapitalizm"e delil sayılacağını iddia eden Boratav'ın tezine sahip çıkmaları bir raslantı eseri değildir.

1) Türkiye'de 1950'de DP'nin iktidara gelmesiyle burjuva demokratik devriminin tamamlandığını iddia eden ve dolayısiyle ekonomik yapıdaki feodal ve yarı-feodal "kalıntılar" ve bunların üstyapıda yansımaları meselesini ancak "sosyalist" bir devrimin halledeceğini söyleyen **Emek** dergisi ile, milli demokratik devrimin demokratik hedeflerinin "bugün bir hayli daralmış bulunan ve giderek tasfiyeye uğrayan feodal ve yarı-feodal **üretim ilişkilerinin** varlığından ziyade, üstyapı ve... ileri üretim ilişkilerinin içinde mevcut **feodal kalıntılar**..., kapitalizmin ilkel (ve ilkel olduğu oranda ezici ve boğucu) sömürme biçimleri..., siyasi ve sosyal hayatımıza bir bütün olarak damgasını vurmuş olan gerilik unsurları..."[29] olduğunu söyleyerek anti-feodal mücadelenin hedeflerini soyutlaştıran **PDA** dergisi arasında;

2) Türkiye'de Arap Pazarlarına göz dikmiş emperyalist bir burjuvazinin varlığını iddia eden Emek dergisi[30] ile, "Geri kalmışlığın emperyalizmin eli altında yağma edilmesi işini müesseseleştirilmesini sağlayan bankalar sistemi, 1950'den bu yana, Türkiye burjuvazisi içinde kilit noktaları elinde tutan bir

26 "Ecevit Solculuğu Sınıfsal Temeline Oturuyor", **Emek** (aylık), sayı 3, s. 6.
27 Ertan Cengiz, "Avcıoğlu: Teorisiz Bir Devrimci", **Emek**, sayı 8, s. 8.
28 Şahin Alpay, "Türkiye'nin Düzeni Üzerine", **Aydınlık**, sayı 12, s. 465.
29 K. Boratav, "Tarımda Üretim İlişkileri...", **PDA**, sayı 1, s. 215.
30 "Ecevit Solculuğu Sınıfsal Temeline Oturuyor", **Emek** (aylık), sayı 3, s. 6.

mali sermayenin (finans kapital) teşekkülüne sebep oldu"[31] diyerek Türkiye'de banka sermayesi ile endüstri sermayesinin kaynaştığını söyliyen ve dolayısiyle emperyalist bir burjuvazinin varolduğunu iddia eden **PDA** dergisi arasında aslında uzun boylu bir fark yoktur.

Türkiye'de "ilkel ve geri" bir kapitalizmin mevcut olduğunu ve hakim sömürünün "kapitalizmin ilkel sömürü biçimleri" olduğu ve ekonomideki feodal ve yarı-feodal ilişkilerin ancak önemsiz bir "kalıntı" meselesi olduğu hususlarında hemfikir olan her iki oportünizm, haliyle köylü meselesinde de aynı şeyleri söyleyeceklerdir. Bir farkla ki, biri köylülerin % 75-80'nini, aralarında hiç bir fark gözetmeden, proletarya ile bir tutarken; diğeri, gene aralarında hiçbir fark gözetmeden, köylülerin % 75-80'nini köy küçük-burjuvazisi ile bir tutmaktadır.

KIRSAL BÖLGELERDE SINIFLAR

Emperyalizmin, Türkiye'yi yarı-sömürge, yarı-feodal, kendine bağımlı bir ülke haline getirme süreci içinde, Anadolu'da geliştirdiği kapitalizm, özellikle 1950'den sonra, köylü sınıfını kendi içinde farklılaştırmıştır. Avrupa'da olduğu gibi, köylü sınıfının bu farklılaşma sürecinin bir ucunda ücretli işçi emeği sömüren kapitalist çiftçi, bir ucunda ise işgücünden başka satacak hiçbir şeyi olmayan tarım proletaryası vardır. Köylü sınıfı işte bu iki uç arasında farklı kesimlere ayrılmaktadır.

Meselemiz bu farklı kesimlerin (sınıfların) aralarındaki temel ayrılıkları ortaya koymak, devrimin değişik aşamalarında bu kesimlerin işçi sınıfına karşı takınacakları farklı tavırları hesaba katarak köylü meselesini sağlam temellere oturtabilmektir. Köylü sınıfının farklılaşmasıyla ortaya çıkan sınıfları değişik biçimlerde ele almak mümkündür. Fakat Türkiye gibi tarımda kapitalist üretim biçiminin çok sınırlı bir gelişme gösterdiği yarı-sömürge, yarı-feodal bir ülkede kırsal bölgelerde sınıflar birbirlerinden kesin ve kalın çizgilerle ayrılamazlar. Kaldı ki, tarımda kapitalizm her bölgede değişik zamanlarda, farklı şartlar altında eşit olmayan bir gelişme gösterdiğinden, bu sınıflar bölgeden bölgeye farklılıklar göstereceklerdir. Örneğin bazı bölgelerde köylülüğün "küçük köylü" ve "orta köylü" diye ayrılması mümkün değildir ve bu gibi yerlerde ayrıca "küçük köylü" diye bir sınıflandırmaya gitmek yersiz olabileceği gibi, "orta köylü"nün dışında bir de "zengin köylü" kesiminin hesaba katılması zorunlu olabilir. Dolayısiyle meseleye bölgesel açıdan bakıldığında, bazı bölgelerde değişik bir sınıflandırmaya gidilme gereğinin ortaya çıkması kaçınılmazdır. Fakat biz burada, fazla ayrıntılara girmeden ve bölgesel farklılıklara pek değinmeden, meseleyi genel hatlarıyla koymaya çalışacağız. Bölgesel farklılıkların ortaya konulması, bu bölgesel farklılıklar hesaba katılarak, burada genel hatlarıyla yapılan sınıf tahlilinin geliştirilmesi şüphesiz ki yerine getirilmesi gereken önemli bir görevdir.

1) Tarım Proletaryası ve Yarı-Proletaryası (Yoksul Köylüler):

Bugün köylü meselesiyle ilgili olarak üzerinde en fazla tartışılan şey tarım proletaryası ile yoksul köylülerin arasındaki ve bu iki kesimin endüstri proletaryası ile arasındaki farklılıklar meselesidir. Eski oportünizmin bu konuda söyleyeceği birşey yoktur; zira onlarca köylülerin hemen hemen bütün kesimleri endüstri proletaryası ile aynı kefeye konulmalıdır. Eski oportünizm

31 **PDA** Çalışma Grubu, "Emperyalizm ve Türkiye Ekonomisi", **PDA**, sayı 7, s. 243.

köylü meselesini böyle bir çırpıda hallediverince, bizim de bu konuda onlara, "işte sizin oportünizminizi belgeleyen de budur", demekten başka söyleyecek fazla birşeyimiz kalmaz.

Fakat yeni oportünizm ve bu konuda onunla aynı saflarda olan bir takım ufak grupcuklar, saflarımız tarafından yoksul köylüler ve tarım proletaryası konusunda ileri sürülen görüşler üzerine öyle bir yaygara koparmışlardır ki, bu yaygara saflarımızı da etkilemiş ve bazı arkadaşlar arasında tereddütlere yol açmıştır. Bu bakımdan tarım proletaryasının ve yarı-proleteryasının doğru değerlendirilmesi ayrıca önemli olmaktadır.

İlk önce yeni oportünizmin yoksul köylüler hakkındaki görüşlerinin neler olduklarını görelim. Yeni oportünizm yoksul köylüleri şöyle tanımlıyor:

"(Yoksul köylüler), yarı-proleter (ya da yarı-köylü) unsurlarla küçük köylülerdir.

Yarı-proleterler: Kendilerinin toprakları ya hiç yoktur, ya da çok azdır. Yaşantılarını kısmen kapitalist işletmelerde ücret karşılığı çalışarak, kısmen de kendine ait küçük toprağını ya da kiraladığı bir toprak parçasını işleyerek sağlar. Toprak kirası, borç faizi, ücretli emek biçiminde sömürülürler.

Küçük-köylüler: Yetersiz miktarda tarım aracına sahip olup ya kendine ait olan ya da icarla tuttuğu toprakları işleyerek geçimini sağlar, ya da kendi toprağı olmakla birlikte yetersiz olduğu için icarla toprak tutar. Kendisi işgücü kiralamaz."[32]

PDA dergisinden aktardığımız yoksul köylü tanımının "yarı-proleter" kısmı aşağı yukarı kelime kelimesine Lenin'den alınıştır.[33] Fakat küçük köylüleri, yarı-proleterlerle birlikte "yoksul köylüler" diye **ayrı** bir sınıf içinde toplamak yeni oportünizmin Lenin'in "yoksul köylü" tarifine yaptığı mütevazi bir katkı olsa gerektir! İşte bu şekilde, geçiminin bir kısmını **işgücü satarak** sağlamak zorunda kalan köylülerle, **işgüçlerini satmayan** köylüleri, yani nitelik olarak temelde birbirlerinden farklı olan iki köylü kesimini, bir kefeye koyan yeni oportünizm şöyle bir suçlamaya girişiyor:

"Proleter devrimci örgütü 'yoksul köylülerin de öncü müfrezesi' göstermek ve yoksul köylülerle işçiler arasında ayırım yapmamak, **önder sınıfı müttefikleriyle karıştırmak** demek olur. Hele İlkesiz Birlik Cephesi liderinin **Yeni Gazete**'ye verdiği beyanatta olduğu gibi, 'sosyalizm, yoksul köylülerin de ideolojisidir' demek, nasıl izah olunabilir? Bu anlayış bizi proleter devrimciliğini, küçük burjuva devrimciliği ile bir tutmaya götürür."[34]

Yoksul köylülüğü, **yarı-proleterleri** ve **küçük köylüleri** kapsayan bir sınıf olarak ele alınca, sosyalizmin yoksul köylülerin de ideolojisi olduğunu söyleyenleri küçük burjuvalıkla suçlamak çok kolay olmaktadır tabi. Fakat yoksul köylülerle işçiler arasında bir ayırım yapılması gerçekten gerekmez mi? Marksizmin ustaları da kırsal bölgelerdeki sınıfları incelerken tarım proletaryası ile yoksul köylüleri (yarı-proleterleri) birbirlerinden ayrı olarak yazmıyorlar mı?! Dolayısiyle tarım proletaryası ile yoksul köylüleri bir sınıf olarak ele almak işçi sınıfına ihanet (!) etmek değil midir?

Teorik tanımı gereği proletarya, işücünden başka satacak hiçbir şeyi olmayan kişi demektir. Tek gelir kaynağı işgücünü sermaye sahibine satması

32 İbrahim Kaypakkaya, "İşçi-Köylü Hareketleri ve Proleter Devrimci Politika", **PDA**, sayı 5, s. 46-47.

33 Bkz. Lenin, "Tarım Meselesiyle İlgili Tezlerin İlk Taslağı", **İşçi ve Köylü İttifakı**, Sol Yayınları, Ankara, 1970, s. 136.

34 İ. Kaypakkaya, a. g. e., s. 47.

karşılığı elde ettiği ücrettir. Dolayısiyle tarım proletaryası dediğimizde, bu teorik tanım gereği, hiçbir üretim aracına sahip olmayan ve geçimini sağlamak üzere işgücünü sermaye sahibi köy burjuvazisine satan kişiden başkasını kastetmiyor olmalıyız ve yoksul köylüleri tarım proletaryasından ayrı olarak ele almalıyız. Fakat kapitalizmin tarımda çok sınırlı bir gelişme gösterdiği ve dolayısiyle yukarıdaki teorik tanıma tıpa tıp uyan bir tarım proletaryasının yok denebilecek kadar sayıca az olduğu Türkiye gibi yarı-sömürge, yarı-feodal bir ülkede sırf bazı marksist ustalar köydeki sınıfları incelerken tarım proletaryası ile yoksul köylüleri ayrı başlıklar altında incelediler diye, tarım proletaryası ile yoksul köylüleri bu kadar kesin çizgilerle ayırmak meselelere pratik açıklık getirmek bakımından nekadar yararlıdır? Ayrıca, literatürde tarım proletaryası ile yoksul köylüler biçim olarak ayrı ele alındı diye, yoksul köylüleri köy küçük burjuvazisi ile aynı kefeye koymak ve bunun aksini söyleyenleri küçük burjuva olmakla suçlamak marksist ustaların sayfadüzenlerine sadık kalıp, marksizmin kendisine ihanet etmek değil midir?

Kırsal bölgelerdeki sınıfları teyin ederken uygulanacak olan kıstas farklı kesimlerin üretim ilişkileri içinde aldıkları yer, bu yer alışın ortaya çıkardığı sorunlar ve özlemlerdir; yoksa marksizmin ustalarının onları hangi başlıklar altında topladıkları değil. Mesele sadece farklı kesimlerin hangi başlıklar altında toplanacağı meselesi olsaydı, o zaman Engels'e göre Lenin'i, Lenin'e göre Mao'yu küçük burjuva sosyalistleri olmakla suçlamamız gerekirdi.

Kırsal bölgelerdeki diğer bütün sınıflar gibi, tarım proletaryasının ve yarı-proletaryasının da kaynağı köylü sınıfıdır. Kapalı köy ekonomisinin pazara açılmaya başlamasıyla ve kaynağını "şehir" sermayesinden alan yeni teknolojinin köye girmeye başlamasıyla birlikte kırsal bölgelerde farklılaşmanın başladığını yukarıda söylemiştik. Bir takım faaliyet kolları artık üzerinde uğraşmaya değmez hale gelir. İhtisaslaşma ile birlikte paraya olan ihtiyaç artar, para ve mal dolaşımının artmasıyla, şehir ile köy arasına tefeci-tüccar girer. Bir yandan nüfus artışının toprağın bölünmesine yol açması, öte yandan tefeci-tüccar sermayenin köylüleri yoksullaştırması sonucu, köy nüfusunun belirli bir kesimi şehirlere ve büyük çiftliklere doğru itilir. Bu süreç içinde eldeki toprak tamamiyle gitmemiş olsa dahi, bu toprağı işleyecek sermaye yoktur. Şayet aile eskiden beri toprağa sahip değil idiyse ve toprağı yarıcılık, ortakçılık vb. yollarla feodal ağadan tutuyor idiyse, şimdi artık ağa da kapitalist çiftçiliğe yöneldiğinden, bu topraklardan ya tamamiyle sürülmüşler, ya da kendilerine yetmeyecek kadar küçük ve verimsiz bir parça içine sıkışıp kalmışlardır. Bu şekilde yoksullaşan köylüler için işgüçlerini satmaktan başka yapacak birşey yoktur. İşleyemediklerinden ötürü, topraklarının tamamını ya da büyük bir kısmını satma, kiraya veya ortağa verme yollarıyla elden çıkaracaklar; ya şehirlere göçüp şehir proletaryasını, ya da tarım kesiminde kalıp tarım proletaryasını oluşturacaklardır.

Burjuva demokratik devrimlerini tamamlamış ülkelerde bile kapitalizmin tarıma hakim hale gelmesi yavaş ve uzun sürmüştür. Bu bakımdan, yarı-sömürge, yarı-feodal bir ülkede bütün üretim araçlarından kopmuş, teorik tanıma tıpa tıp uygun bir tarım proletaryası aramak boşuna bir çabadır. Bugün endüstri proletaryasının arasında dahi toprakla ilişkisini devam ettiren oldukça kalabalık bir kesim mevcuttur.

"İşgücü [denen] metanın satıcısı bu küçük çiftçilerin bütün maddi çıkarları endüstri proletaryasının çıkarlarıyla tıpa tıp aynıdır ve toprak mülkiyetleri proletarya ile aralarında zıtlaşmalara yol açmaz. Küçük toprak sa-

hibi köylünün toprağı onu gıda maddesi satan aracının elinden bir miktar kurtarsa bile, bu onu, endüstri ya da tarımcı kapitalist müteşebbisin sömürüsünden kurtarmaz."[35] Bu bakımdan, "sınıfsal durumu açısından ele alındığında, toprağa sahip tarımsal ücretli işçiler küçük burjuvazi ile proletarya arasında yer alırlar, fakat [proletaryaya] daha yakındırlar."[36] Yakındırlar, çünkü köylülerin diğer kesimlerinden nitelik olarak farklıdırlar. Toprağa ve bir miktar basit üretim araçlarına sahip olsalar bile, tarım proletaryasını oluşturan yoksul köylüler bu üretim araçları ile **pazar için değil,** kendi temel ihtiyaçlarının bir kısmını doğrudan elde etmek için üretim yaparlar; geri kalan ihtiyaçlarını karşılamak için işgüçlerini satmak zorundadırlar. **O tarlasından elde ettiği ürünün değil, kendi işgücünün satıcısıdır.** Toprağını kiraya veya ortağa vererek gelirinin bir kısmını rant olarak elde etse bile, gelirinin temelini işgücünü satarak elde ettiği ücret teşkil eder. Üretim araçlarından tamamiyle kopmamış tarım kesiminin bu ücretli işçileri, elde ettikleri toplam gelir içinde ücretlerden elde ettikleri gelirlerinin artması oranında endüstri proletaryasına yaklaşacaklardır.

Bu yarı-proleterlerin meselelerine ancak sosyalist devrim köklü bir çözüm getirecektir. Artık ürün satıcısı olmadıklarından, tefeci-tüccar sermayesi ile olan çelişkileri köylülerin diğer kesimleri kadar keskin değildir. Tarımsal ürünlerin fiyatının yükseltilmesi onun lehine değil, aleyhine olan bir durumdur; çünkü o ürününü piyasada satmadığı gibi, bir kısmını da pazardan temin etmektedir. Faiz hadlerinin düşürülmesi onun için fazla bir anlam ifade etmez, zira zaten borçlanacak bir durumu yoktur. Büyük toprak sahipliğinin bulunduğu bölgelerde yapılacak olan toprak reformu da onun meselelerini çözmeyecektir. Şayet bir miktar toprağa sahip ise, işleyemediğinden bu toprağın büyük bir kısmını zaten kiraya, ortağa vermektedir. Yok şayet üzerinde çalıştığı bir avuç toprak kendisine değil de, büyük toprak sahibine aitse ve kendisi topraksız ise, onu toprak sahibi kılacak reform fazla bir anlam ifade etmeyecektir; zira, hayvan, alet, tohum, nakit sermaye olmadıkça toprak neye yarar?

Marksizmin ustalarının tarım proletaryası ile yoksul köylüleri (yarı-proleterleri) aynı başlık altında toplamayıp, ayrı ayrı ele almalarından hareket ederek yarı-proleterleri köy küçük-burjuvazisi ile aynı kefeye koyan oportünizmin Lenin'in şu sözlerini bilmesinde fayda vardır:

"... tarım proletaryası, **toprak tasarruf eden ücretli işçi** sınıfı. Bu [sınıf], tamamiyle topraksız olanlar da dahil, yoksul köylüleri kapsar; fakat Rus tarım proletaryasının en tipik temsilcisi daha ziyade toprağa tasarruf eden çiftlik emekçisi, gündelikçi emekçi, hünersiz emekçi, inşaat işçisi, ya da diğer toprak tasarruf eden işçidir. Tamamiyle harap durumdaki bir avuç toprak üzerinde yapılan ehemmiyetsiz çiftçilik (özellikle toprağın kiraya verilmesinden belli), işgücünü satmadan varolamamak..., aşırı derecede düşük hayat standardı (muhtemelen toprağa tasarruf etmeyen işçininkinden de düşük) — işte bu tipin ayırd edici özellikleri bunlardır... Şu da ilave edilmelidir ki, kapitalizmin özgür, topraksız işçi gerektirdiği yolundaki teorik önerme yazılarımızda sık sık çok klişeleşmiş bir biçimde ele alınmaktadır. Bu önerme, temel eğilimi belirtmesi açısından, bütünüyle doğrudur. Fakat kapitalizm tarıma özellikle yavaş ve çok değişik biçimlerde girer. Tarım işçisine

35 Lenin'in Kautsky'den "Capitalism In Agruculture" adlı makalesine yaptığı aktarma. V. I. Lenin, Collected Works, Progress Publishers, Moscow, 1964, cilt 4, s. 145.
36 Aynı eser, s. 137.

toprak dağıtmak çoğunlukla tarım işverenlerinin kendi çıkarlarınadır ve tarım işçisinin toprağa tasarruf eden tipine bütün kapitalist ülkelerde rastlanmasının sebebi budur. Bu tip, değişik ülkelerde değişik biçimler alır... fakat bu, iktisatçıların onları tek tip tarım proletaryası olarak sınıflandırmalarını engelemez. Toprak üzerindeki hakkının hukuki temeli böyle bir sınıflandırma açısından tamamiyle önemsizdir. (Küçük topraklı köylü olarak) toprağın tamamiyle kendi mülkiyetinde olması, yada toprak ağasının sadece toprağı kullanmasına müsaade ediyor olması, ya da nihayet [toprağı] Büyük-Rus köylü topluluğunun bir mensubu olarak tasarrufunda bulunduruyor olması, hiçbir şeyi değiştirmez."[37]

Fakat İbrahim Kaypakkaya yoksul köylüleri (yarı-proleterleri) proletarya ile bir tutmanın "bizi proleter devrimciliğini, küçük burjuva devrimciliği ile bir tutmaya" götürdüğünü ispatlamak durumundadır. Bunun için de Lenin'den bir aktarma yapmak zorundadır. Arar, tarar ve sonunda Lenin'in şu sözlerini yazısına aktarır:

"Elbette ki, her ikisi de [küçük çiftçiler ve ücretli işçiler] 'emekçi' sınıflarıdır; elbette ki, farklı biçimlerde olmasına rağmen her ikisi de sermayenin sömürüsü altındadır. Ama, ancak kaba burjuva demokratları buna dayanarak bu farklı sınıfları bir araya" koyabilir.[38]

Fakat Lenin burada **yoksul köylüler** ile **ücretli işçilerin** bir araya konulmasından değil, **küçük çiftçiler** ile **ücretli işçilerin** bir araya konulmasından söz etmektedir. Ve bu aktarma, yarı-proleterler ile küçük çiftçileri yoksul köylüler olarak bir araya koyan İbrahim Kaypakkaya'nın "kaba burjuva demokratı" olduğundan başka birşeyi ispatlamaz. Şayet yeni oportünizmin bu "köylü" uzmanı zat Lenin'in bu makalesini 126. sayfaya kadar değil de biraz daha okusaydı, bir sayfa sonra, 127. sayfada şu sözleri görecekti:

"Oysa, **küçük çiftçilerin,** büyük toprak sahipleriyle birleşmeleri sonucunda, toplumdan daha fazla toprak rantı alma sistemine katılmaları sonucunda, yaşamak için tamamen ya da kısmen emeklerini ["işgüçlerini" olması gegerekir — A. K.] satmak zorunda olan **proleter ve yarı-proleter yığını ile olan karşıtlıkları sonuncunda,** bütün bir sınıf olarak içinde bulundukları şartları iyileştirdiklerini düşünmek mümkündür ve hatta bu, kapitalizmde tipik bir olaydır."[39] [Siyahlar bana ait — A. K.]

Yoksa bu sözleri söyliyerek kendisiyle çelişkiye düşen(!) Lenin de "kaba bir burjuva demokratı" mıydı?

Tarım proletaryasının ve yarı-proletaryasının (yoksul köylülerin) kendi emekleriyle ürettikleri ürünün değil de, bizzat kendi işgüçlerinin satıcısı olma durumlarıdır ki, onları köylülerin diğer kesimlerinden ayırır, onlardan farklı özlemlere sahip olmalarını izah eder. Özünde bir köylü devrimi olan milli demokratik devrim, endüstri proletaryası için olduğu gibi, onların da meselelerine çözüm getirmeyecektir ve sosyalist devrimi başarmada tarım proletaryası ve yarı-proletaryası kırsal bölgelerde sınıf mücadelesini yürütecek, tarım kesiminin kolektifleştirilmesinde endüstri proletaryasının kırlık bölgelere uzanmış kolu olacaktır. Bundan dolayıdır ki, Lenin Rusyadaki köylü meselesini şöyle özetlemektedir:

37 V. I. Lenin, **The Development of Capitalism In Russia,** Progress Publishers, Moscow, 1967, s. 180-182.

38 V. I. Lenin, "Amerika Birleşik Devletleri'nde Kapitalizm ve Tarım", **Toprak Meseleleri,** Sol Yayınları, Ankara, 1969, s. 126.

39 **Aynı eser,** s. 127.

"Olaylar bizim dediğimiz gibi gelişti. Devrimin aldığı yön, bizim düşünce biçimimizin doğru olduğunu gösterdi. Önce, köylülerin 'tümü' ile monarşiye, toprak sahiplerine, ortaçağ düzenine karşı çıkış (bu aşamaya kadar devrim burjuvadır, burjuva-demokratiktir), sonra, yoksul köylülerle, yarı-proleterlerle ve bütün sömürülenlerle birlikte, köy zenginlerini, kulakları, vurgunculari da içine alan kapitalizme karşı yürüyüş (burada artık sosyalist bir devrim söz konusu)... Sovyetler, önceleri köylüleri bir tüm olarak içine alıyordu. Yoksul köylülerin olgunlaşmamış olması, geriliği ve cahilliği yüzünden, liderlik kulakların, zenginlerin, kapitalistlerin ve küçük burjuva aydınların eline geçmiştir... Köylüler arasında sınıf bölünmeleri henüz olgunlaşmamış, açığa çıkmamıştı... Bu süreç 1918 yazında ve güzünde gerçekleşti... Kulak ayaklanmaları dalgası bütün Rusya'yı sardı. Yoksul köylüler, kendi çıkarlarının, kulakların, zenginlerin, köy burjuvazisinin çıkarları ile adamakıllı çatıştığını kitaplardan ve gazetelerden değil, hayatın kendisinden öğrendiler."[40]

Tarım proletaryası aslında yoksul köylülerden başka birşey olmadığı içindir ki, "sosyalizm, yoksul köylülerin de ideolojisidir" ve proleter örgüt, "yoksul köylülerin de öncü müfrezesidir"; zira, sosyalist devrim aşamasında kırsal bölgelerde köy burjuvazisiyle proletarya arasındaki sınıf mücadelesini zafere ulaştıracak olanlar bu yoksul köylüler, bu yarı-proleterlerdir. Fakat yeni oportünizm sanayi proletaryası ile tarım proletaryası (ve dolayısiyle yoksul köylüler) arasında bir ayırım yapılmasının zorunlu olduğunu söylüyor. Bu doğrudur. Fakat bu ayırım ayrı sınıfları oluşturduklarından ötürü yapılan sınıfsal bir ayırım değildir. Tarım proletaryası her zaman için endüstri proletaryasına kıyasla çok daha dağınık, çok daha geridir. Kırsal bölgelerde kendi başına örgütlenip köy burjuvazisine karşı bir mücadele yürütmekten acizdir. Bu bakımdan devrimin lokomotifi endüstri proletaryası ile tarım proletaryasını oluşturan yoksul köylüler arasında bir ayırım yapılması zorunludur. Endüstri proletaryası ile tarım proletaryası arasındaki bu farktan dolayıdır ki, sosyalizmin klasikleri her zaman için endüstri proletaryası ile tarım proletaryası arasında kurulacak olan bir ittifaktan ve tarım proletaryasının sanayi proletaryasının temel müttefiki olduğundan söz eder. Ama bu durum, tarım proletaryası ile endüstri proletaryasının ayrı ideolojilere sahip olduğu ve dolayısiyle aynı parti çatısı altında örgütlenemiyecekleri anlamına gelmez. Bu bakımdan endüstri proletaryası ile tarım proletaryası arasındaki ittifak parti içinde kurulacak bir ittifaktır.

"Türkiye'de proletarya, bugün, devrime öncülük edecek objektif şartlara sahip değildir" diyerek parti olarak "Milli Kurtuluş Cephesi"ni hedef alan yeni oportünizmin, "kaldı ki, bugün Türkiye'de en proleterleşmiş tarım işçisi dahi, geniş ölçüde yarı-proleterdir, yani yarı-köylüdür. (Büyük şehirlerde en büyük-çapta kapitalist üretimin yapıldığı işyerlerinde bile çalışan işçiler bu özeliği göstermektedir.)"[41] demesinde ve sonra da yarı-proleterleri (yarı-köylüleri) küçük köylülerle aynı kefeye koyarak, yoksul köylü olarak adlandırdığı bu kesimin proletaryadan ayrı birşey olduğunu iddia etmesinde, köylülerin % 75-80'inin basit meta üretimi yapan küçük köylüler olduğunu iddia eden Boratav'ın tezine sahip çıkmasında şaşılacak bir taraf yoktur.

40 V. I. Lenin, **Proletarya İhtilâli ve Dönek Kautsky**, Bilim ve Sosyalizm Yayınları, Ankara, 1969, s. 185-187.

41 Şahin Alpay, a. g. e., s. 459.

2) **Küçük Köylüler:**

"Küçük köylü demekle burada, kaide olarak, ne kendisinin ve ailesinin işleyebileceğinden daha büyük [yani işçi çalıştırmayan ve toprağını kiraya vermeyen], ne de ailenin geçimi için gerekli olandan daha küçük bir toprak parçasının sahibi ya da kiracısı... olan [yani işgücünü satmayan] köylüyü kastediyoruz."[42] Küçük köylüyü diğer köylü kesimlerinden ayıran temel özelliği işgücü satın almadan ve işgücü satmadan, kendisinin ve ailesinin diğer fertlerinin emeği ile sahip olduğu veya ortakçılık, yarıcılık yoluyla tuttuğu toprak parçası üzerinde çalışıyor olmasıdır. "Dolayısiyle, bu küçük köylü, tıpkı küçük zanaatkar gibi, işinin gerektirdiği araçlara hala sahip olduğundan tim biçiminin kalıntısıdır."[43] İşgücünü satmadığı için proleter değil, işgücü satın almadığı için de kapitalist değildir. Para ekonomisinin geliştiği ve kendisinin büyük çapta tek ürün üzerinde ihtisaslaştığı hallerde, ürünün büyük bir kısmını (tütün, pancar, vb. üretiyorsa tamamını) satmak zorundadır. Pazar ilişkilerinin çok zayıf olduğu halerde, kendine yeterliliğini muhafaza etmekte ve ürünün çok az bir kısmını satmak zorunda kalmaktadır. Feodal üretim ilişkilerinin henüz daha hakim olduğu ve kendisinin topraksız bulunduğu yerlerde ise orçağın karanlıkları içinde terkedilmiş durumdadır ve küçük köylüden çok ortaçağın toprağa bağlı köylüsüdür.

Kullandığı teknoloji çok ilkeldir ve çoğu halerde karasabandan kurtulamamıştır. Emeğinin verimliliği çok düşüktür. Bütün bir sene çalışıp çabalamasına rağmen, senede bir kere ürün kaldırabilmekte, fakat bütün bir sene boyunca paraya ihtiyacı olduğundan tefeci-tüccarlar tarafından korkunç bir şekilde sömürülmektedir. Meta üreticisi olmasına rağmen üretimi kapitalist üretim değildir. En önemli üretim aracı toprağa sahip olduğu hallerde bu ona kendi yarattığı artı-emeğe sahip çıkabilmesi için gerekli ilk şartı sağlıyorsa da, bu hiçbir zaman için yeterli olmamaktadır. Yetiştirdiği ve sattığı ürünün fiyatı nadiren o ürünün değerine eşit olmaktadır. Tarımda, kapitalist üretim biçimi şartlarında, kapitalist çiftçi üretime ancak fiyat, toprak rantı ödendikten sonra kendisine yatırdığı sermaye üzerinden ortalama bir kâr kalacak bir seviyede ise üretime devam eder. Küçük köylü için aynı şey geçerli değildir. Herşeyden önce, küçük köylü, hukuken değil ama, içinde bulunduğu şartlar dolayısiyle, toprağa bağımlıdır. Tarım onun için "kâr" sağlayıcı bir yatırım alanı değil, bir yaşama biçimidir. Ve zaten mal satıcısı olarak çok güçsüz olduğundan, tefeci- tüccar sermayesi için mükemmel bir avdır. Yetiştirdiği ürünün fiyatı üzerinde hiçbir pazarlık gücüne sahip olmadığı gibi, kendi tüketimi için, ya da üretimi için satın aldığı mallara da tekel fiyatı ödemek zorundadır. Ayrıca eline para senede bir kere geçtiğinden, tekel fiyatları ile satın aldığı bu mallar üzerinden borçlanmakta, bir de çok yüksek bir faiz tutarı ödemek zorunda kalmaktadır.

Topraksız, ya da çok az toprağa sahip olup da, işlediği toprağı tuttuğu hallerde ise, ödediği rantın kapitalist rant ile ilgisi yoktur. Ödediği rant, serfin ödediği rant gibi çoğunlukla artı-emeğinin tamamına eşit olmaktadır. serfin ödediği rant gibi, çoğunlukla artı-emeğinin tamamına eşit olmaktadır. Toprak sahibi üretimle ya hiç ilgilenmemekte, ya da çoğunlukla sadece tohuma iştirak etmektedir. Buna karşılık, ürünün belirli bir oranına rant olarak el koymaktadır. Kaldı ki, toprak, kapitalist işletmecilikte olduğu gibi, önceden tayin edilmiş sabit bir bedel karşılığı tutulmuş olsa dahi, emeğin verim-

42 F. Engels, a. g. e., s. 226.
43 Aynı eser, s. 226.

liliği çok düşük olduğundan, ödenen bu rant gene çoğu kere, küçük köylünün artı-emeğinin hemen hemen tamamını toprak sahibine aktaran para-ranttan başka birşey olmamaktadır.

Dolayısiyle, küçük köylü, sattığı ürünün fiyatı ailesinin geçimini temin edecek asgari bir düzeyde olduğu sürece üretime devam edecektir. Üretim masrafları, rant ve faiz çıktıktan sonra kendisine kalan miktar, özünde, emeğine karşılık kendi kendisine ödediği "ücretten" başka birşey değildir. Ve bu "ücret" çoğu kere asgari bir geçim düzeyinin de altında kalmaktadır. Öte yandan, gerek tarım dışında iş bulma olanaklarının sınırlılığı, gerekse topraktan kopmanın getirdiği güvensizlik onu büsbütün toprağa bağımlı hale getirmektedir.

Özetleyecek olursak, bugün kırsal nüfusun en kalabalık kesimini oluşturan küçük köylünün durumu özünde atası olan toprağa bağımlı serften farklı değildir. Çoğunlukla feodal mükelefiyetlerden kurtulmuş olsa dahi, üzerinde çalıştığı toprak genellikle kendisine ait olsa dahi, o hala bir avuç toprak üzerinde, ortaçağın ilkel aletleriyle bütün bir sene çalışmakta, değer yaratmakta ve artı-emeğinin hemen hemen tamamını fiyat, rant ve faiz yoluyla emperyalizm-işbirlikçi burjuvazi-feodal mütagallibe üçlüsüne aktarmaktadır. Ve bu "borç kölesinin" durumu hergün biraz daha kötüleşmektedir. Emperyalizmin işbirlikçi burjuvazi ve feodal mütagallibe ile ittifak kurarak tarım kesimine soktuğu endüstri mamulleri köy zanaatlarını öldürmekte; köylüyü her geçen gün biraz daha tefeci-tüccarın kucağına itmekte; basit meta üretim biçiminin kaçınılmaz sonucu olarak toprak hızla çoraklaşmakta; büyük toprak sahiplerinin binbir dalavera ile köylünün asırlardır faydalandığı hazine arazisine, köy merasına ve hatta kendi üzerinde çalıştığı toprağa el koyması sonucu daha da yoksullaşmaktadır.

Marx ve Engels, Batı Avrupa şartları altında, kırsal bölgelerde basit meta üretim biçiminin tipik temsilcisi küçük köylülerin, kapitalizmin gelişmesiyle kaçınılmaz olarak ortadan kalkacak bir köylü kesimi olduğunu göstermişlerdir:

"... kendi üretim araçlarıyla üretim yapan köylü ya giderek başkalarının emeğini sömüren küçük bir kapitalist haline dönüşecek, ya da üretim araçlarını kaybedecek... ve ücretli işçi haline dönüşecektir. Kapitalist üretim biçiminin hakim olduğu toplum biçiminde eğilim budur."[44] "...küçük köylü, geçmiş üretim biçiminin diğer kalıntıları gibi, yokolmaya mahkumdur. Küçük köylü geleceğin proletaryasıdır."[45]

Ancak, Türkiye gibi yarı-sömürge, yarı-feodal bir ülke için durum farklıdır. Emperyalizmin, işbirlikçi burjuvazi ve feodal mütagallibeyle ittifak kurarak yerli sermayeyi hakimiyeti altına aldığı ve işbirlikçi sermaye ile birlikte yerleştiği şehirleri tüm emekçi halkı kendi endüstrisi için sömürmek üzere ileri karakollar haline getirdiği bir ülkede, küçük köylü işletmelerinin kendiliğinden ortadan kalkacağını ve tarım kesimine kapitalist üretim biçiminin hakim olacağını beklemek hayaldir. Küçük köylü işletmelerinin kendiliğinden tasfiye olabilmesi için, herşeyden önce, proleterleşen küçük köylüleri emecek, burjuvalaşan köylülere ise ucuz üretim araçları ve kredi sağlayacak, milli burjuvazinin geliştirdiği ve dolayısiyle pazarlara hakim olduğu bir milli kapitalizmin gelişiyor olması gerekir. Bütün dünya pazarlarını tutmuş ve milli sermayeyi işbirlikçi sermaye haline dönüştürmüş emperyalizmin,

44 K. Marx, **Theories of Surplus Value**, Progress Publishers, Moscow, 1969, s. 409.
45 F. Engels, a. g. e., s. 227

Türkiye'de milli bir kapitalizmin gelişmesine asla müsaade etmiyeceğini daha önce belirtmiştik. Bu durumda küçük köylüler emperyalist ülkelere ve bu ülkelerin ileri karakolu olan kendi ülkelerinin yerleşme merkezlerine ucuz hammadde ve yiyecek sevkeden ve tekelci kapitalizme pazar teşkil eden "borç köleleri" haline gelmektedirler.

Küçük köylüler, işçi sınıfının kırsal bölgelerdeki en güçlü müttefikidirler. İşçi-köylü ittifakı köylülüğün bu kesimiyle kurulacak ittifak temeli üzerinde yükselecektir. İşgücü satın alarak sömürüde bulunmayan küçük köylülerin işçi sınıfı ile **uzlaşmaz** çelişkileri yoktur. Onun çelişkisi, onu sömüren toprak ağasıyla, emperyalizmin ve işbirlikçi sermayenin köylere uzanmış kolu tefeci-tüccarlardır. Türkiye'de özellikle 1960'dan sonra hızla gelişen köylü hareketleri de bu kesimin, bu aşamada, çelişkisinin kimlerle olduğunu açıkça ortaya koymuştur.

Ancak küçük köylülerin, ücretli işçi çalıştırmamalarına rağmen, işçi sınıfıyla da çelişkisi vardır. Onun özlemi üretimin kolektifleştirilmesi değil, geri üretim ilişkilerine son verilmesi, toprak reformu, ucuz ve bol kredi gibi şeylerdir. Köklü mülkiyet duyguları, küçük köylüleri üretimin kolektifleştirilmesine karşı olmaya itmektedir. Fakat onların işçi sınıfıyla olan bu çelişkileri ikincildir ve ancak sosyalizmi kurma aşamasında ön plana çıkacaktır; ve o zaman dahi uzlaşmaz bir çelişki durumuna gelmeyecektir.

3) **Orta Köylüler:**

Biz burada orta köylü dediğimizde, işlediği toprağın kendisinin ve ailesinin sadece "geçimini ve işletmelerinin bakımını sağlayacak mütevazi imkânlar sağlamakla" kalmadığı; "aynı zamanda, hiç olmazsa bereketli yıllarda, sermaye olmaya elverişli belirli bir kazanç fazlası da" elde ettikleri ve "çoğu kere ücretli işgücüne" başvuran köylüleri kastediyoruz.[46] İşledikleri topraklar kendi mülkleri olabileceği gibi, bunun tamamını, ya da bir kısmını kira veya ortakçılıkla tutuyor olabilirler. Öte yandan, iflasa doğru sürüklenen veya durumları zaman zaman kötüleşen orta köylüler sahip oldukları toprakların hepsini işleyemez duruma gelirler ve topraklarının bir kısmını durumu daha iyi olanlara kiralarlar veya ortağa verirler. Bu sonuncu durumda gelirlerinin bir kısmını rant olarak elde ederler. Orta köylülerin onları küçük köylülerden ayırd edici temel özellikleri "sermaye olmaya elverişli" miktarda artı-emeğe sahip çıkabilmeleri ve zaman zaman mevsimlik veya gündelik işgücü kullanarak bir miktar kapitalist sömürüde bulunuyor olmalarıdır.

Küçük köylüler gibi, çoğunlukla senede bir kere ürün kaldırdıklarından nakit paraya ihtiyaçları çok fazladır. Buna rağmen, karşılık gösterebilecek mülkleri daha fazla olduğundan, tefeci faizinden çok daha düşük faizli resmi kredi alabilme olanakları daha çoktur (Ziraat Bankası ve kooperatif kredileri). Borçlanabilme ve bu borçlarını ödeyebilme olanakları daha fazla olduğundan kimyevi gübre, ilaç, ıslah edilmiş tohum ve modern tarım aletleri edinebilme olanakları küçük köylülere kıyasla çok daha fazladır. Köylülerin bu kesimi arasında traktör, biçer-döver gibi makina gücü kullanılması çok yaygındır. Durumu iyi olanlar gerekli makina gücünü çoğunlukla borçlanarak satın alırlar; diğerleri ise kiralama yoluna giderler. İki-üç orta köylünün bir araya gelerek ortaklaşa traktör vb. satın almalarına bazı bölgelerde çok sık rastlanır.

Köylülerin bu kesimi kendi içinde de farklılaşmalar göstermekle birlikte,

46 V I. Lenin, "Tarım Meselesiyle İlgili Tezlerin İlk Taslağı", İşçi ve Köylü İttifakı, s. 139.

genel eğilim olarak iki ana kategoriye bölünebilir: birincisi, miras bölünmeleri, kötü mahsül vb. nedenlerle iflasa doğru itilen, sahip olduğu toprakların tümünü kendi başına işleyecek yeterli sermayeye sahip olmadığından toprağını ortağa veren kesim; ikincisi, özellikle miras bölünmelerin engeleyebilmiş, zamanla sermayesini artırmış, sahip olduğu topraktan daha fazlasını işleyebilecek durumda olan ve dolayısiyle kira ve ortakçılık yoluyla toprak tutan kesim.

Orta köylülerin hem bugünkü yarı-sömürge, yarı-feodal yapıyla ve dolayısiyle bu yapının temsilcisi emperyalizm-işbirlikçi burjuvazi - feodalizm üçlüsüyle, hem de üretim araçlarının kolektif mülkiyetini amaçlayan işçi sınıfıyla çelişkisi vardır. Bütün arzusu kapitalizmin gelişmesi, güçlenmesidir. Ulaşımın ve haberleşmenin gelişmesi, gübre, ilaç, islah edilmiş tohum, akaryakıt, lastik, tarım aletleri fiyatlarının ucuzlaması, kredi sisteminin gelişerek tefeci-tüccarların güçlerinin kırılması özellikle orta köylünün yararınadır. Bundan ötürü, ihtiyacı olan malları kendisine tekel fiyatına satan ve ürettiği malı yok pahasına satın alan emperyalizmle ve onun işbirlikçisi tefeci-tüccar, işbirlikçi burjuvazi ve feodal mütagallibeyle çelişkisi olacağı açıktır. Fakat çoğunlukla işlediği toprağın mülkiyetini elinde bulundurduğundan ve mülkiyet duyguları küçük köylününkünden çok daha güçlü olduğundan, toprak reformuna karşı tutumu, özelikle büyük toprak sahipliğinin bulunmadığı bölgelerde, kaypaktır. Toprağının elinden alınacağından korkmaktadır.

Bunun yanında, işçi sınıfıyla da çelişkisi vardır. Sosyalizme karşı tavrı küçük köylününkünden çok daha kesindir. Sosyalizmi kurma aşamasında, proletaryanın ve onun iktidarının köylülerin bu kesimiyle olan çelişkisi, kırsal bölgelerde acilen çözümlenmesi gereken en önemli çelişki olacaktır; ve bu çelişki çözümlenmedikçe sosyalizmi kurmak da mümkün olmayacaktır.

Ancak, orta köylülerin hepsini bir kefeye koyup, bölgesel farklılıkları ve kendi içindeki farklılıkları hesaba katmadan, değişik sorunlara karşı tutumlarını kalın ve kesin çizgilerle belirlemeye kalkmak doğru değildir. Ücretli işçi emeğinin nadiren kullanıldığı, tefeci-tüccar sermayenin sömürüsünün yoğun olduğu ve daha ziyade küçük köylülerin çoğunlukta bulunduğu bölgelerdeki orta köylüler ile; ücretli işgücüne sık sık başvurulduğu, tarım aletlerine büyük çapta sahip olunduğu, sahip olunan topraktan başka, yoksullaşan kesimlerin topraklarının büyük çapta tutulduğu bölgelerdeki orta köylülerin değişik sorunlara karşı takınacakları tavır haliyle farklı olacaktır.

4) Büyük Toprak Sahipleri:

Biz burada büyük toprak sahipleri derken, büyük çapta feodal üretim ilişkileri içinde bulunan ve gelirinin büyük bir kısmını rant olarak elde eden toprak ağasından, hemen hemen bütünüyle kapitalist tarıma yönelmiş, gelirinin büyük kısmını ücretli tarım işçisinin sırtından elde ettiği kârın meydana getirdiği toprak sahibine kadar bütün büyük toprak sahiplerini kastediyoruz. Feodal toprak sahipleri ile kapitalist büyük toprak sahipleri muhakkak ki birbirlerinden çok farklılıklar göstereceklerdir. Fakat gerek milli demokratik devrimin **genel** hedefi açısından, gerekse böyle genel bir yazının kapsamı açısından, büyük toprak sahiplerini iki ayrı sınıf olarak ele alıp incelemek pratik bir fayda sağlamaz. İster orta çağın feodal üretim ilişkileri içinde bulunuyor olsunlar, isterse tümüyle kapitalist işletmeciliğe yönelmiş olsunlar, büyük toprak sahipleri mevcut yarı-sömürge, yarı-feodal yapının kırsal bölgelerdeki en güçlü temsilcisidirler. Ellerinde bulundurdukları top-

rakları köklü bir feodal sülalenin mensubu olarak miras yoluyla elde etmiş olabilecekleri gibi, sonradan, binbir dalaverayla ele geçiarmiş de olabilirler.

Büyük toprak sahiplerinin Kurtuluş Savaşı ve onu izleyen Cumhuriyetin ilk yıllarında politik güçleri bir miktar kırılabilmişse de, köklü bir toprak reformuna girişilmemesi sonucu, bunlar siyasi güçlerini tekrar kazanmaya başlamışlar; emperyalizm ile kurulan ittifakın temelini meydana getirmişler ve 1950 yılında müttefikleriyle beraber girişmiş oldukları karşı-devrimi perçinlemişlerdir. Emperyalizmin sağladığı kredilerden yararlanarak gübre, ilaç, tarım aletleri elde etmişler; kapitalist tarıma yöneldikçe köylü ile olan ilişkileri de değişmeye başlamıştır. Bazı hallerde topraklarının en verimsiz kısmını köylülere bırakarak, topraklarının en iyi kısımlarında dünya pazarlarına ve gelişen iç pazara hammadde ve tahıl üretimine yönelmişler; bazı hallerde ise ortakçılık şartlarını köylü aleyhine değiştirerek tümünü topraklarından çıkarmışlardır. Kullandıkları teknoloji giderek daha fazla toprak işlemelerini mümkün hale getirdiğinden, zamanla saldırgan hale gelmişler, köy merasını, hazine arazisini ve hatta köylülerin bizzat sahip oldukları arazileri sürmeye başlamışlardır.

Eski oportünizm, işte bu büyük toprak sahiplerinin artık kapitalist çiftçiler haline geldiklerinden söz ederek, toprak reformunun "ilerici" bir hareket olmadığını öne sürmektedir. Yukarıda da belirttiğimiz gibi, şüphesiz ki, kapitalist tarıma yönelmiş büyük toprak sahipleri ile feodal toprak sahipleri arasındaki farklar göz önünde tutulmalıdır. Ama şurası da açıktır ki, kapitalist tarıma yönelmiş olsa dahi, büyük toprak sahibi emperyalizmin kırsal bölgelere uzanmış koludur. Büyük toprak mülkiyetinden elde ettiği güçledir ki, köylülerin bütün kesimleri üzerinde hakimiyet kurabilmekte, köylülerin asırlardır işledikleri topraklara el koyabilmekte, kasabada yabancı petrol ve lastik şirketlerinin birinin acentalığını alabilmekte, gene kasabada köylünün temel ihtiyaçlarını sağlayacak büyük dükkanlar açabilmekte, onları borçlandırmakta, tefecilik yapabilmektedir. Bu bakımdan, büyük toprak sahiplerinin kırsal bölgelerdeki güçlerinin kırılabilmesi için, ortakçılık, yarıcılık yapan köylüleri üzerinde çalıştıkları toprakların sahibi kılınması yanında, üretimin bir miktar düşmesi pahasına dahi olsa, topraklarının bir kısmının dağıtılması, hiç olmazsa büyük toprak sahibinin köylüden gaspettiği toprakların köylülere iadesi şarttır. Büyük toprak sahiplerinin topraklarının nasıl, ne miktarda topraksız ve aztopraklı köylülere dağıtılacağı meselesinin halli, tabii ki her bölgenin topraksız ve az topraklı köylülerinin, parti önderliğinde, halledecekleri bir meseledir ve burada bunun nasıl yapılacağı üzerine ahkâm kesme bize düşmez. Fakat muhakkak olan bir husus varsa, o da büyük toprak sahiplerinin emperyalizmle ve şehirlerdeki işbirlikçi sermaye ile zıt bir çelişkisinin olmadığıdır. Ucuz kredi kaynakları onun emrindedir, emperyalizmin ülkeye soktuğu yeni teknolojiden rahatça yararlanabilmektedir. Çoğu hallerde, ticaretle de uğraşmakta, emperyalizmin yaptığı yatırımlara, kurulan bankalara ortak olabilmektedir. O, tümüyle kapitalist işletmeciliğe yönelmiş olsa dahi, kendisine sonsuz avantajlar sağlayan bu yarı-sömürge, yarı-feodal yapının kırlardaki en büyük savunucusu ve bekçisidir. Bu sınıfın ekonomik ve politik gücü kırılmadıkça Türkiye'de hiçbir köklü devrimin gerçekleştirilemiyeceği açıktır.

MİLLİ DEMOKRATİK DEVRİM ÖZÜNDE BİR KÖYLÜ DEVRİMİDİR!

Türkiye gibi yarı-sömürge, yarı-feodal ülkelerde köylü meselesinin özü

nedir? Burjuva demokratik devrimini tamamlamış olan 1890'ların Batı Avrupası için Engels köylü meselesini şöyle özetlemekteydi: "...diğer bütün partilerden daha avantajlı olan bu parti [sosyalist parti], yok olmaya mahkûm köylülerin, endüstri işçilerinin pasif müttefiki durumundan aktif müttefiki haline gelmesine kadar, bunları gayet sakin bir şekilde yalancı koruyucularının ellerine bırakabilir mi?"[47] Hızla gelişmekte olan kapitalizm karşısında, kapitalist üretimle rekabet edemeyen üretim araçlarına sahip köy emekçilerinin, geçmiş bir üretim biçiminin kalıntısı olarak, yıkılmaları kaçınılmazdı. Onlar geleceğin proletaryasıydılar. Temel çelişkinin üretimin sosyal niteliği ile üretim araçlarının özel niteliği arasındaki çelişki olduğu ve gündemdeki devrim aşamasının üretim araçları üzerindeki özel mülkiyete son verecek bir sosyalist devrim olduğu Batı Avrupa ülkelerinde, özellikle küçük köylülerin desteğini kazanmak durumunda olan işçi sınıfı, bu desteği sağlamak üzere küçük köylülere, onların küçük mülkiyetlerini koruma vaadinde bulunamazdı. Sosyalist devrimi gerçekleştirme durumunda olan işçi sınıfı, küçük mülkiyetin devamı gibi tarihin çarkını geri döndürmeyi amaçlayan gerici bir talebe prim veremezdi. Fakat mahvolmaya mahkûm küçük köylüleri "onların yalancı koruyucusu" büyük toprak sahiplerinin ve tefecilerin eline de bırakamazdı: "Önemli olan nokta, köylülerin, evlerini ve tarlarını ancak kooperatif olarak idare edilen kooperatif mülkiyet haline dönüştürerek koruyabileceğimizi anlamalarıdır. Köylüyü mahvedecek olan şey, özel mülkiyetle şartlandırılmış özel çiftçiliktir. Şayet özel işletmecilikte ısrar edecek olurlarsa, kaçınılmaz olarak yerlerinden yurtlarından edilecekler ve onların eski üretim biçimlerinin yerini büyük çap kapitalist üretim alacaktır. Mesele budur. Şimdi biz geliyoruz ve köylülere kapitalistler hesabına değil fakat kendi hesaplarına, ortak hesaplarına, büyük çap üretime geçmeyi teklif ediyoruz. Köylülere bunun kendi çıkarlarına olduğunu, bunun kurtuluşları için tek yol olduğunu anlatmak gerçekten imkânsız mıdır?"[48] 1890'ların Batı Avrupası için köylü meselesi daha ziyade küçük köylülerin meselesiydi ve devrimin temel gücü olan işçi sınıfı **sosyalist devrim için** bu küçük köylülerle bir ittifak kurma durumundaydı. Bu ittifakın temeleri, işçi sınıfının köylülerin küçük mülkiyetlerini koruma taleplerini desteklemesine değil, fakat onların kooperatif mülkiyet haline gelmelerini desteklemesine dayanmaktaydı.

Fakat yarı-sömürge, yarı-feodal bir ülke olan Türkiye'nin köylü meselesi bu mudur? Türkiye'de köylü meselesini böyle koymak demek, bugünkü köylü hareketlerinin büyük bir çoğunluğunun desteklenmemesi gerekiyor demektir; zira bugün Türkiye'de köylüler toprak mücadelesi vermekte, onları yoksullaştıran, "borç köleleri" haline getiren tefeci-tüccarlara karşı mücadele etmektedir; yani kendi varlığını koruma mücadelesi vermektedir. İşçi sınıfı, köylülerin bu hareketlerini desteklemiyerek onlardan, yapacağı **sosyalist devrim** için, kendisine destek olmalarını mı istemelidir? Şüphesiz ki hayır! Türkiye burjuva demokratik devrimin tamamlandığı, feodal mütagallibenin gücünün büyük çapta kırıldığı, bütün kesimlerde kapitalist üretim biçiminin hakim hale geldiği, köylü sınıfının büyük çapta farklılaşarak her kesiminin bir birine zıt çıkarlara sahip olduğu bir ülke değildir. Türkiye'nin temel çelişkisi, üretimin sosyal niteliği ile üretim araçlarının özel niteliği arasındaki çelişki değildir. Türkiye'de üretici güçlerin gelişmesini engeleyen kapitalist üretim ilişkileri değil, Türkiye'nin yarı-sömürge, yarı-feodal bir ülke oluşu-

47 F. Engels, a. g. e., s. 225
48 Aynı eser, s. 235.

dur. Dolayısiyle, Türkiye'nin önündeki devrimci aşama üretim araçları üzerindeki özel mülkiyete son verecek bir sosyalist devrim değildir. Emperyalizme ve onun ülke içindeki sosyal dayanağı işbirlikçi burjuvazi, toprak ağaları ve tefeci-tüccarlara karşı verilecek bir mücadele başarıya ulaşmadan, işçi sınıfı sosyalist bir devrimi gerçekleştiremez. Emperyalizmin ileri karakolu şehirlerde, geniş köylü kitlelerinden bağımsız, emperyalizme ve burjuvaziye karşı sosyalist devrim mücadelesini başarıya ulaştıramaz. Bundan dolayı işçi sınıfı, köylülerin kendi varlıklarını korumak için toprak ağalarına, tefeci-tüccarlara karşı verdikleri mücadeleyi desteklemek zorundadır. Ve bilimsel sosyalizm gibi şaşmaz bir kılavuza sahip olan işçi sınıfı toplumun en disiplinli ve en örgütlü gücü olarak nüfusun % 70'ini meydana getiren köylülerin mücadelelerine önderlik etmek, onları örgütlemek durumundadır. Ve bu mücadelede kurmak zorunda olduğu işçi-köylü ittifakı sadece küçük köylülerle kurulacak bir ittifak değil, orta köylülerin en zengin kesimleri de dahil olmak üzere, bütün köylü kesimleriyle kurulacak bir ittifaktır; çünkü emperyalizmle ve feodal mütagallibeyle çelişkisi olan yalnız küçük köylüler değildir.

Türkiye'nin önündeki devrimci aşama, genel olarak özel mülkiyeti tasfiye etmeyi değil, fakat emperyalist sömürüye son vermeyi, topraksız ve az topraklı köylü kesimlerini toprağa kavuşturmayı, işbirlikçi burjuvazi ve feodal mütagalibeyi yıkmayı amaçladığından, bu devrim sosyal muhtevası bakımından bir burjuva demokratik devrimdir. Ancak devrimde önderin işçi sınıfı oluşu, bundan dolayı da sosyalist devrimin zorunlu olarak onun kesintisiz bir uzantısı oluşu, ve bu devrimin dünya proletaryasının sosyalizm mücadelesine destek oluşu nedenleriyle, bu devrim klasik burjuva demokratik devrimlerinin bir parçası değil, fakat sosyalist devrimlerin bir parçasıdır.

Milli demokratik devrim şüphesiz ki sadece köylü kesimlerinin meselelerine çözüm getirmeyecektir. Ancak, devrimin temel gücü nüfusun % 70'ini meydana getiren köylülerdir. Devrim işçi sınıfının önderliğinde, köylülerin **bütün kesimleriyle** kurulacak bir ittifak temeli üzerinde, kırsal bölgelerden başlayarak emperyalizmin kalesi şehirleri kuşatan ve emperyalizm-işbirlikçi burjuvazi-feodal mütagallibe üçlüsünün iktidarına son verecek olan bir halk savaşı sonucunda zafere ulaşacağından, **milli demokratik devrim özünde işçi sınıfının önderliğinde yürütülen bir köylü devriminden başka birşey değildir.** Yarı-sömürge, yarı-feodal ülkelerde, sosyalist hareket için köylü meselesinin çok daha hayatî bir önme kazanmasının nedeni de, işçi sınıfının bir köylü devrimine önderlik etme durumunda olmasıdır.

Oportünizm ise "yarı-sömürge" kavramını "yarı-feodal" kavramından soyutlayarak, tefeci-tüccar sermayeyi "kapitalist kategori" olarak nitelendirerek, feodal üretim ilişkilerinin ancak ve ancak % 5 olduğunu ve dolayısiyle Türkiye'nin yarı-feodal bir ülke olmayıp "ayrıca" emperyalizm tarafından sömürülen bir "ilkel kapitalist" ülke olduğunu iddia ederek, milli demokratik devrimin anti-feodal cephesini küçümsemektedir. Fakat bu özünde milli demokratik devrime karşı çıkmaktan, onu yozlaştırmaktan başka birşey değildir. Çünkü nasıl emperyalizme karşı ulusal bir mücadele verilmedikçe Türkiye'nin yarı-feodal yapısının koruyucusu ve bekçisi toprak ağası, tefeci-tüccar ve işbirlikçi sınıflara karşı mücadele başarıya ulaşamıyacaksa (çünkü bu gerici sınıfları güçlü kılan emperyalizmin desteğidir), aynı şekilde toprak ağalarına, tefeci- tüccarlara karşı anti-feodal bir mücadele verilmedikçe, emperyalizme ve işbirlikçi burjuvaziye karşı verilecek ulusal mücadele de başarıya ulaşamayacaktır (çünkü emperyalizmin ülke içindeki sosyal tabanı bu

sınıflardır). Anti-emperyalist ve anti-feodal mücadele milli demokratik devrimin birbirinden kopmaz iki parçasıdır. Bu parçalardan birini küçümsemek, milli demokratik devrimin başarıya ulaşamaması demektir.

Türkiye'de banka sermayesi ile endüstri sermayesini birleştiren bir finans kapitalin, yani tekelci burjuvazinin varlığını iddia eden, Türkiye ekonomisinin gelişmiş kapitalist ülkelerin ekonomileri gibi "azalan kâr haddi kanununa ve yeniden-üretim krizlerine" tabi olduğunu, köylü nüfusunun % 75-80'ninin ilkel kapitalist sömürüde bulunan tefeci-tüccar sermaye tarafından sömürüldüğü ve ayrıca "gelişmiş" tekelci burjuvazinin sömürü alanı olduğu için Türkiye'nin "ilkel kapitalist" bir ülke olduğunu söyleyen yeni oportünizm ile; Türkiye'nin kapitalist bir ülke olduğunu, fakat "ayrıca" emperyalizm tarafından sömürüldüğü için "kalkınamadığını" ileri süren eski oportünizmin arasında aslında bir fark olmadığı açıktır. Şayet Türkiye gerçekten böyle bir ülkeyse, o zaman verilecek bir anti-feodal mücadeleden bahsetmek gerçekten karanlığa kurşun sıkmaktır. O zaman Türkiye'de sosyalist devrimden başka bir devrimin halledebileceği bir köylü meselesi yoktur. O zaman eski oportünizmin iddia ettiği gibi, köylülerin kapitalist tarıma yönelmiş büyük toprak sahiplerinden toprak talep etmeleri, ilerici değildir ve desteklenmemesi gerekir. O zaman tefeci-tüccara karşı yürütülen mücadele anti-feodal değil, anti-kapitalist bir mücadeledir; zira tefeci-tüccarlar "ilkel kapitalist sömürüde" bulunan burjuvalardır(!) Bu durumda yeni oportünizmin de, eski oportünizm gibi, Türkiye'nin "kalkınamamasının" sebebini "ayrıca" emperyalizm tarafından sömürülmesine bağladığından, anti-emperyalist mücadele ile sosyalist mücadelenin aynı şeyler olduğunu iddia ederek "sosyalist devrim" tezini savunuyor olması gerekir. Yoksa aralarındaki anlaşmazlık yeni oportünizm, anti-feodal mücadeleden soyutlanmış bir anti-emperyalist mücadeleyi "milli demokratik devrim" diye adlandırırken, eski oportünizmin bunu "sosyalist devrim" diye adlandırmasından doğan bir terim anlaşmazlığı mıdır? Eski oportünizmden bu kadar kıl payı fark ile ayrılan yeni oportünizmin, bundan bir ay öncesine kadar milli demokratik devrimin köylü devrimi olduğunu redetmesinde, temel gücün proletarya olduğunu iddia etmesinde, işçilerin çoğunlukta olmadığı bir partinin sosyalist bir parti olamıyacağını söylemesinde, yani özünde milli demokratik devrime karşı olmasında anlaşılmayacak birşey yoktur. Fakat "keskin Mao'cu" olduklarından ve Mao Tsetung'un geliştirdiği milli demokratik devrim tezine açıkça karşı çıkamadıklarından, şimdi kendilerini eleştirerek yanılmış olduklarını söylüyorlar. Bu kendi kendileriyle çelişmelerinden başka bir sonuç vermez. Fakat bir o yana, bir bu yana yalpalayan, sırf keskin görünmek endişesiyle "kampus mao'culuğu" oynayan yeni oportünizmin kendi içinde tutarlı olması da zaten beklenemez.

okay gönensin

TÜSTAV

güney-doğu asya'da emperyalizm ve halk savaşı

Çağımız emperyalizmin bütün dünyada çöktüğü, sosyalizmin hızla zafere doğru ilerlediği çağdır. Bütün dünyada halkların kurtuluş mücadelesi gelişirken dünya karşı-devriminin bekçisi ABD hızlı bir çöküş süreci içine girmiştir. Emperyalist kampın liderinin bu durumu diğer emperyalist ülkeleri etkilemekte ve emperyalist kampta büyük bölünmeler ortaya çıkmaktadır. Emperyalist sistemdeki genel bunalım karşısında avrupalı tekeller yeni tedbirler alma yoluna gitmektedirler. İngiliz sermayesi İşçi Partisini indirip yerine Muhafazakâr Partiyi getirmekte, Fransız ve bir kısım alman tekelleri ise ümitlerini "bağımsız kapitalist Avrupa" teorisine bağlamış görünmekteler. Emperyalist ülkelerdeki ekonomik krizlerin etkisi iki yönlü olmaktadır. Bir taraftan kendi ülkelerinde büyük patlamalar ortaya çıkmakta, diğer taraftan zaten hiç bir zaman dengeli bir ekonomiye sahip olmamış bulunan sömürge ve yarı-sömürge ülkelerde onarılmaz hasarlar yapmakta. Bu nedenle kitlelerin hoşnutsuzluğu hızla artmakta, sömürge halkları da gerçek düşmanları emperyalizmi daha iyi tanımaktadır.

Bugün bütün sömürge ve yarı-sömürge ülkelerde emperyalizme karşı büyük bir uyanış vardır. Lâtin Amerika'da Küba halkının kurtuluşuyla gelişen mücadele ayni hızla sürmektedir; silahlı halk hareketlerine sahne olma-

yan Afrika ülkesi yok gibidir; Filistin halkları emperyalizme ve siyonizme karşı savaşlarını başarıyla yürütmektedirler. II. Dünya savaşından sonra Çin Halk Cumhuriyeti'nin ve Kore Halk Cumhuriyeti'nin kurulmasıyla emperyalizm-ezilen uluslar çelişmesinin ana mihrak noktasını teşkil eden Güney-doğu Asya'da emperyalizm büyük bir bozguna uğramıştır. 20 yıl doğudan esen devrim fırtınası her geçtiği yerde emperyalizmi silip süpürerek hızla batıya doğru ilerlemektedir. Devrimci kişiliği ile bütün ezilen ulusların kurtuluşunun sembolü haline gelmiş olan "Ho Amca"nın anavatanı başta olmak üzere, bütün Güney-doğu Asya halkları tam bağımsızlığın eşiğine gelmişlerdir.

Yıllardır emperyalizme karşı en çetin mücadeleyi veren Güney-doğu Asya halklarının başarı sırrı, şüphesiz ki marksist-leninistlerin doğru devrimci çizgiyi izlemeleri ve halklarının kurtuluşuna önderlik etmelerindedir.

Tekel öncesi sömürgeciliğin Asya'ya el atmasıyla başlayan halkların kurtuluş mücadelesi eski sömürgeciliğin emperyalizme dönüşmesi ve 1917'de Rusya'da, II. Dünya savaşından sonra da, Doğu Avrupa ülkelerinde ve Çin'de sosyalist devletlerin kurulmasıyla, sosyalist ülkeler-emperyalist ülkeler çelişkisinin ortaya çıkmasına uygun olarak, nitelik değiştirmiş ve bugünkü boyutlarına ulaşmıştır.

Güney-doğu Asya halklarının zaferi, emperyalizmin, ne kadar güçlü gözükürse gözüksün, son tahlilde bir kâğıttan kaplan olduğunu açıkça ortaya koymuştur. Özellikle Vietnam halkının yiğit mücadelesi bütün ezilen dünya halklarının kurtuluşuna ışık tutmuştur.

TEKEL-ÖNCESİ SÖMÜRGECİLİKTEN ABD EMPERYALİZMİNE

Tekel-öncesi sömürgecilik döneminde Asya'ya el atan ilk ülke İspanya oldu. Bu ülke 1570'lerde Filipinleri ele geçirmişti. Fakat ilk sistemli sömürü mekanizmasını Hollanda kurdu. 17. yüzyılın başında kurulan Doğu Hindistan şirketi aracılığıyla, önce Hindistan'a yerleştiler; Pasifik okyanusu ve Hint okyanusundaki ticareti tekellerine aldılar; daha sonra da Endonezya'ya girdiler ve paralı askerler zoruyla bu ülkede insafsız bir sömürü mekanizması kurdular. "Fazla gelen" nüfusu adalardan sürdüler, piyasasını yüksek tutmak için bir yığın ürünü yaktılar. [1]

Fransa'nın Asya ile ilgilenmesi 17. yüzyılın sonlarında başladı. 18. yüzyılın sonuna doğru Doğu Hindistan ve Senegal şirketleri aracılığıyla Çinhindinde oldukça etkili duruma geldi. 1883 ve 1884 de Annam kralı ve 1867 de Siyam krahıyla yaptığı anlaşmalarla Vietnam, Tayland ve o zaman Siyam krallığına bağlı bulunan Kamboçya üzerinde mutlak hakimiyetini sağladı.

1852 yılından itibaren İngiltere de Birman'yanın batı kıyılarına yerleşmişti ve daha ilerilere gitmek için büyük çaba gösteriyordu. İngiltere'nin baskısı karşısında Birmanya kralı, Fransa ile 1885'de bir anlaşma imzaladı. Fakat İngiltere bu ülkeyi derhal işgal etti. Halkın İngilizlere direnişi bir yıl kadar sürdü. 1887 yılında İngiltere halkın direnişini tamamen kırdı ve Fransızları da ülkeden sürerek hakimiyetini kurdu. Bölgedeki ikinci çatışma, Siyam krallığı ile Fransa arasında Laos platosu yüzünden çıktı. Fransa 1893'de Bangkok'a bir donanma gönderdi fakat bir başarı kazanamadı. İngiltere de Siyam kralının yanında yer aldı. Çatışma daha sonra İngiltere-Fransa çatışması haline dönüştü. Mesele 1896 ocağında yapılan anlaşmayla iki emperyalist ülke arasında halledildi. Siyam krallığı üçe bölündü, batısı İngiltere'ye,

1 Zubritski, Kerov, Mitropolski, **Kapitalist Toplum**, Sol y. Ankara 1969, s. 123

doğusu Fransa'ya verildi, ortada da bir tampon bölge kuruldu.[2] Her iki emperyalist ülke de bu dönemde kendi çıkarları için bölge halklarını birbirlerine kırdırtma oyunlarına başladılar. Bir arada aynı oyunlar Malaya'da da tekrar ediliyordu.

Bu tarihten itibaren Çinhindi birçok ayaklanmalara sahne oldu. Hepsi burjuva milliyetçi çizgide olan bu ayaklanmalar, Fransızlar tarafından insafsızca bastırıldı. Bir yandan emperyalist Fransa, korkunç bir sömürü mekanizması kurmuştu. Bu mekanizma 1945 yılına kadar aralıksız olalarak işleyecektir. 1945 yılındaki Japon işgali ve Fransa'nın II. Dünya savaşında uğradığı çöküntü, Vietnam'da Ho Şi Minh'in geçici bir hükümet kurması ve halkı emperyalizme karşı silahlandırması bu ülkenin Çinhindindeki durumunu iyice bozdu. 1946 - 1950 arası Çinhindindeki hükümetlerle Fransa arasında görüşmelerle geçti. 1950 yılında Vietnam'da 1951 de Laos ve Kamboçya'da başlayan silahlı mücadele ve 1954'teki ünlü Dien Bien Phu yenilgisi Fransa'yı Güney Doğu Asya'da iyice çökertti. 1954 Cenevre anlaşmalarından sonra da pılısını pırtısını toplayıp bölgeden çekildi. II. Dünya savaşında mahvolan ekonomisi geniş bir emperyalist siyaset gütmesine yetmiyordu. Bugün Fransa'nın Kamboçya ve Güney Vietnam'da kauçuk, tuz ve afyon üretiminde önemli sayılabilecek yatırımları vardır. Fakat 1954'de aldığı ders nedeniyle, bu yatırımlarını garanti edecek taahhütlere girmemektedir. ABD'nin arkasında kalıp, durumu gözlemek şeklinde bir politika yürütmektedir.

Japonya 17. yüzyılın başlarından itibaren her türlü emperyalist sızma teşebbüsüne şiddetle karşı koymuştu. Nihayet 1853 yılında ABD baskı ve tehdit yoluyla o zaman başta bulunan Şogun hanedadından önemli imtiyazlar elde etti. 1854'de İngiltere, 1855'de Rusya, 1856'da da Hollanda aynı metodu kullanarak ABD'nin elde ettiği imtiyazları aldılar. 1868'de başa geçen Meiji hanedanı sert bir devlet kapitalizmi uygulamasına girişti. 1894'de ülkedeki bütün yabancı sermaye ve imtiyazlar temizlenmişti. Böylece ünlü "Japon Kalkınması" başlamış oldu ve Japonya emperyalist bir gelişim içine girdi. Göz koyduğu Mançurya'nın çarlık Rusyası tarafından işgali üzerine, 1904 de Rusya ile savaşa tutuştu. Savaştan sonra Kore, Sakalin adası ve Liao-tung yarımadasını aldı ve Mançurya'da demiryolu yapma ve madenleri işletme hakkını ele geçirdi. I. dünya savaşının patlak vermesiyle de Almanya'nın Uzak-doğu'daki bütün sömürgelerini ele geçirdi ve Çin üzerindeki faaliyetlerine hız verdi. Japonya'nın Mançurya ile ilgilenmesinin temel nedeni, bu bölgede çıkan soya fasulyesi ve zengin kömür madenleri idi. 1904'de kurulan "Güney Mançurya Demiryolu Şirketi" büyük bir tekel haline gelmişti. Mançurya'da 2 milyar yen tutarındaki Japon yatırımlarının 1 milyardan fazlası bu şirkete aitti. Japonya durumunu garantilemek için Mançurya'yı tamamen eline geçirmek istiyordu. Japon tekellerinin ve militarizminin temsilcisi olan başbakan Tanaka Mançurya ve Moğolistan'ı ele geçirmek için büyük teşebbüslere girişti.[3] Japon militarizmi aynı zamanda kendisine en büyük rakip olarak ABD yi görmekteydi. Çünkü ABD de Japonya'ya petrol satan tek ülke olmak ve Japon dokuma sanayiinin ürünlerini satın alan tek ülke olarak, Japonya'yı kendisine bağlamak istiyordu. Japonya ile ABD arasındaki bu çekişme 1853 Komodor Perry olayından beri süregelmekteydi. Japonlar halâ 1853 deki ABD baskısını unutmamışlardı.

Japonya 18 Eylül 1931 de Mançurya'ya saldırdı. Çin halkının direnişi

2 F. Armaoğlu, Siyasi Tarih, SBF yayını Ankara 1965, s. 222-223
3 F. Armaoğlu, Siyasi Tarih, SBF yayını, Ankara 1965, s. 551

Japonları uzun süre oyaladı. Bunun için güneye doğru ilerleme planlarını ancak 1942 yılında uygulayabildiler. Fakat 1943'den itibaren gerilemeye başladılar. Çin ve Güney-Doğu Asya halklarının kurtuluş mücadelesi, İngiltere'nin Birmanya üzerinden, ABD'nin doğudan ilerlemesi ve nihayet atom bombası Japonya'yı iyice çökertti ve Japonya'nın emperyalist gelişimi durdu.

Son günlerde ise Japon militarizminin yeniden kıpırdandığı görülmektedir. ABD tarafından II. dünya savaşından sonra mahvedilmiş olan dokuma endüstrisini geliştirmiştir ve yeni pazarlar aramaktadır. "Japonya Denizaşırı İktisadî İşbirliği Fonu" ile Ortak Pazar ülkelerinin Avrupa'da yaptığını Asya'da denemektedir. Özellikle gerici Birmanya hükümeti ile ilişkileri çok sıkılaşmıştır. Mitsubishi Jukogyo silâh tekeli ABD ve Batı Alman silâh tekelleriyle bakteryolojik ve kimyasal silâhlar üzerine ortak çalışmalara katılmaktadır ve Güney Kore ve Güney Vietnam kukla hükümetleriyle yılda iki milyon dolar kâr getirecek satış anlaşmaları yapmıştır. Önemli bir nokta da, Japon Anayasasında savaşı yasaklayan ünlü maddenin kaldırılması için yapılan çalışmalardır. Son günlerde yenilenen Japon-ABD anlaşması, ABD dışişleri bakanı Rogers'in Tokyo gezisi ve yayınlanan bildiriler Japonya'nın Güney-doğu Asya'da bazı teşebbüslere girişeceğini açıkça ortaya koymaktadır. Durumu sıkışık olan ABD nin bazı tavizler karşılığı, Güney-doğu Asya'daki durumunu düzeltmek için Japon tekellerinden faydalanmayı umduğu açıktır.

ABD'nin Asya'ya girişi 1844 yılında Çin ile imzaladığı "Barış, Dostluk ve Ticaret" anlaşmasıyla başladı. Böylece Çin'in en önemli limanları ABD gemilerine açılmış oldu. 1853 yılında Komodor M. Perry'nin tehditle imzalattığı anlaşma ile de Japonya'ya el attı. Japonya ile 1854 ve 1858 de, Çin ile 1858 de imzalanan anlaşmalarla ABD bölgede iyice hakim duruma geçti.[4] Japonya'nın 1900 lerde deneyeceği Mançurya'dan başlayarak Asya'da yayılma siyasetini böylece daha o tarihlerden itibaren uygulamaya başlamıştı. Fakat Japonya'da 1868 de başa geçen Meiji hanedanının ABD nin imtiyazlarını temizlemeye başlaması ve Asya'da yayılma politikası izlemeşi, ABD nin planlarına büyük bir engel teşkil etmeye başladı. Böylece II. Dünya Savaşında en keskin hale varacak olan çatışmanın tohumları daha o yıllarda atılmış oldu.

Japonya'nın durumu ABD nin yeni bir basamak bulmasına sebep oldu: Filipinler. 1571 den beri İspanyol sömürgesi olan bu ülkeyi ABD nin İspanya'nın elinden alması fazla güç olmadı. 1898 nisanında saldırıya geçen filo kısa zamanda ABD nin mutlak hakimiyetinin kurulmasını sağladı.[5] Kasım ayında ABD 3000 adanın tümünü ele geçirmişti. İspanyol ordusunun yenilgisinden sonra "kurtarıcı" ABD ordusunun halâ çıkmadığını gören Filipinler halkı, kuşkulanmaya başladı. Amerikan kuvvetleri komutanı general Otis'in bir bildirisi de Filipin halkına yeni "kurtarıcı"nın ne biçim bir kurtarıcı olduğunu gösterdi. 4 Şubat 1899 da Aguinaldo'nun önderliğinde halk ayaklandı. Gerilla savaşı üç yıl kadar sürdü. Aguinaldo'nun yakalanmasından sonra ABD kuvvetleri üstün duruma geçtiler ve bütün adalarda hareketi ezdiler.[6]

Bu tarihten sonra II. Dünya Savaşının sonuna kadar ABD Güney-Doğu Asya ile fazla ilgilenemedi. II. Dünya Savaşı sonundaki gelişmeler ABD'ye yeniden yüzyıllık rüyasını uygulama fırsatını verdi: başta Japonya olmak üzere, bütün Asya'yı ele geçirmek. Bu plana uygun olarak Japonya'yı işgal etti,

4 T. Ataöv, **Amerikan Emperyalizminin Doğuşu**, Doğan y. Ankara, 1968 s. 10
5 T. Ataöv, **Amerikan Emperyalizminin Doğuşu**, Doğan y. Ankara, 1968 s. 81
6 T. Ataöv, **Amerikan Emperyalizminin Doğuşu**, Doğan y. Ankara, 1968, s. 108

Kore'ye ve Japonya'nın çekildiği bütün Güney-Doğu Asya ülkelerine asker soktu, Vietnam'da zor durumda bulunan Fransız hükümetiyle yakın ilişkiler kurdu (bu ilişkiler Fransız hükümetinin savaş giderlerinin % 78 inin ABD tarafından karşılanmasına kadar gelişecektir), Çin Komünist Partisi karşısında bozguna uğrayan Çan Kay Şek'e yardım etmeye başladı. ABD bölgeye girmesiyle birlikte Asya halklarından şiddetli darbeler yemeye başladı. İlk darbeyi 1949 da Çin Halk Cumhuriyeti'nin kurulmasıyla yedi. İkinci darbe ise 9 eylül 1949 da Kore Halk Cumhuriyeti'nin kurulması ve haziran 1950 de Kore halkının Komünist Partisi önderliğinde giriştiği anti-emperyalist mücadele oldu. ABD hareketi bastıramayınca, gürültülü bir propagandaya girişti ve Birleşmiş Milletlerden Kore'ye müdahale şeklinde karar çıkarttırdı. ABD savaşı genişletmek ve daha güçlenmemiş durumda olan Çin Halk Cumhuriyeti topraklarına yaymak istiyordu. ABD'nin bu planını engellemek için, mütareke teklif edildi. 10 temmuz 1951 de ateş-kes görüşmeleri başladı. Mütareke 27 temmuz 1953 te Panmunjom'da imzalandı. Böylece Kore ikiye ayrıldı ve ABD güneye iyice yerleşti. Halen ABD güneyde korkunç bir terör uygulamaktadır. Kuzeye kaçışları engellemek için de sınırın iki kilometreden fazla yakınına yaklaşmak yasaklanmıştır.

1951 de Japonya ile imzalanan anlaşmaya göre, ABD kuvvetlerini 90 gün içinde Asya'dan çekmek zorundaydı. Bunun üzerine ABD yeni oyunlara girişti. Japonya, Filipinler, Güney Kore ve Taivan hükümetleriyle ayrı ayrı karşılıklı yardımlaşma anlaşmaları imzaladı ve askerlerini bölgeden çekmedi.

Güney-Doğu Asya'da Fransa'nın uğradığı bozgun, ABD nin çıkarlarını bozmuştu. 1954 Cenevre anlaşmaları ile de Hindiçini ülkeleri bağımsızlık yolunda oldukça önemli avantajlar kazanıyorlardı. ABD derhal duruma müdahale etme ihtiyacını hissetti. İlk tedbir olarak 8 eylül 1954 te Manila Paktı (SEATO) anlaşmasını gerçekleştirdi. Bundan sonra Tayland, Laos, Kamboç ve Güney Vietnam hükümetleriyle yakın ilişkiler kurarak Cenevre anlaşmalarını çiğneyerek bu ülkelerdeki demokratik gelişimi "Filipin tipi demokrasiciliğe" kanalize etme çabalarına girişti. Bu oyunun bozulduğu ilk ülke olan Laos'ta, Neo Lao Sat gerilla hareketlerine girişti, Kamboçya'da "Kızıl Khmerler" ayaklandı, Tayland'da ABD ye karşı Tayland Vatanseverler Cephesi kuruldu. ABD bir süre daha Güney-Doğu Asya'daki faaliyetlerini CIA ve diğer gizli örgütler aracılığıyla yürütmeyi ve açıkça ortaya çıkmamayı denedi. Güney Vietnam'daki terör hareketini yürüten, Eyalet Keşif Birlikleri (PRU) bu tür gizli örgütlerdendir ve CIA'ya bağlıdır. Güney Vietnam'da büyükelçilik yapmış olan Taylor ve Bundy adlı generaller aynı zamanda CIA'nın önde gelen kişilerindendir. Laos'ta uzun süre uygulanan "404 projesi" diye adlandırılan karşı-devrimci terör hareketinin yöneticisi, ABD nin Vietiane'daki büyükelçisidir. Bu kişi aynı zamanda eski amerikan subaylarından ve paralı askerlerden kurulu, CIA'ya doğrudan bağlı bir örgütün başkanıdır. "Yeşil Bereliler" örgütünün yıllardır süren faaliyetleri de yeni yeni ortaya çıkmaktadır.

CIA nın faaliyetleri de ABD nin durumunu düzeltemedi. Bunun üzerine ABD Vietnam'a doğrudan saldırıya geçti. 1962 yılında saldırılar ve bombardımanlar şiddetlendi. 1965 yılında ABD-Kamboç ilişkilerinin kesilmesi ve Laos Vatanseverler Cephesinin ülkenin 2/3 ünü ele geçirmesi amerikan emperyalistlerini iyice kudurttu. Birmanya ve Tayland'da da halk savaşının gelişmesi üzerine amerikan askerleri bütün bölgeye yayıldı.

ABD, stratejik ve ekonomik açıdan kendisi için fazla bir önem taşımasa

da, hiç bir Güney-Doğu Asya ülkesinin elinden çıkmasını istemiyordu. Çünkü ABD de Eisenhover zamanında ortaya atılan "Domino teorisi" ne göre, bir Güney-Doğu Asya ülkesinin ABD nin elinden tamamen kurtulması, peşinden bütün diğer ülkelerin kurtuluşunu getirecektir, eğer ABD bölgeye hakim olmak istiyorsa, hiç bir ülkenin tam bağımsızlığını sağlamasına müsaade etmemelidir.

Kamboçya'da Sihanuk yönetiminin gösterdiği gelişmeler üzerine ABD "Domino oyununun" başladığı zehabına kapıldı ve CIA eliyle 18 mart darbesini tezgâhladı. Fakat gelişmeler umduğu gibi olmadı. İyi örgütlenmiş bulunan "Kızıl Khmer" gerilla birlikleri derhal harekete geçtiler, işbirlikçi hükümetin yıkılması gün meselesi olmuştu. Bu arada ABD askerleri Vietnam'da sıkışmış durumdaydı, Laos hükümetinin elinde sadece başkent Vietiane ve çevresindeki küçük bir bölge kalmıştı, güç durumdaki Tayland hükümeti, devamlı olarak yardım dileniyordu. Bütün bunların üzerine, "Hindiçini Halkları Zirve Konferansı"nda Güney-Doğu Asya'daki bütün devrimci güçlerin ABD ye karşı birlikte mücadele etmesi kararı alındı. Artık ABD hükümeti çılgına dönmüş durumdaydı. Kısa bir süre önce "Guam doktrini" ni ortaya atan ve bunun barışın geri gelmesi için yeni bir formül olduğunu söyleyen Nixon, 30 nisan gecesi televizyonda Kamboçya'nın ABD kuvvetleri tarafından işgal edildiğini açıkladı. İki ay kadar süren bu harekât, ABD için tam bir bozgun oldu. ABD kuvvetleri temmuz başında çekilirken, ülkede kalan Güney Vietnam kuvvetlerini hava akınlarıyla destekliyorlardı. Bu saldırılar halâ da devam etmektedir.

Kamboçya'nın işgali ABD nin umduğu gibi emperyalist kamptaki genel buhranı durduramadı ve halkların kurtuluş mücadelesine engel olacağı yerde, onları hızlandırmaktan başka bir işe yaramadı. ABD nin saldırgan politikasının aynı zamanda, sosyalist ülkeler ve kurtuluş savaşı veren halklar arasındaki dayanışma ve işbirliğinin artması bakımından da önemli sonuçları oldu.

II. dünya savaşından bu yana savaş ekonomisini sürdürmüş olan ABD'de enflasyona doğru hızlı bir gidiş vardır. Nixon'un "Guam doktrini" ve "Güney-Doğu Asya'daki savaşın vietnamlaştırılması" teorilerinin uygulanacağı ve tırmanma politikasının terkedileceği yolundaki beyanatlar üzerine, büyük tekeller üretimlerini bu gelecek nisbî barış dönemine göre ayarlamışlardı. Kamboçya'nın işgali dayanıklı tüketim malları ve imalat sanayilerinde büyük buhranlar yarattı. Uzun süredir kötüye gitmekte olan ABD ekonomisi iyice allak bullak oldu. Bu buhran zaten durumları pek parlak olmayan diğer emperyalist ülkeleri de karıştırdı. Fransa sert bir şekilde ABD ye karşı çıkarken, İngiltere ve Batı Almanya sessizce tedbir alma yoluna gittiler. ABD nin dış yardımlarda kısıntı yapması, bu buhranın süratle sömürge ve yarı-sömürge ülkelere yayılmasına sebep oldu. ABD'nin Güney-Doğu Asya'daki bozgun karşısında aldığı en büyük tedbir, uzun süredir emperyalist yağmaya katılmak için fırsat arayan Japonya ile yaptığı anlaşmalar oldu. Anlaşıldığına göre ABD, Avrupa'da Batı Almanya'yı sosyalist ülkelere karşı kullandığı gibi, Asya'da da Japonya'yı kullanmak istemektedir. Yağmadan ona da biraz pay vermeyi, buna karşılık ekonomisini yoluna koyana kadar, hareketin yükünün büyük kısmını Japonya'ya yüklemeyi tasarlamaktadır.

ABD nin başını çektiği emperyalist sistem, bugün hızlı bir çöküş süreci içine girmiştir. Emperyalizm kendi diyalektiğine uygun olarak süresini doldurmuştur ve ölüme doğru ilerlemektedir. Bu durumu kavrayamayan emperyalistler halâ yüzeysel tedbirlerle, eski parlak günlere döneceklerini san-

maktadırlar. Bu da onların şaşkınlığını arttırmakta ve yeni saldırılara girişmelerine sebeb olmaktadır. Oysa her saldırıları, her hareketleri kaçınılmaz sonlarını biraz daha yaklaştırmaktan başka bir işe yaramamaktadır.

BURJUVA MİLLİYETÇİLİĞİNDEN MİLLİ DEMOKRATİK DEVRİMLERE

Güney-doğu Asya'da emperyalizme karşı ilk tepkiler doğal olarak burjuva milliyetçi hareketler şeklinde belirdi. 1917 Sovyet Devriminden sonra değişen dünya şartları bu bölgede ilk etkisini Vietnam'da gösterdi. İlk milli demokratik devrim mücadelesi Ho Şi Minh ile birlikte Vietnam'da başladı. Diğer Güney-doğu Asya ülkelerindeki devrimci hareketlerin nitelik değiştirmesi ve Vietnam'daki boyutlara ulaşması 1950 leri bulacaktır.

VİETNAM

Vietnam'da emperyalizme karşı ilk ayaklanma 1883 teki Fransız işgaline karşı oldu. İki yıl kadar süren hazırlıklardan sonra çocuk yaştaki imparator Ham-Nghi ve naip Tuyet halka isyan çağrısı yaptılar. Böylece 1913 yılına kadar sürecek olan "Aydınlar isyanı" başladı. Mücadele düzensiz çetelerle yürütülüyordu. Halkın baştaki direncinin kırılmasında Fransız emperyalistlerine en büyük yardımı misyoner papazlar yaptılar. Ayrıca "Saint Mission" örgütüne bağlı bu misyonerler ülkedeki pirinç tarlalarının 1/5 ine sahiptiler ve tefecilik de yapıyorlardı. Milletçi hareketin önderliği, daha sonra kralın fransızların eline düşmesiyle Phan Dinh Phung'a geçti. "Aydınlar isyanı"ndan sonra Pau Boi Çau ve prens Cuong-De önderliğinde bir hareket daha oldu. Bu arada 1908 de Fai Fo isyanı ve Tonkin'de De-Tham (Hoang Hoa Tham) ın yönetiminde çete savaşları başlamıştı. Bu hareketler içinde de en tutarlısı De-Tham'ın yürüttüğü savaş olmuştur. 1913 yılında De-Tham'ın öldürülmesiyle anti-emperyalist mücadele büyük bir sarsıntı geçirdi. 1914 te Pau Boi Çau ve Coung-De'nin Fransızlarla uzlaşmaları üzerine, hareket iyice etkisiz hale geldi. Bundan sonra 1925 yılına kadar önemli bir hareket görülmeyecektir.

1917 Sovyet Devriminden sonra Vietnam'da ilk marksist gruplar ortaya çıktı. Bunlar ülkenin çelişkilerini doğru tahlil edemiyorlar, bocalıyorlar ve birleşecek yerde devamlı bölünüyorlardı. Vietnam devrimci hareketine zorunlu olan atılımı o sıralarda Fransa'da Nguyen Ai Quoc adı altında yaşayan Ho Şi Minh'in çalışmaları sağladı. 1922 yıllarında Ho Şi Minh "Sömürge Halklarının Birliği" adlı örgütü kurmuştu ve "La Paria" gazetesini çıkarıyordu. Bu çalışmalar Fransa'da yaşayan Güney-doğu Asya'lılar ve anayurttaki milliyetçi kitleler üzerinde gerekli etkiyi yarattı. 1924 yılında Pham Hong Thai adındaki yurtseverin Fransız genel valisine düzenlediği suikastin yankıları büyük oldu. Ayni yıl Çin'de bulunan Ho Şi Minh, oradaki Vietnam'lılarla birlikte Tam Tam Xa (tek ve ayni ideali güden insanların örgütü), Vietnam Devrimci Gençlik Birliği ve Ezilen Asyalılar Birliği adlı örgütleri kurdu. 1927-1928 yıllarında Vietnam Devrimci Gençlik Birliği iyice yayıldı. Bu arada grevler ve köylü hareketleri de genişliyordu. 3 Şubat 1930 da Annam Komünist Partisi, Tan Viet Komünist Partisi ve 1929 da Devrimci Gençlik Birliği militanları tarafından kurulmuş olan Hindiçini Komünist Partisi birleştiler. Bu yeni parti de, Hindiçini Komünist Partisi adını aldı. 1930-1931 yıllarında HKP Saygon ve Haytong işçileri arasında en güçlü örgüt durumuna geldi. Bu arada Ho Şi Minh'in emperyalizme karşı kurtuluş savaşı ve devrim stratejisi üzerine tezleri bütün militanlar tarafından benimsenmişti. HKP nin kuruluşu nedeniyle

yapılan çağrıdaki ilk sloganlar devrimin ilk adımı olarak tesbit edildi:

"Fransız emperyalizmini, feodalizmi ve işbirlikçi Vietnam komprador takımını yıkmak,

"Hindiçiniyi tam bağımsızlığa kavuşturmak"[7]

1933 yılında troçkistlerle birlikte hareket edilmeye başlanmasının mücadeleye bazı zararları olduysa da, bunlar derhal telâfi edildi ve partinin bu grupla ilişkisi kesildi.

1936 yılında Fransa'da seçimleri Halk Cephesinin kazanması, Vietnamlı devrimcilere legal çalışma imkânları sağladı. Bu dönemde Hindiçini Demokratik Cephesi kuruldu ve işçi-köylü hareketleri çoğalmaya başladı. 1939 yılında II. dünya savaşının patlak vermesiyle parti tekrar illegal faaliyete döndü. 1940 ağustosunda Japon işgali başladı ve ilk gerilla grupları kuruldu. Bu arada parti yönetimi emperyalistler arası çelişkilerden yararlanmak için azami gayreti gösteriyordu. 1941 şubatında Cao Bang'daki Pac Bo köyünde yapılan parti kongresinde VietMinh'in kurulması kararlaştırıldı ve hemen çalışmalara geçti. 1943 te kuzeyde düzenli anti-emperyalist hareketler başladı. 22 aralık 1944 te Cao Bang ve Long Son eyaletlerindeki gerilla birlikleri birleştirildi ve halk ordusunun çekirdeğini teşkil edecek olan "Vietnam'ın Kurtuluşu için Silahlı Propaganda Birliği" kuruldu. Birliğin komutanı tarih profesörü Vo Nguyen Giap idi. 1945 martında Japonlar Fransız yönetimini devirdiler. Ayni yılın nisan ayında parti dağıtıldı ve Vietnam Halk Kurtuluş Ordusu kuruldu. 11-13 ağustos arasında genel ayaklanma başladı. 19 ağustosta başkent Hanoi düşmüştü. 2 eylülde de Ho Şi Minh'in liderliğinde geçici hükümet kuruldu. Bu arada Fransızlar kendilerini toparlamaya başlamışlardı. 14 eylülde Ho Şi Minh ile bir ön-anlaşma imzalamalarına rağmen, 23 eylülde saldırıya geçtiler. Bunun üzerine 19 aralık 1946 da direnme savaşına geçildi. Daha savaşın ilk günlerinde, fransızlar Lang Son ve Cao Bang'da büyük mağlubiyetlere uğradılar. Fransızlar ardarda büyük bozgunlara uğramaları üzerine, yeni çareler düşündüler. O sırada Kore savaşı bitmişti ve ABD Hindiçini ile doğrudan ilgilenmeye başlamıştı. ABD nin tavsiyesi ve yardımıyla Fransızlar "Navarre planı"nı hazırladılar: "Navarre planı, Vietnam'ı ebedi olarak bir sömürge ve Amerikan ve Fransız emperyalistlerinin bir askeri üssü haline getirmek için esas kuvvetlerimizin büyük bir kısmını onsekiz ay içinde temizlemeyi ve bütün topraklarımızı işgal altına almayı amaçlayan büyük çapta bir stratejik plandı."[8] Bu planın ana mihvar noktasını da Dien Bien Phu teşkil ediyordu. Bu nedenle Vietnam Halk Ordusu emperyalistlerin planlarını boşa çıkarmak için "kış-ilkbahar harekâtı"na girişti. Harekâtın ilk aşamaları başarıyla gerçekleştirildi, son hedef Dien Bien Phu idi. 13 martta Dien Bien Phu müstahkem mevkilerine hücum başladı. Savaş 55 gün sürdü, 7 mayıs 1954 Vietnam halkının zafer, Fransız emperyalizminin çöküş günüydü.

Ayni yıl toplanan Cenevre Konferansında, Vietnam'ın geçici olarak ikiye ayrılması ve 1956 da yapılacak genel seçimlerden sonra birleştirilmesi kararlaştırıldı. Bu arada 1951 de kurulmuş olan Vietnam Emekçi Partisi (Dang Lao Dong) yeniden örgütlenmiş ve bazı hatalardan sonra Kuzey'de toprak reformu başarıyla gerçekleştirilmişti. Fakat seçim vakti gelince Diem hükümeti CIA nın direktiflerine uygun olarak, seçimlere karşı çıktı. Bu tavrın nedenini Eisenhover şöyle açıklıyor: "Eğer seçimler yapılsaydı Ho Şi Minh oyların %80 ini alacaktı." Bir taraftan da Güneyde karşı-devrimci saldırılar

7 Ho Şi Minh, **Milli Kurtuluş Savaşımız**, Toplum y. Ankara, s. 56

8 Vo Nguyen Giap, **Halk Savaşı Halk Ordusu**, Sol y. Ankara, s. 129

başlamıştı. Bunun üzerine Güney'de gerilla örgütleri yeniden kuruldu ve 1958 den itibaren karşı-devrimci saldırılara karşı koymaya başladılar. 1960 da kurulan "Güney Vietnam'ın Kurtuluşu İçin İşçi Birliği" nin örgütlediği grevlere 1960 da 165 bin, 1961 de 290 bin, 1962 de 491 biu ve 1964 ağustosunda da Güneydeki bütün işçiler katıldı. ABD askerleri ise doğrudan savaşa katılmaya başladılar. 1960 da Güney'de "Milli Kurtuluş Cephesi" kuruldu ve gerilla faaliyetleri daha düzenli bir hale getirildi. 1962 yılında ABD ülkedeki asker sayısını arttırdı ve Vietnam Demokratik Halk Cumhuriyeti'ni bombalamaya başladı. 1963 de Diem'in ölümüyle Güney'deki iktidar değişikliğinden sonra ABD saldırıları iyice yoğunlaştı, asker sayısı ise aniden iki misline çıkarıldı. Bu arada güney'de CIA ve "Honcho" Commer'in yönetiminde "pasifikasyon" adı altında korkunç bir terör hareketi yürütülüyordu. Savaş bütün şiddetiyle devam ederken 1969 temmuz ayında Güney Vietnam Geçici İhtilâl Hükümeti kuruldu. Bundan sonra ABD nin durumu hızla kötüye gitmeye başladı. Diğer Güney-Doğu Asya ülkelerinde gelişen hareketler de bu kötüye gidişi hızlandırıyordu. Ayni yıl sonuna doğru Paris'te barış görüşmeleri başladı. Her zamanki gibi, emperyalistler yine görüşmeleri baltalamak için ellerinden geleni yaptılar. Görüşmelerin başında alınan ön-kararları daha imzaları kurumadan, ihlal etmeye başladılar ve çeşitli diplomatik oyunlara giriştiler. Bu şartlar altında görüşmelerden bir sonuç alınamadı.

Kamboçya olayları sırasında emperyalist propaganda araçları sürekli olarak Kamboçya'daki hareketi yapanların ülkeyi "işgal etmiş olan Kuzey Vietnam ve Vietkong birlikleri" olduğunu yaymaya uğraştılar. Ve bu saçmalıkları da Kuzey Vietnam'ı yeniden yoğun bir şekilde bombalamalarının dayanağı yapmak istediler. Tabii ki, bütün bunlar üst üste bozguna uğramalarına engel olamadı. Amerikan emperyalistlerinin kendi mantıklarına uygun bir inanışları da, Ho Şi Minh'in ölümünden sonra Vietnam halkının çözüleceği idi. Ho Amca 1969 eylülünde öldü, ama bu ölüm Vietnam halkı üzerinde emperyalistlerin umduklarının tam tersi bir etki yaptı. Bugün Vietnam halkı ABD emperyalizmine karşı her zamankinden daha güçlü ve kararlıdır.

KAMBOÇYA

Fransız emperyalizminin girişiyle birlikte Kamboçya 1863 ten 1902 ye kadar büyük milliyetçi direnişlere sahne oldu. 1902 den sonra da hareket durmadı, zaman zaman geniş boyutlara ulaşarak 1946 lara kadar geldi. Kamboçya'daki milliyetçi hareketin milli demokratik devrime dönüşmesi de bu tarihlere rastlar. Song Ngoc Minh önderliğindeki Kamboçya'lı marksistler hareketin öncülüğünü aldılar ve "Kızıl Khmer" gerilla birliklerini yönetmeye başladılar. 1951 yılında Viet-Lao-Khmer üçlü ittifakının imzalanmasından sonra hareket iyice gelişti. 1954 Cenevre anlaşmalarının imzalanmasından sonra devrimciler doğru bir tutumla gerilla birliklerini dağıtmadılar. Bu dönemde Sihanuk'un tavrı oldukça kaypaktı. 1956 dan sonra Sihanuk ve taraftarlarında da önemli gelişmeler oldu. Sihanuk, Kamboçya'nın SEATO'ya katılması için baskı yapan ABD ye karşı direnmeye başladı. Bu çatışma 1965 yılında ABD-Kamboç ilişkilerinin kesilmesine kadar devam etti. Şubat ayında Phom Penh'de Hindiçini Halkları Konferansı toplandı. Sihanuk bu konferansa işbirlikçi yöneticileri çağırmadı. Bu arada CIA'nın yardımıyla Lon Nol-Sirik Matak kliği "Hür Khmerler" denilen karşı-devrimci birlikleri kurdular. Bu birlikler Tayland ve Güney-Vietnam'da üslenmişlerdi. 1966 seçimlerinde CIA'nın çevirdiği dolaplar Sihanuk'un gözünü iyice açtı. Ayni zamanda işbirlikçi Lon Nol-

Sirik Matak kliği, halk tarafından çok sevilen Sihanuk'u devrimcilerden tecrit etmeye çalışıyorlardı. Bunda bir süre başarı kazandılar. Diğer yandan da CIA ajanları ve işbirlikçiler bütün önemli mevkilere sızmaktaydılar. 1969 yılında Lon Nol ve Sirik Matak ABD nin uzun zamandır istediği ve Sihanuk'un karşı çıktığı imtiyazları ABD ye tanıdılar. Sihanuk'un şubat ayı sonunda çıktığı SSCB gezisi ise emperyalizmi iyice telaşlandırdı ve 18 mart darbesi tezgâhlandı. Bundan sonraki olaylar hiç de ABD nin umduğu gibi gelişmedi. Ülkede büyük bir direniş başlarken, Sihanuk Pekin'e geçti ve beklenenin tersine, emperyalizm ve işbirlikçileriyle sonuna kadar mücadele edeceğini açıkladı. Daha sonra Pekin'de sosyalistlerin ve diğer anti-emperyalist güçlerin katıldığı Milli Birlik Hükümet kuruldu. 24 nisanda da Laos, Vietnam ve Kamboçya temsilcilerinin katıldığı "Hindiçini Halkları Zirve Konferansı" ABD yi iyice şaşkına çevirdi. Nihayet 30 nisanda ABD askerleri Kamboçya'yı işgale başladılar. Bu arada Lon Nol hükümeti ülkede yaşayan 600 bin vietnamlıya karşı vahşi bir jenosit uyguluyordu. Savaşın ilk günlerinde geri çekilen gerillalar, işgalci kuvvetlerin iyice yayılmasından sonra şiddetli bir karşı hücuma geçtiler. Savaşın bundan sonrası ABD için tam bir bozgun oldu. Amerikan ve Güney Vietnam askerlerinin uyguladığı vahşi katliamlar sonucu bütün Kamboçya halkı mücadeleye katılmaya başladı. ABD 30 haziranda askerlerini çekmiştir, ama 40 bine yakın Güney Vietnam askeri halâ Kamboçya'dadır, ABD de onları hava akınlarıyla desteklemektedir.

Kamboçya halkının emperyalizm ve işbirlikçilerini ezeceği günler çok yakındır. Kamboçya'dan gelen haberler de bu durumu açıkça göstermektedir.

LAOS

Fransız emperyalizmi Hindiçini'ye el attığı zaman Laos'ta önemli bir tepki olmamıştı. Laos'ta etkili bir devrimci hareketin başlaması Japon işgali dönemine rastlar. Bu devreye kadar marksist-leninistler oldukça güçsüzdüler ve önemli eylemler koyamıyorlardı. Bu dönemde kurulan Pathet Lao hızla gelişmeye başladı ve Japonların atılmasından sonra Fransızlara karşı mücadeleyi örgütledi. 1951-1954 arasında Fransa'ya karşı oldukça etkin bir mücadele verildi. 1954 Cenevre anlaşmalarından sonra ülkedeki gelişim karşısında korkan ABD, CIA eliyle çeşitli numaralar çevirmeye ve Cenevre anlaşmalarının uygulanmasını engellemeye başladı. Bunun üzerine 1956 ocağında Pathet Lao Laos Vatanseverler Cephesini (Neo Lao Hak Sat) kurdu. 1957 yılında Vietiane'de imzalanan anlaşmayla ABD, Pathet Lao'nun legal faaliyet göstermesini kabul etti. Fakat bir yandan da CIA, karşı-devrimci saldırılar düzenliyordu. Bunun üzerine devrimciler silahlı mücadeleye giriştiler. Bu arada 9 ağustos 1960 da, o dönemde anti-emperyalist cephede yer alan prens Souvannaphouma bir hükümet darbesiyle başa geçti. Bunun üzerine CIA'nın yönettiği birlikler silahlı saldırılara girişti. Fakat hiç bir başarı kazanamadılar, Pathet Lao kısa zamanda ülkenin hemen hemen tamamı üzerinde denetimini kurdu. Zor duruma düşen karşı-devrimciler anlaşmak istediler. Bunun üzerine Zürich ve Jarre ovası anlaşmaları imzalandı. 1962 Cenevre anlaşmasıyla da ülkede üç partili bir Milli Birlik Hükümeti'nin kurulması kararlaştırıldı. ABD bu anlaşmanın uygulanmasını da sabote etmeye başladı. Bu arada prens Souphanouvong ve general Kong Lee gittikçe ABD nin etkisi altına giriyorlardı. Savaş tekrar başladı. Pathet Lao derhal ülkenin 2/3 ünü ele geçirdi. Bunun üzerine ABD şiddetli bombardımanlara başladı ve ülkeye 12 binden fazla asker soktu. 1969 yılına kadar savaşta önemli bir gelişme olmadı.

Fakat Pathet Lao'nun ABD denetimindeki bölgede kurduğu örgütler gelişmekteydi. 1969 haziranında stratejik açıdan çok önemli olan Küppler ovasını ele geçirmek amacıyla, Pathet Lao şiddetli bir saldırıya geçti, fakat bu saldırı fazla başarılı olmadı, gerillalar geri çekilmek zorunda kaldılar. 1970 şubatında Pathet Lao yeniden ani bir saldırıya geçti. 21 şubatta Küppler ovasını eline geçirdi. Bundan sonra ABD nin ülkedeki en büyük üsleri olan Pati ve Maung Savi üslerini tamamen kullanılmaz hale getirdi ve "Ho Şi Minh Yolu" çevresini ABD askerlerinden temizledi. Böylece emperyalizm ve işbirlikçileri başkent Vietiane ve çevresindeki küçük bir bölgeye sıkışmış oldular. Laos halkının tam bağımsızlığını kazanması artık gün meselesi olmuştur.

ENDONEZYA

Endonezya 17. yüzyıldan beri Hollanda sömürgesiydi. Ülkede Komünist Partisinin güçlenmesi 1946-1949 arasında Hollanda'ya karşı verilen kurtuluş mücadelesi sırasında başladı. Bu savaş sırasında komünistlerin yönettiği gerillalar Cava'da çarpışıyorlardı. Fakat hareket burjuva milliyetçiliğini aşamadı. O dönemdeki milliyetçi hareketin yönetici kadrosu da oldukça karmaşık bir yapıya sahipti. General Nasution açıkça Hollanda ile uzlaşma halindeydi, Suharto'nun ABD ile yakın ilişkileri vardı, Dr. Hatta ile prens Sukarno ise daha önce Japonya ile iyi geçinmişler, şimdi de İngiltere ile ilişki kurmuşlardı. Bu arada Komünist Partisi de hızla gelişiyordu. Japonya ve Hollanda'ya karşı en tutarlı mücadeleyi vermiş olmaları halkın desteğini arttırıyordu. 1965 de Partinin üç milyon üyesi, beş milyona yakın sempatizanı vardı. Bu arada Sukarno yönetimi de ABD ye karşı tavır almaya başlamış, Çin Halk Cumhuriyeti ve SSCB ile yakın ilişkiler kurmuş, NASAKOM (Ulusal Cephe) adlı örgütü kurmuştu. Bu gelişmeler Suharto-Nasution yönetimindeki işbirlikçi kanadı tedirgin etmekteydi. Bunun yanısıra Komünist Partisi yönetimine oportünizm hakim olmuştu ve uygulanan yanlış taktikler ülkedeki devrimci birikimin boşa harcanmasına sebep oluyordu.

30 eylül 1965 de yarbay Untung yönetimindeki ilerici subaylar sağcı bir askeri darbe hazırlandığı haberini aldılar ve ordudaki Suharto-Nasution taraftarlarını temizleme hareketine giriştiler. Fakat hareket tersine döndü ve karşı-devrimci bir katliam haline dönüştü. Bir ay içinde bir milyondan fazla solcu öldürüldü. Bu arada Komünist Partisi de dağıtıldı, parti lideri Nusantara Aidit ve diğer yöneticiler de öldürüldü. Böyle bir sonucun ortaya çıkmasının baş etkenleri EKP nin yanlış çizgisi ve Sukarno'nun kaypak tavrı olmuştur. 1967 yılında ortalığın yatışmasından sonra, Komünist Partisi doğru devrimci çizgi üzerinde yeniden örgütlenmeye başladı. EKP nin eski hatalarından ders alması[9] ve doğru taktikler uygulaması Endonezya'daki devrimci harekette önemli gelişmeler sağladı. 1969 yılı sonunda Batı Kalimatan, Cava ve Sumatra dağlarında başlayan gerilla hareketleri başarıyla devam etmektedir. Bu arada EKP nin eski oportünist tutumunu devam ettiren bir örgüt ortaya çıktı[10], fakat bu örgütün hareket üzerinde hiç bir etkisi yoktur.

FİLİPİNLER

Filipinler 1571 de İspanyol boyunduruğu altına girmişti. İspanya'ya karşı verilen mücadelede en önemli gerilla hareketi 19. yüzyılın ortalarındaki

9 **EKP Merkez Komitesi Özeleştirisi,** Türk Solu no : 121-122
10 Pomeroy, **Gerilla Savaşı ve Marksizm,** Ekim y. s. 297-302

devrimci Kapitunan hareketidir. 1899 ABD işgaline karşı da aralıklı olarak on yıl kadar süren gerilla savaşı yapılmıştır. Bu hareketin önemli bir başarı kazanamamasının nedeni, liderlik kadrosunun kaypak ve kararsız tavırları oldu. Filipinlerdeki hareketin önem kazanması 1941 deki Japon işgaline karşı Komünist Partisinin HUK hareketini örgütlemesiyle başladı. Japon emperyalizminin kovulmasından sonra, ABD emperyalizmine karşı Demokratik Cephe'nin kurulması için çalışmalara başlandı. 1946 seçimlerine Komünist Partisi ile anti-emperyalist eğilimli Nacionalista Partisi birlikte katıldılar. Fakat seçimleri işbirlikçi Liberal Parti kazandı. Bu arada Komünist Partisi köylüleri Ulusal Köylü Birliği (PKM) içinde, işçileri de İşçi Örgütleri Kongresi (CLO) içinde örgütlemeye çalışıyordu. Bu çalışmalarında önemli başarılar da kazanıldı. Bu gelişmeler karşısında aynı yıl Liberal Parti CIA'nın desteğiyle büyük bir karşı-devrimci terör hareketine girişti. Komünist Partisi kısa bir bocalama geçirdi. Faşist baskının artması ve ülkeye amerikan askerlerinin getirilmesi üzerine "Hukbong Mapagpalayang Bayan" (Ulusal Kurtuluş Ordusu) kuruldu.[11] Kısa zamanda Luzon ve Orta Vicayan adalarında üsler kuruldu. 1950 yılında Komünistler düzenli ordu birlikleri kurmak ve genel saldırıya geçmek için çalışmalar yaparken şiddetli bir karşı-devrimci saldırı başladı. 1956 yılına kadar Parti bir çok taktik hatası işledi. Bu hatalardan ilki 1950 yılında Parti Merkez Komitesinin bütün üyelerinin öldürülmesi ya da hapse atılmasına sebeb oldu. 1951 seçimlerinde Partinin takındığı sekter tavır, devrimci Cephe'de büyük bölünmelere yolaçtı.[12] Daha işin başında bu darbeleri yiyen hareket 1956 larda durdu. Fakat 1960 dan sonra eski hatalardan ders alarak yeniden örgütlenen Komünist Partisi önemli çalışmalar yapmaktadır. HUK hareketi faaliyetlerini son günlerde giderek yoğunlaştırmıştır.

TAYLAND

ABD nin Güney-Doğu Asya'daki kurtarılmış bölgelere saldırılarında üs olarak kullandığı Tayland'ı gerici bir askeri cunta ve göstermelik bir kral yönetmektedir. 1950 den sonra anti-emperyalist hareketin gelişmesi üzerine cunta ,1958 de başa geçmiştir. Fakat bu değişikliğin ülkedeki devrimci hareket üzerinde büyük bir etkisi olmadı. Komünist Partisinin öncülüğündeki Tayland Vatanseverler Cephesi ülkedeki 71 eyaletin 32 sinde yoğun faaliyet göstermektedir ve bunların bir çoğuna hakim durumdadır. Devrimcilerin son günlerdeki başarıları, ABD nin isteğine uygun olarak kuvvetlerini çeşitli Hindiçini ülkelerine dağıtmış bulunan gerici cuntayı çok zor duruma düşürmüştür ve ABD den devamlı yardım dilenmektedir.

MALAYA

Malaya'da İngiliz emperyalizmine karşı mücadelenin tutarlı bir çizgiye gelmesi yenidir. İngilizlerin kauçuk plantasyonlarında çalışan Hintli ve Çinli işçileri birbirlerine düşürme politikası proleter devrimcilerin öncülüğündeki Malaya Halk Kurtuluş Ordusu'nun faaliyetlerinde önemli güçlükler yaratmıştır. İngiltere'de son seçimleri kazanan Muhafazakâr Parti liderinin bu ülkedeki İngiliz askerlerinin çekilmeyeceğini aksine arttırılacağını bildirmesi, önümüzdeki günlerde Malaya'da önemli gelişmeler olacağını ortaya koymaktadır.

11 Pomeroy, **Gerilla Savaşı ve Marksizm**, Ekim y. s. 293
12 Pomeroy, **Gerilla Savaşı ve Marksizm**, Ekim y. s. 296

BİRMANYA

Birmanya'da İngiliz emperyalizmine karşı bir çok direniş hareketleri olmuştur. Fakat Komünist Partisinin güçlenmesi ve milli demokratik devrim çizgisinde geniş hareketlere girişmesi, son bir kaç yıl içinde ortaya çıkmıştır. Bu ülkede de halk savaşı doğrultusunda önemli gelişmeler vardır.

HALK SAVAŞI

Bilimsel sosyalizme göre bütün sömürge ve yarı-sömürge ülkelerde sosyalizme geçiş için milli demokratik devrim zorunlu bir duraktır. Milli demokratik devrim Lin Piao'nun dediği gibi, marksist-leninist aşamalı devrim teorisi olduğu gibi, ayni zamanda marksist-leninist kesintisiz devrim teorisidir. Milli demokratik devrimin başarılması ve sosyalist kuruluşa geçilmesinin üç temel şartı vardır:

1 — İşçi-köylü temel ittifakına dayanan en geniş anti-emperyalist cephe
2 — Bu devrimci cephede proletarya partisinin öncülüğü
3 — Halk savaşı

Güney-Doğu Asya'da, 1922'lere kadar faaliyet gösteren marksist gruplar uzun süre ülkenin çelişkilerinin tayininde zorluk çekmişler ve hareket bocalayarak devam etmiştir. 1922 de Ho Şi Minh'in Fransa'da "Sömürge Halklarının Birliği" adlı örgütü kurması, Güney-Doğu Asya'daki devrimci hareketin tarihinde bir dönüm noktası sayılabilir. Bu tarihten sonra özellikle Ho Şi Minh'in çalışmalarıyla Vietnam ve diğer Güney-doğu Asya ülkeleri için geçerli olan devrim stratejisi ortaya çıkmaya başlamıştır. Ho Şi Minh, Çin'den döndükten sonra, bu ülkedeki hareket içinde kazandığı deneylerin de yardımıyla, Vietnam'daki devrimin işçi sınıfı öncülüğünde milli demokratik devrim olacağını anlamıştır. 1929 da kurulan Devrimci Gençlik Birliği içinde bu doğru devrimci çizgi hakim olmuş ve bu örgütün 1930 da kurulan Hindiçini Komünist Partisinin ana kısmını teşkil etmesi bu yeni örgüt içinde de oportünist görüşlerin tutunamamasını ve silinmesini sağlamıştır. Yeni partinin Hindiçini Komünist Partisi adını alması ve eylem alanının geniş tutulması emperyalizme karşı verilecek savaşın alanını genişletmek ve böylece mücadeleyi daha geniş saflarla yürütmek düşüncesine dayanmaktadır. 1945 te Vietminh'in geçici bir hükümet kurması ve Vietnam'ın bağımsızlığını ilan etmesi üzerine, Vietnam'ın durumu önem kazanmış ve bu değişen duruma göre yeni bir örgütlenmenin gereği ortaya çıkmıştır. 1945 de Hindiçini Komünist Partisi dağıtıldı. Bu değişikliğin Vietnam'daki harekete büyük bir etkisi olmadı. Fakat Kamboçya ve Laos'ta Kamboçya Komünist Partisi ve Pathet Lao'nun kurulmasına kadar bu ülkelerdeki devrimciler büyük zorluklar çektiler. Yine de Fransız emperyalizmine karşı mücadelede Hindiçini halklarının dayanışması bozulmadı. 1951 Nisanında Viet-Bac'ta imzalanan Viet-Lao-Khmer anlaşması bu dayanışmayı daha tutarlı ve sağlam bir hale getirmiştir. O döneme kadar marksist-leninistler karşısında kaypak bir tavır takınan Sihanuk'un bazı baltalama çabaları engellenmiş ve Vietnam'daki kararlı ve sert mücadele diğer iki ülkedeki mücadelelerin daha tutarlı hale gelmesinde önemli rol oynamıştır. Ayrıca askeri açıdan, Hindiçini'nin jeopolitik durumu bu ortak mücadeleyi zorunlu kılmaktadır. Örneğin Vo Nguyen Giap'ın da belirttiği gibi,[13] Dien Bien Phu zaferinin kazanılmasında Pathet Lao'nun Aralık 1953 ve Ocak 1954 te Vietnam sınırında giriştiği harekatla bu sınır bölge-

13 Vo Nguyen Giap, **Halk Savaşı Ordusu**, Sol y, Ankara, s. 130

sini fransız askerlerinden temizlemesi, önemli rol oynamıştır. Pathet Lao'nun Fransa'ya verdiği zararlar sonucu, fransız askerlerinin bu bölgede tekrar üslenip, Dien Bien Phu'da sarılmış olan kuvvetlerini desteklemeleri imkânsız hale gelmiştir. 1970 şubatında Pathet Lao'nun "Ho Şi Minh" yolunu ele geçirmesi de Vietnam'da büyük rahatlık yaratmıştır. Çünkü bu yol Kuzet Vietnam ile Güney Vietnam arasında ilintiyi sağlayan en elverişli yoldur. ABD nin, askeri açıdan bir başarı kazanamayınca, ana taktiği Güney Vietnam'daki gerilları yiyeceksiz ve ikmalsiz bırakmak olmuştur. Fakat bu yolun emniyetinin sağlanması bu tehlikeyi ortadan kaldırmıştır. ABD de bölgenin bu jeopolitik özelliğinin farkındadır ve bundan yararlanmak istemektedir. Tayland-Laos sınırını teşkil eden, Kamboçya'yı ortasından kateden ve Saygon yakınlarında denize dökülen Mekong nehri bölgedeki en büyük ulaştırma yoludur ve son Kamboçya işgalinde de görüldüğü gibi, ABD bundan çok yararlanmaktadır. ABD'deki "Domino oyunu" görüşü temelde bu jeopolitik özelliğe dayanmaktadır. Kamboçya'nın işgali de askeri açıdan bu jeopolitik özellik içinde değerlendirilebilir. ABD Laos ve Vietnam'da çok sıkışık durumdaydı, Laos'taki üsleri kullanılmaz haldeydi, Vietnam'da ise korkunç bir terör sayesinde tutunabiliyordu, bu nedenle daha emin bir üs bölgesi olarak Kamboçya'yı seçtiği düşünülebilir.

1951den sonra ikinci geniş birlik çağrısı 1965 te ABD-Kamboç ilişkilerinin kesilmesi üzerine Kamboçya cumhurbaşkanı prens Sihanuk tarafından yapıldı. Sihanuk bu cepheyi emperyalist kampa uzak olduğu kadar sosyalist kampa da uzak bir ittifak şeklinde düşünüyordu. Konferans biraz da Lon Nol ve Sirik Matak'ın baltalamaları yüzünden fazla olumlu olmadı. Bu konferansın önemli yanı, o dönemde sosyalist ülkeler karşısında ürkek davranan Sihanuk'un, 1970 nisanında kurulan Kamboçya Milli Birlik Hükümetinin hızla sosyalist kampa yaklaşmasına varan gelişimi göstermesidir.

Hindiçini halkları arasındaki birlik ve dayanışma son olarak 24-25 nisan 1970 de toplanan "Hindiçini Halkları Zirve Konferansı" ile perçinlendi. Kampuçi Milli Birleşik Cephesi başkanı prens Norodom Sihanuk, Neo Lao Hak Sat başkanı prens Souphanouvong, Güney Vietnam Milli Kurtuluş Cephesi Merkez Komitesi Prezidyum başkanı Nguyen Huu Tho, Demokratik Vietnam Cumhuriyeti başbakanı Pham Van Dong'un katıldığı konferansta amerikan emperyalizmine karşı ortak mücadele yürütülmesine ilişkin önemli kararlar alınmıştır. Bu ortak mücadele, Vietnam üzerine incelemeleriyle tanınmış olan fransız gazetecisi Jean Lacouture'e göre "Çinhindi Sosyalist Devletler Konfederasyonu"nun kurulmasını sağlayacaktır. Ayni görüşü Sihanuk da bir demecinde ifade etmiştir. Çinhindi halkları yüzyılları boyu bir arada yaşamışlar ve bir çok defa tarih sahnesine tek bir devlet olarak çıkmışlardır. Bölgede görülen iç çatışmalar bütünüyle feodal beylerin kendi çıkarlarını korumak için kışkırttıkları, ya da emperyalizmin geleneksel "böl ve yönet" politikasına uygun olarak sahneye koyduğu oyunlardır. Özelikle Fransız emperyalizmi Kamboç ve Vietnam halklarını birbirlerine kırdırtmakta bir süre başarı kazanmış fakat bu başarısı kısa ömürlü olmuştur. Kamboçya'daki işbirlikçi Lon Nol hükümeti de ayni oyunu denemiş fakat yüzüne gözüne bulaştırmıştır. Malaya'da İngiliz emperyalizmi ayni politikayı Hintli ve Çinli işçiler arasında sürdürmektedir. Halkların devrimci bilinci sağlamlaştıkça emperyalizmin bütün oyunları boşa çıkmakta ve proletarya'nın öncülüğündeki devrimci mücadele geliştikçe şoven eğilimler yerini proletarya enternasyonalizmine terketmektedirler.

Vietnam'da Hindiçini Komünist Partisinin dağıtılmasından 1951 yılında Vietnam İşçi Partisinin (Dang Lao Dong) kuruluşuna kadar açık ve belirli bir siyasi örgütlenmeye gidilmemiştir. Fakat marksist militan gruplar savaşta ve Vietminh'in yönetiminde her zaman en önde yer almışlar ve gerilla savaşını başarıyla yönetmişlerdir. Görünürde bir örgüt yoktur, fakat daha önceki örgütlenmelerinin sağlamlığı nedeniyle marksist-leninistler devrimci cephe içinde bağımsızlıklarını korumuşlar ve bir örgüt varmış gibi hareketin sorumluluğunu taşımışlardır. Vietnam devrimci hareketi örgütlenme konusunda bütün tarihi boyunca oldukça başarılı örnekler vermiştir. Vietnam'da şimdiye kadar görülen bütün örgütler sağlam olduğu kadar esnek bir bünyeye sahiptirler. Bu esneklik, örgütün, durumun ve şartların değişmesi halinde kolaylıkla yeni şartlara uymasını sağlamaktadır. 1951-1954 arası Fransız emperyalizmine karşı silahlı mücadeleyi başarıyla yürüten Vietnam İşçi Partisi, 1954-1957 arasındaki nisbi barış dönemine kolaylıkla uymuş, 1957 den sonra yine silahlı mücadelenin başına geçmiştir. 1957 de örgütün yapısında görülen değişiklik Vietnam'ın ikiye ayrılmış olması nedeniyle yapılmış zorunlu bir değişikliktir, çünkü Kuzeyde sosyalist kuruluşa geçilirken, Güneyde savaş devam edecekti. Güneydeki örgütlenmenin sağlamlığı da 1962 de en yoğun noktasına varan karşı-devrimci terör hareketi sırasında ortaya çıktı. Vietnamlı devrimciler bu zorlu dönemi de büyük kayıplara uğramadan savuşturmayı başardılar. Güney Vietnam kukla hükümetine bağlı bir general bu durumu kendi açısından şöyle anlatıyor: "Ne kadar çok sayıda gerilla ele geçirirsek geçirelim, Milli Kurtuluş Cephesine hiç bir zarar vermiş olmuyoruz, köylerdeki hücre teşkilâtları bir şey olmamış gibi faaliyetlerine devam ediyorlar."[14] Laos ve Kamboçya'da da devrimciler örgüt konusunda başarılı örnekler vermişlerdir. Amerikalılar mayıs ayı başındaki işgal hareketi sırasında Kamboçyalı devrimcilerin sandıklarından çok daha iyi örgütlenmiş olduklarını defalarca belirtmişlerdir. Laos'ta Pathet Lao, 1959 mayısında ve 1962 deki karşı devrimci saldırılarda hiç bir dağınıklığa uğramadan kırlık bölgelere çekilmiştir. Endonezya'da ise 1965 e kadar Endonezya Komünist Partisine hakim olan oportünizm bu örgütü klasik bir burjuva partisi haline çevirmişti. Üç milyon üyesi ve beş milyondan fazla sempatizanı olması nedeniyle bu örgütün Asya'daki işçi sınıfı örgütlerinin en güçlülerinden olduğu söyleniyordu. Fakat 1965 ekimindeki olaylar örgütün gücünün üye sayısıyla büyük bir ilişkisi olmadığını gösterdi. Bir burjuva partisi gibi örgütlenmiş olan EKPkolaylıkla emperyalizmin ağına düştü.[15]

"Halk savaşı özünde, işçi sınıfı önderliğinde bir köylü savaşıdır."[16] Bu nedenle işçi-köylü ittifakının kurulması, bu ittifak üzerinde geniş bir devrimci cephenin kurulması, işçi sınıfı örgütünün önderliğinin sağlanması, birbirinden hiç bir zaman ayrılamayacak meselelerdir ve bunların gerçekleştirilmesi temelde köylü meselesinin işçi sınıfı örgütü tarafından doğru biçimde yorumlanması ve çözümlenmesine bağlıdır. "Milli meselenin özünde köylü meselesinin bulunduğu bir sömürgede direnme kuvvetlerinin sağlamlaştırılması toprak meselesinin çözümüyle mümkündür."[17]

Vietnam'da 1940 larda köylü meselesinde bazı hatalar yapıldığı bizzat Giap tarafından ifade edilmektedir.[18] Fakat bu hatalar süratle düzeltilmiştir.

14 **Le Monde**, Haziran 1970
15 **EKP Merkez Komitesi Özeleştirisi**, Türk Solu no: 121-122
16 Vo Nguyen Giap, **Halk Savaşı Halk Ordusu**, Sol y. Ankara, s. 21
17 Vo Nguyen Giap, **Halk Savaşı Halk Ordusu**, Sol y. Ankara, s. 25
18 Vo Nguyen Giap, **Halk Savaşı Halk Ordusu**, Sol y. Ankara, s 27

Toprak meselesi Demokratik Vietnam Cumhuriyetinde 1957 lerde tümüyle halledilmiştir. Güneyde kurtarılmış bölgelerde Güney Vietnam Kurtuluş Cephesinin uyguladığı reformları işbirlikçi yöneticiler büyük katliamlarla engellemeye çalışmışlardır. Bu davranışları da direnme hareketinin daha güçlenmesine sebep olmuştur. Son bir yılda Güney Vietnam'da 2000 hektar arazi on bin köylü ailesine dağıtılmıştır. Laos'ta Neo Lao Hak Sat, ülkenin 2/3 ünü kaplayan kurtarılmış bölgelerde 200 bin hektar genişliğindeki arazide toprak reformunu gerçekleştirmiştir. 1969 yılında kuzey Kamboçya'da köylüler üç bin hektardan fazla araziyi işgal etmişlerdi. Fakat Lon Nol'e bağlı birlikler derhal kanlı bir karşı-reform hareketine giriştiler. Bu topraklar 1970 in mart ayı sonlarında "Kızıl Khmer" gerilla birlikleri tarafından yeniden köylülere dağıtılmıştır.

Emperyalizmi yenmek için en geniş bir anti-emperyalist cephenin kurulması şarttır. Bu cephenin sağlam ve tutarlı olması işçi-köylü temel ittifakına dayanması ve işçi sınıfının öncülüğünde olmasına bağlıdır. Güney-Doğu Asya'daki devrimci hareket her zaman sekter tavırlardan kaçınmıştır, bunun yanısıra işçi sınıfı örgütlerinin ideolojik, politik ve örgütsel bağımsızlıkları da her zaman dikkatli korunmuştur. Vietnam devrimci hareketinin sloganı her zaman, Ho Şi Minh'in sözleriyle: "Birlik, birlik, en geniş birlik" olmuştur. Sihanuk'un Milli Birlik Hükümetindeki sosyalist bakanlardan Chau Seng'in şu sözleri de ayni devrimci görüşü yansıtmaktadır. "Biz emperyalizmi yurdumuzdan kovmak için en geniş saflarla mücadele etmemiz gerektiğini biliyoruz, bunun için sol sekter tutumlardan şiddetle kaçınacağız, müttefiklerimizin bozguncu tavırları ile de en şiddetli biçimde mücadele edeceğiz."[19]

Milli demokratik devrimin kalıcı zaferler kazanması ve toplumun kolaylıkla sosyalizme geçmesi için temel şart, işçi sınıfının devrimci cephede öncü olmasıdır. Bu öncülük soyut bir kavram değildir ve mücadele içinde gerçekleşir. Ho Şi Minh bunu şöyle açıklıyor: "Parti, Cephenin kendi liderliğini tanımasını isteyemez. Bunun yerine en büyük fedakârlıkları yapan, en faal ve bağlı organ olduğunu göstermelidir. Ancak günlük mücadele ve çalışma yoluyla halk kitleleri Partinin doğru politikasını ve öncü imkânlarını görür ve böylece öncü durumuna geçebilir."[20] Devrimci cephe içinde işçi sınıfı partisinde iki yanlış eğilim belirebilir: "sol" sektarizm ve sağ oportünizm ya da "kuyrukçuluk". Güney-Doğu Asya devrimci hareketinde birincisine örnek olarak Filipinler Komünist Partisinin 1951 de uyguladığı taktikler, ikincisine örnek olarak ta Endonezya Komünist Partisinin 1965 e kadar olan durumu gösterilebilir. Filipinler Komünist Partisi, 1951 seçimlerinde bazı burjuva ve küçükburjuva partilerinin gerici-parlamentarizme angaje tavır almaları üzerine, bu örgütlerin devrimci cephede yer almaları konusunda şüpheye düşmüş ve bu örgütlere karşı da saldırıya geçerek bunları da karşısına almıştı. Bu davranışın sonucu sosyalistler diğer devrimci güçlerden tecrit oldular ve 1956 ya kadar sürecek olan başarısızlıklar dizisi başladı. "Küçük-burjuva kuyrukçuluğu" diye de anılan sağ oportünist görüş en açık ifadesini Endonezya Komünist Partisinde bulmakta. 1965 e kadar bu örgütün bazında bulunan kişiler "barışçı yoldan bağımsızlık mücadelesi" düşüncesindeydiler. Ayni oportünist görüş Endonezya'da bazı gruplar tarafından soyut formüller altında yeniden sürülmek istenmektedir. EKP milli demokratik devrim stratejisini görünüşte kabul etmişti. Fakat o zaman iktidarda bulunan Sukarno'nun kurduğu NASA-

19 **Le Monde**, Mayıs 1970

20 Ho Şi Minh, **Milli Kurtuluş Savaşımız**, Toplum y. Ankara, s. 59

KOM (Milli Cephe) a katıldı ve bu örgütü temel ittifak kabul ederek işçi-köylü temel ittifakını bir yana itti, hareketin öncülüğünü Sukarno ve "Tarafsızlar"a bıraktı. Bu davranışları Sukarno'yu "devrimin büyük lideri" ilan etmeye kadar götürdü. 1965 ekiminde sol ve sağ cuntalar arasındaki çatışma sırasında izlediği yanlış taktikler sonucu bir ay içinde bir milyon devrimci Endonezyalının ölümüne sebep oldu.

Güney-Doğu Asya ülkelerinde "tarafsızlar", feodal kökenli, ülkenin ilk kurtuluş mücadelesinde rol oynamış ve genellikle anti-emperyalist cephede yer alan aydınlara verilen isimdir. Genel olarak bakıldığında devamlı ve sağlam bir devrimci tutumları yoktur, sürekli olarak burjuva ve küçük-burjuva devrimcilerine özgü kaypaklıklar içinde bocalamışlardır. "Tarafsız" liderler içinde en olumlu iki kişi Neo Lao Hak Sat'ın başkanı pres Souphanouvong ve Kampuçi Milli Birleşik Cephesi başkanı prens Sihanuk'tur. Bir zamanlar Kamboçya'da Lon Nol'ün yürüttüğü anti-vietkong harekete göz yuman ve uzun süre "Filipin tipi demokrasicilik"ten medet uman Sihanuk, şu sözleri söyleyecek kadar tutarlı bir çizgiye gelmiştir : "Bugünkü mücadelemin tek amacı Kamboçya'ya ilerici milliyetçi gençlerle komünistlerin ortak yönetecekleri sosyalist bir halk rejimi kazandırmaktadır." Eski Vietnam kralı Bao Dai ile Endonezya cumhurbaşkanı Sukarno'nun anti-emperyalist girişimleri fazla uzun ömürlü olmamış, her iki "Tarafsız" lider de emperyalizmle mücadeleden çabuk yılmışlardır. Bao Dai, ABD nin Vietnam'a el atmasından sonra Fransa'ya yerleşmiş, Sukarno ise 1965 teki karşı-devrimden sonra haziran 1970 de ölene kadar Endonezya'da lüks bir hapis hayatı yaşamıştır. Laos'ta prens Souvannaphouma ve general Kong Lee tamamen karşı-devrim yönünde bir gelişim göstermişlerdir. Her ikisi de Ağustos 1960 darbesinden önce devrimci kanatta yer alan ve Neo Lao Hak Sat'ın kuruluşuna katılan tarafsız liderlerdendirler. Fakat iktidara geldikten kısa bir süre sonra amerikan emperyalizminin kuklası durumuna gelmişlerdir.

Endonezya Komünist Partisinin hareketin öncüsü olmak ve halk savaşını başlatmak yerine, "barışçı yol" nidalarıyla açıkça belirlenmemiş bir anti-emperyalist politika yürüten Sukarno ve "Tarafsızlar"ın öncülüğünü kabul etmesi Güney-Doğu Asya devrimci hareketinde görülen en büyük sapmadır.

Güney-Doğu Asya'lı devrimcilerin önemli yanlarından birisi de dünya sosyalist hareketindeki ideolojik çatışmalar karşısında takındıkları tavırlardır. Güney-Doğu Asya'daki sosyalistler, özellikle devrimci hareketin en hızlı geliştiği Vietnam'da, daha başından itibaren II. Enternasyonal'in oportünizmine karşı Lenin'in kurduğu III. Enternasyonal'in saflarında yer almışlardır. 1953 te Stalin'in ölümünden sonra Sovyetler Birliğinde Kruşçef tarafından başlatılan anti-stalinist hareket bütün dünyada marksist-leninist geçinen binlerce kişi tarafından derinlemesine incelenmeden alkışlanırken, Ho Şi Minh Stalin'in doğru değerlendirilmesini, hataları söylenirken dünya devrimci hareketine katkılarının da belirtilmesini ve bu konuda dengeli bir görüşe sahip olunması gerektiğini söylüyordu.[21] Güney-Doğu Asya'lı devrimcilerin Çin Halk Cumhuriyeti ile SSCB arasındaki ideolojik ayrılık konusundaki tavırları da tarafsızdan çok "birleştirici" olmuştur. Fakat Kruşçef revizyonizminin en hızlı dönemi olan 1961-1964 yılları arasında, SSCB yöneticilerini en sert biçimde eleştirmekten çekinmemişlerdir. Ho Şi Minh bu çatışma hakkında eylül 1964 te şöyle diyordu : "İnkilâpçı partiler içindeki bu türlü tartışmalar her zaman

21 Ho Şi Minh, **Milli Kurtuluş Savaşımız**, Toplum y. Ankara, s. 128
22 Jean Lacouture, **Ho Şi Minh**, Payel y. s. 234

tatmin edici bir şekilde halledilmiştir. Kuzey Vietnam Halk Cumhuriyeti ise, 1957 ve 1960 Moskova bildirilerindeki inkilâpçı prensiplere bağlı bulunmaktadır."[22] Amerikan emperyalistleri kendileri için çok zararlı olan bu birleştirici tutumu, idealist mantıklarına uygun olarak sadece Ho Şi Minh'in kişiliğine bağlıyorlardı. Ho Amca'nın ölümünden sonra büyük umutlarla, "Ho Şi Minh'in yerine bir Sovyet taraftarı mı geçecek, yoksa bir Çin taraftarı mı?" şeklindeki spekülasyon ve kışkırtmalara giriştiler. Oysa sonuç umdukları gibi olmadı, çünkü Vietnamlı yöneticiler eski birleştirici tutumlarını sürdürdüler ve halâ da sürdürmekteler.

Kamboçya ve Laos'lu devrimciler de ayni şekilde leninist bir tutum takınmışlardır. SSCB nin Pekin'de kurulan Kamboçya Milli Birlik Hükümetini daha resmen tanımamış olması ve Pravda'da çıkan bir başyazıda, son Kamboçya olayları üzerine, Çin'in Asya halklarını sonu belirsiz maceralara sürüklemekle suçlanmasını emperyalizm hemen provokasyon konusu yapmıştır. Sihanuk ise 21 mayıs günü yaptığı konuşmada "Khmer halkı gelecek günlerde diğer sosyalist, ilerici, anti-emperyalist ülke hükümetlerinin de kendisine etkin bir destek sağlayacaklarını kuvvetle ummaktadır" diyerek emperyalizmin provokasyonlarını ustaca savuşturmuştur. Emperyalizm, SSCB yöneticilerinin bazı yanlış tutumlarını devrimci güçleri bölmek için sürekli olarak işlemektedir. İşin kötü yanı ise bir çok keskin "Maocu" geçinen çevrenin emperyalizmin isteğine uygun olarak, SSCB yi ABD ile ayni kefeye koyarak SSCB ye karşı şiddetli saldırılara geçmeleridir.

Güney-Doğu Asya'lı sosyalistlerin devrimci tutumu bütün sosyalistlere örnek olmalıdır.

Güney-Doğu Asya'da amerikan emperyalizmi kapana girmiş bir kâğıttan kaplandır. ABD Kamboçya'ya saldırırken bu ülkenin yönetiminin devrimcilerin eline geçmesini engellemek ve Asya'daki devrimci hareketi bastırmak istiyordu. Oysa tam tersi oldu, bugün Güney-Doğu Asyadaki devrimci hareket her zamankinden daha güçlüdür ve mutlak zaferin eşiğine gelmiştir. Bu emperyalizmin kaderidir. Çünkü artık çöküş dönemine gelmiştir ve çağımız ezilen ulusların kurtuluş çağı, proleter devrimleri çağıdır. ABD emperyalizmi ekonomik, siyasi ve askeri açıdan tam bir bozgun halindedir. Emperyalizm bozguna uğradıkça, saldırıyı arttırmaktadır ve halâ gerilla savaşına karşı özel birlikler yetiştirerek, köyler yakarak, Halk Ordusunun biricik kaynağı halk kitlelerine vahşi katliamlar uygulayarak kendini kurtaracağını sanmaktadır.

Dünyanın kırlık bölgeleri olan sömürge ve yarı-sömürge ülkeler ardarda emperyalizmin boyunduruğundan kurtulmaktadırlar. Devrim fırtınaları her geçtikleri yerde emperyalizmi silip süpürerek hızla batıya doğru ilerlemektedirler. Güney-Doğu Asya'daki ezilen uluslar-emperyalizm çelişkisi ezilen uluslar lehine Halk Savaşı metoduyla çözümlenmiştir. Bu çelişkinin ağırlık noktası hızla Orta-Doğu'ya kaymaktadır ve bu dönemde Türkiye'li devrimcilere çok iş düşmektedir.

Kulaklarımız Che Guevara'nın "İki, üç ... daha fazla Vietnam" diyen sesiyle dolu olarak, büyük devrimci Mao Çe-Tung'un çağrısına uyalım : "Dünya halkları birleşiniz, ABD saldırganlarını ve peşlerindeki köpeklerini yeniniz. Dünya halkı cesur olun, dövüşmeyi göze alın, güçlüklere meydan okuyun ve dalga dalga ilerleyin. İşte o zaman dünyanın tümü, halkın olacaktır. Her türlü canavar yokedilecektir."

muzaffer erdost

devrimci kültür cephesi üzerine*

Arkadaşlar,

Topluluk önünde daha önceleri de konuştum, ama topluluk önünde kültürü kucaklayan konularda bu ilk konuşmam denebilir. Bununla birlikte, kültür konularıyla ve özellikle edebiyat konularıyla ilgim, oldukça eskidir; 1950 yılına kadar gider. Bugün ise, genel olarak, edebiyat konularından uzaklaşmış bulunuyorum. Arada sırada, sanat ve edebiyat konularına dönüyorsam, bu, sanat ve edebiyatla doğrudan doğruya ilgilendiğimden değil, sanat ve edebiyatı, devrimci kültürün bir parçası, bir tamamlayıcısı saydığımdandır.

I

Kültürü, insanın evren karşısındaki, doğa karşısındaki, insanlık karşisındaki davranışlarını belirleyen duygu, düşünce ve bilgilerinin toplamı olarak tanımlayabiliriz. İnsanlar, bu davranışlarını, çeşitli biçimlerde ortaya koyarlar. Bu davranışlar, denebilir ki hemen hemen her çağda, her toplulukta, temsil yeteneğinde olan kişilerin (sanatçıların) eylemlerinde katılaşarak insanlığa ve geleceğe iletilmek olanağı bulmuşlardır. Hüzün bazan bir türlü şeklinde ka-

* Bu yazı, Genç Sinema tarafından düzenlenen Sinema Şenliğinde, Ankara Birliği Sahnesinde yapılan "Devrimci Kültür Cephesi" konulu açık oturumda M. Erdost'un yaptığı konuşmanın bazı ilâve ve çıkarmalarla yeniden hazırlanmış metnidir. Açık oturumda yapılan konuşmaların tümü, Genç Sinema'da yayınlanacaktır.

tılaşmış, korku bazan bir masal şeklinde katılaşmış, yiğitlik bazan bir destan şeklinde katılaşmış; duygular, düşünceler, davranışlar eylemler, çeşitli **taşıyıcılarla** (söz, ses, çizgi, renk, vb.), insandan insana, ülkeden ülkeye, çağdan çağa taşınmış.

Kültür, çok geniş alanları kucaklamakla birlikte bizim, burada, kültür sözüyle, daha çok sanatları ve edebiyatları kucaklayan veya bunların yan dalları olan unsurları ele aldığımız bilinen bir şey. Özellikle sanatlar ve edebiyatlar sözkonusu olduğu için, belirtelim ki, sanatların ve edebiyatların taşıyıcılarının (bu taşıyıcılar ister söz, ister ses, ister renk, ister çizgi, ister insan olsun), bir estetik düzen içinde sunulması gerekir. Ve bazı kültür dallarında bu estetik düzen, sanat dalının yapısı gereği, özden (devrimci eserlerde ideolojik özden) ağır basabilir ve bazı dallarda ise bunun tersi olabilir. Örneğin, müzikte seslerden, şiirde sözlerden kurulu estetik düzenin ideolojik öze oranı, yapıları gereği, romandakinin tersinedir; tiyatroda ve sinemada, estetik düzenin (elbette önemini muhafaza etmekle birlikte) ideolojik öze oranı daha da azalır.

İkinci nokta, **tekniğin,** kültürlerin taşıyıcı araçları olabilmeleridir. Örneğin türküler, hiç bir tekniğe ihtiyaç duymadan yayılıp yaşamışlardır. Ama gramofonun icadı, radyonun, pikabın, teypin, sinemanın, televizyonun icadı, türkülerin yayılmalarını hızlandırmış, yoğunlaştırmış ve etki alanlarını genişletmiştir. Örneğin şiir, dilden dile dolaşarak yayılabilir. Matbaanın icadı, ile, şiir, çağdan çağa, ülkeden ülkeye, geniş kitlelere yayılma olanağı bulmuştur. Ama gramofonun icadı, radyonun icadı, şiirin yayılışında o derece etkili olmuyor. Tiyatro, teknikle birlikte, önemli gelişmeler kazanıyor, ama tekniğin tiyatroyu yaygınlaştırması pek o kadar önemli olmuyor. Buna karşılık sinema, varlığını tekniğe borçludur ve sinema, tekniğin gelişmesiyle birlikte son derece hızlı bir yayılma olanağı buluyor. Diğer sanatların önemini küçümsememekle birlikte, belirtelim ki, çağımızın ideolojik yönden etkin sanat dalları, ideolojik özün estetiğe ağır bastığı sanat dalları ile tekniğin taşıyıcı olarak önemli rol oynadığı sanat dallarıdır. Devrimci sınıflarla karşı-devrimci sınıflar arasında kültür alanındaki çatışma, teknikle yayılma olanağı genişleyen bu sanat dalları alanında daha önem kazanacaktır.

Yalnız burada başka bir noktaya da dikkati çekmek gerekiyor; bugün toplumda, egemen sınıflar, aynı zamanda, iktisadî bakımdan güçlü sınıflardır. Para ve diğer maddî imkânlar, bu sınıfların elindedir, siyasî iktidar bunların elindedir. Tekniğe ihtiyaç duyuldukça, o oranda paraya ihtiyaç vardır. Egemen sınıflarla, daha yaygın ve etkin olan sinema cephesinde mücadele edebilmek, (sansür vb. gibi diğer şeyler bir yana) daha çok maddî imkânları gerektirdiği için, bu güçlükleri yenecek maddî dayanışmaya ihtiyacımız vardır. Tiyatro ise, maddî bakımdan sinema ile kıyaslandığında, daha elverişli bir alan olarak gözükmektedir. Tiyatro toplulukları, daha az parayla kurulabilir, eylemlerini sürdürebilirler. Ama geniş kitlelere hitap etme olanakları, sinemaya oranla daha azdır. Eylemde bütün bu noktaların dikkate alınması gerekir.

Meseleye bu noktadan bakıldığında, devrimci kültür cephesinin başlıca iki görevi şunlar olabilir: biri, karşı-devrimci kültürlerle, anarşist ve oportünist kültürlerle, edilgin küçük-burjuva kültürlerle mücadele etmek; diğeri, devrimci kültürü kitlelere yaymak. Aslında bu iki şey birbirine içten bağlıdır. Toplumdan bir yazı çeşidini kaldırabilmek için, yerine yeni bir yazı çeşidi koymak nasıl gerekliyse, bizim için zararlı veya faydasız olan kültürleri yıkmak,

ortadan kaldırmak için, yerine devrimci kültürü koymak gerekir. Bu bakımdan karşı-devrimci kültürlerle mücadelenin başında, ve diğer şeyler yanında, devrimci kültürü yaratmak vardır.

II

Lenin der ki: "Devrimci teori olmadan, devrimci eylem olamaz". Bir şair, bir romancı, bir tiyatro yazarı, bir rejisör, eserler verir. Acaba devrimci teoriyi kavramadan, bilmeden, devrimci eserler verilebilir mi? Meseleyi bilmeden, teoriyi bilmeden, bilinçsiz bir şekilde yaratılmış ve genel çizgileriyle devrimci sayılabilen eserler bulmak mümkündür. Ama devrim açısından, devrimci açıdan bakıldığında, bunların, bilinçli bir devrimcinin eseri olmadığını kolaylıkla görürüz. Yani doğru devrimci bir eserin yaratılabilmesi için, yaratıcının, her şeyden önce doğru devrimci teoriyi bilmesi, kavramış olması gerekir. Devrimci teori olmadan, devrimci eylem olamayacağı gibi devrimci teori olmadan devrimci sanat da yaratılamaz. Mantık yoluyla çıkaracağımız sonuç şudur ki, devrimci sanat eserlerinin, devrimci edebiyatların yaratılması, aynı zamanda, birer devrimci eylem demektir. Bir sanat eserinin, bir edebiyat eserinin yaratılması eylem olduğuna göre, sanatçıya, edebiyatçıya, biz, bir eylem adamı gözüyle bakıyoruz. Dolayısıyla devrimci sanatçının, devrimci edebiyatçının, devrimci bir eylem içerisinde bulunduğunu kabul ediyoruz.

III

Kültür nedir, kaynakları nelerdir? Bu konular, çeşitli yazarlar tarafından tartışılmış ve çeşitli tezler ileri sürülmüştür. Biz, burada, yeni bir tez ileri sürmek niyetinde değiliz. Bizim tezimiz bellidir. Kısaca belirtelim:

Kültür, toplum biçimlerinin üzerinde yükselen, toplum biçimlerine tekabül eden, onları yansıtan bir üstyapı unsurudur. Toplum biçimlerine tekabül eden bir üstyapı unsuru olmakla birlikte kültür, mevcut toplum biçimleri ortadan kalktıkları zaman da, tek başlarına, bağımsız olarak, uzun süre yaşayabilir. Feodal toplum biçimleri ortadan kalktığı zaman, feodal kültürler, tek başlarına, bağımsız olarak yaşayabilmişlerdir. Sovyetler Birliği'nde burjuva toplum biçimi ortadan kalktığı halde, burjuva kültürü, burjuva ideolojisi uzun yıllar yaşayabilmiştir ve varlığını hâlâ sürdürmektedir.

Kültür, temele, altyapıya bağlı olarak doğmakta, fakat bu üretim ilişkileri değiştiği zaman, kültür, üretim ilişkileriyle birlikte hemen ortadan kalkmamaktadır. Çeşitli alışkanlıklar şeklinde, düşünceler şeklinde yaşamaya devam etmektedir. İşte kültürün bu özelliği, önümüze çeşitli sorunlar getirmektedir. Bu sorunlar nelerdir? Kültürün tek başına, temelden bağımsız olarak yaşayabilmesi, gerici, karşı-devrimci ideolojilerin yaşayabilmesi meselesi ile herhangi bir kültürün, tek başına, bağımsız olarak başka kültürleri etkileyebilmesi meselesini karşımıza çıkarmıştır. Bu nu şöyle ifade edebiliriz: biri, millî demokratik devrim aşamasında, ulusal kültürün kuruluşu döneminde, emperyalist kültürün, oluş halinde bulunan ulusal kültürü etkilemesi; ikincisi, prekapitalist kültürün gene oluş halinde bulunan ulusal kültürleri etkilemesi meselesidir.

Türkiye, emperyalist bir ülke değil. Ama yarı-bağımlı bir ülke. Dolayısıyla emperyalist kültürün etkisi altında bir ülke. Emperyalist kültürün, oluş halindeki ulusal kültürü etkilemesi, çeşitli biçimlerde kendini gösteriyor:

Toplum biçimlerinin yansıması olan kültür, toplumların birbirleriyle teması arttığı oranda, tekniğin kültürleri taşıdığı oranda, kültürler, tekniğin yayılma doğrultusunda, birbirlerini etkileyeceklerdir. Nasıl üretim birimleri, her yeni ve üstün üretim biçimleriyle birlikte genişliyorsa, insanlığın ortak bir kültüre yönelmesi, ortak bir kültüre açık olması da o kadar tabiidir ve bu, proleter enternasyonalizmiyle bağdaşmaktadır. Ama, henüz oluş halinde bulunan ulusal kültürü, niteliği ne olursa olsun emperyalist ülkelerden gelen kültürlerin etki altına alması, ve emperyalist kültürün, oluş halindeki ulusal kültür üzerinde **tayin edici** rol oynaması, ulusal kültürü soysuzlaştırmaktadır.

Bence, gerçek edebiyat, gerçek sanat, altyapıya bağlı olarak, temele bağlı olarak gelişen sanat ve edebiyattır. Bir ülkedeki toplum biçimlerinin gelişmelerine paralel olarak gelişen edebiyatlar ve sanatlar, gerçek edebiyatlar ve sanatlardır. Ama her "gerçek" sanat ve edebiyat, "devrimci" değildir. Gerçek sanat ve edebiyatlar içinde, devrimci olan sanat ve edebiyatlar, ölmekte olanı değil, toplumun ileriye doğru gelişmesini engelleyeni değil, toplumun gelişme çizgisi içinde, devrimci olanı yani daha ileri ve üstün olanı, gelecekte yaşayacak olanı gösteren ve kitleleri devrimci gelişme doğrultusuna yönelten sanatlar ve edebiyatlardır. Belirli bir aşamada, ve belirli bir yerde (yarı-bağımlı) bulunuyoruz. Gelişmiş kapitalist ülkelerin, emperyalist ülkelerin kültürleri, devrimci nitelikte olsalar bile, elbette bizim kültürümüzden farklı kültürlerdir, ve bizim çelişkilerimizi doğru ve tam olarak yansıtmaktan uzaktır. Bu kültürün, edebiyatımıza ve sanatımıza **tayin edici** oranda etkisi, Batı taklitçiliği dediğimiz edebiyat ve sanatları doğurdu. Batı taklitçiliği, kendi iç dinamizmine bağlı olmayan bir üstyapı etkilenmesidir ve bu bakımdan kısır ve kısır olduğu kadar hayattan kopuk ve devrimci olanı, geleceği, ortaya koymaktan uzaktır. Onun içindir ki, Batı taklitçiliği, sanat ve edebiyatımızı yozlaştırmıştır.

Gelişmiş kapitalist ülke kültürüne, niteliği ne olursa olsun, karşı çıkarken, bunun tayin edici oranda etkisine karşı çıktığımız unutulmasın. Bundan ayrı olarak, gelişmiş kapitalist ülkelerden gelen devrimci sınıflar ile egemen sınıfların kültürlerine karşı tutumumuz aynı şekilde olmayacaktır. Çünkü:

Emperyalist ülkelerde, egemen sınıfların çıkarları doğrultusunda, onların egemenliklerini perçinleyen, güçlendiren kültürler vardır. Bunlar, gerek kitleleri devrimci mücadeleden saptırmakta, gerek devrimcileri yılgınlığa ve umutsuzluğa sevketmektedir. İngiliz emperyalistleriyle savaşmış bir ulusun çocukları olan bizler, gene İngilizlerin Hindistan'daki sömürge savaşlarını yücelten filimleri alkışlamışızdır; yarı-bağımlı bir ülkenin çocukları olan bizler, Uzak Doğu'da emperyalizmin çıkarları için savaşan Amerikan askerlerinin başarılarını yücelten sahneleri kahramanlık olarak nitelemişizdir; kendi topraklarını, Hollandalı sömürgeciye karşı savunan Afrikalıyı, Fransız lejyonuna karşı çarpışan Cezayirliyi hor görmüşüzdür, vb.. Emperyalist ülkelerin egemen sınıflarının çıkarlarını, bizim dünya görüşümüz haline getiren bu kültür, devrimci sınıfların ideolojisiyle çelişen kültürdür, devrimcilerin düşmanı oldukları bir kültürdür. Bu kültürlerle mücadele, çetin ve amansız bir mücadele, devrimci mücadelemizin ayrılmaz bir parçasıdır. 6. Filoya gösterilen tepki, bu karşı-devrimci kültüre karşı gösterilmemiştir, trafik yolları bu kültüre açıktır, hiç bir engelle karşılaşmadan yurdun en uzak köşelerine kadar girmiş ve oralarda yuvalanmıştır. Bu kültürlerle mücadele, esasta, ideolojik mücadeledir. Hem halk yığınlarının devrimci kültürlerini tahrip ederler,

hem halk yığınlarının devrimci özlerini yılgınlığa, pasifliğe, çözülmeye götürürler, soysuzlaştırırlar. Ama, kötü etkileri, sadece ideolojik planda değildir; estetik plandaki etkileriyle de aynı zamanda mücadele etmemiz gerekir.

Etkilenmenin olumlu yönlerine gelince: Türkiye, yarı-bağımlı bir ülkedir. Yarı-bağımlı bir ülkede, proleter devrimcilerin devrim stratejisi, millî demokratik devrim stratejisidir. Millî demokratik devrim, dünya ölçüsünde emperyalizmi (dünya kapitalist sistemini) zayıflatan bir devrim olduğu gibi, ülke ölçüsünde sosyalist devrime giden yolda bir aşamadır. Bu bakımdan, millî demokratik devrim aşamasında, "millî" ve "demokratik" öz, enternasyonalizm ve sosyalizm ile çelişmemekte, aksine, geleceği bakımından sosyalizmi ve enternasyonalizmi bağrında taşımaktadır.

Gelişmiş kapitalist ülkeler sınıfsız toplumlar değillerdir; ve bu ülkelerde de büyük bir devrimci sınıf bulunmaktadır. Biz biliyoruz ki, millî demokratik devrim döneminde, yarı-bağımlı bir ülkede başlatılan bağımsızlık savaşına, gelişmiş ülkelerin proleter devrimcileri destek olurlar (ya da desteklemek onların devrimci görevleridir). Aynı şekilde, gelişmiş ülkelerin devrimci sanat ve edebiyatları, millî demokratik devrim aşamasında, devrimci kültürümüzle çelişmezler, etkileri olumludur. Gelişmiş ülkelerdeki devrimci sanat ve edebiyatlar, bizim devrimci sanat ve edebiyatlarımızla uyuşan, bağdaşan ve geleceğe uzanan perspektifi bakımından birbirlerini tamamlayan edebiyat ve sanatlardır. Onun içindir ki, emperyalist ülkelerden gelen **her** kültüre, **zararlı** gözüyle bakamayız. Emperyalist ülkelerden gelen ve devrimci sınıfın görüşünü ve özlemlerini dile getiren edebiyat ve sanatlar, devrimci kültürümüzün, ideolojik yönden tamamlayıcı unsurlarıdır.

İkinci noktaya geliyorum: ulusal kültürümüzün, kapitalizm-öncesi toplum biçimlerine tekabül eden kültürler karşısındaki durumuna.

Feodal ve yarı-feodal üretim ilişkilerinin üzerinde yükselmiş bazı kültürler vardır ki, devrimci sanat ve edebiyatlar, bunlarla uzlaşmaktadır. Hatta bunlardan yararlanabiliyor. Gene feodal kültürler var ki, bunlar, devrimci sanat ve edebiyatla tamamen çelişmektedirler. Bunlar nelerdir? Biliyoruz, ilkel komünal toplumdan sonraki toplumlar, sınıflı toplumlardır. Dolayısıyla feodal toplum biçimine tekabül eden **her** kültürü, o toplum biçimlerindeki egemen sınıfların çıkarları doğrultusundaki kültürler olarak kabul etmek haksızlık olur. Çünkü bu dönemde, egemen sınıflara karşı mücadele etmiş, özellikle köy emekçisinin özlemlerini dile getirmiş edebiyat ve sanatlar da vardır. Emekçi sınıfların kurtuluş özlemlerini dile getiren, egemen sınıflarla çatışan kültür ve edebiyatları, bugün hâlâ bu emekçi sınıfların kurtuluşu gündemde olduğu için ve ikincisi, kendi çağında da olsa devrimci nitelikte olduğu için, devrimci sanat ve edebiyatımızla bağdaşan, uzlaşan, tamamlaşan ve onları perçinleyen kültürler olarak kabul ediyoruz. Bu bakımdan, köy emekçisinin feodal devletin baskısıyla çelişen mücadelesini yansıtan Pir Sultan Abdal'ı devrimci edebiyatın karşısına almıyoruz. Ama bir tekke edebiyatını, devrimci edebiyatın karşısında görürüz. Feodal devletin egemen sınıflarının dünya görüşünü, estetik zevklerini dile getiren divan edebiyatını, ulusal edebiyatla bağdaştırmamıza da imkân yoktur. Feodal egemen sınıfların çıkarları doğrultusundaki kültürler, **etkinliklerini muhafaza ettikleri oranda,** devrimci kültürün karşısındaki kültürlerdir.

IV

Konumuz, devrimci kültür cephesi. Devrim, biliyoruz; devrimci, onu da biliyoruz. Fakat bilgilerimizi özetleyelim:

Marx, "Feuerbach Üzerine Tezler"inde der ki: "Filozoflar dünyayı türlü biçimlerde **yorumlamakla** yetindiler, mesele onu **değiştirmektedir**". Dünyayı değiştirmek, temelde, üretim ilişkilerini ve bu üretim ilişkilerine tekabül eden siyasî ve hukukî üstyapıyı değiştirmektir. Devrim bu. Devrimci ise, dünyayı değiştirmek için mücadele eden insandır. Bu mücadelenin çeşitli şekilleri vardır. Bu mücadele, çeşitli alanlarda, çeşitli şekilerde yapılır. Ama şu noktayı belirtmeye ihtiyaç var: bilimsel sosyalizmi bilen birisi devrimci sayılır mı? Örneğin Hıristiyanlığı bilen birisi, Hıristiyan sayılır mı? Elbette hayır. Hıristiyanlığı bilmek ayrı şey, Hıristiyan olmak ayrı şeydir. Bilimsel sosyalizmi bilmek, tek başına bu, devrimci olmak demek değildir. Bilimsel sosyalizmmi benimsemiş olmak da devrimci mücadeleye katılmış olmak demek değildir. Çünkü benim bilimsel sosyalizmi sadece bilmiş olmam, onu doğru diye benimsemiş olmam, dünyayı değiştirmeye yaramıyorsa, benim devrimci mücadeleye bir katkım olmuyor demektir. Aynı zamanda, dünyayı ileriye doğru değiştirmek için mücadele etmem de gerekir. Bunun için mücadele etmiyorsam, veya bir mücadele içinde bulunsam bile, doğru devrimci bir eylem içinde değilsem, ben, devrimci sayılmam.

Ulusal kültür cephesinin tespitinde bize yararı olacağı düşüncesiyle, burada bir-iki noktaya değineceğim:

Bazı devrimci eylemleri, "anarşist eylemler" olarak niteleyenler var. Anarşist nedir? Anarşist, en basit tanımıyla, yıkan, ama yerine hiç bir şey koymayan insan demektir. Proleter devrimciler, üretim ilişkilerini değiştirmek isterler. Fakat yerine yeni ve üstün bir üretim ilişkisini koymak üzere. Proleter devrimciler, siyasî ve hukukî üstyapıyı değiştirmek isterler. Yerine yeni ve üstün olanını koymak üzere. Onun için, anarşist hareketler ile proleter devrimci hareketleri birbirine karıştırmamak gerekir. Ama proleter devrimciler, bu amaçlarına bir anda ve bir hamlede erişemezler. Bu süreç bazan uzun bir süreyi kucaklar. Bu süre içerisinde, mücadeleler yer yer, parça parça ortaya konabilir. Bazan teorik meselelerin açıklanmasıyla, bazan eylem içinde, bazan grev şeklinde, bazan boykot şeklinde vb. ortaya konur, çelişkiler halk kitlelerine ulaştırılır. Elbette bu arada taktik yanlışlar da yapılabilir. Taktik yanlışlar olması ayrı şey, anarşist eylemler ayrı şeydir. Bu bakımdan devrimci eylemleri, örneğin devrimci öğrencilerin eylemlerini, anarşist eylemler olarak nitelemek yanlıştır. Bunu, aşağıda, aynı şekilde, edebiyat ve sanat için de uygulayacağız. Diğer bir nokta, sağ ve sol sapma meselesi. Devrimci odur ki, önündeki devrimci aşamayı ve bu aşamaya varacağı yolu ve devrim anını doğru tespit eder. Devrim anı gelmeden devrime kalkışmaz, devrim anı geldiği zaman devrimden kaçmaz. Devrimci aşamayı ve bu aşamaya varacağı yolu doğru tespit edememek, yanlış bir strateji izlemek, devrimcilik değil, oportünizmdir. Sol sapma içinde olanlar, devrim anı gelmeden devrime kalkışan maceracılardır. Sağ sapma içinde olanlar devrim anı geldiğinde devrimden kaçanlardır. (Bu sapmalar, devrim sürecinin tümü için sözkonusudur.)

Diyelim, edebiyatçı ve sanatçı devrimci teoriyi bilmemektedir, ya da yanlış bir teoriyi benimsemiştir. Anarşisttir; oportünisttir. Bu teori üzerine kurduğu edebiyat ve sanat eseri, bir eylem olarak, doğru devrimci bir eylem

değildir. Ve ondan sonra (bu sanatçılar "sosyalist" geçindikleri için) şöyle konuşulur: bu sanatçılar da devrimci değil mi? Hemen şunu belirtelim ki, devrimcinin, nasıl **aynı zamanda** emperyalizmle birlikte, oportünizmle de mücadele etmesi gerekiyorsa, devrimci, emperyalist kültürle mücadele ederken, oportünist edebiyatçı ve sanatçıyla da, anarşist edebiyatçı ve sanatçıyla da vb. aynı zamanda mücadele edecektir. Doğru bir teori olmadan doğru bir eylem olamayacağı gibi doğru bir teoriye sahip olmayan edebiyatçının veya sanatçının da eylemi olan edebiyatını ve sanatını, devrimci bir edebiyat ve sanat olarak niteleyemeyiz.

Bu konuda sözlerimi bitirmeden önce bir noktaya daha değineceğim: küçük-burjuvaziyi, millî demokratik devrimde müttefikimiz olarak görüyoruz. Fakat bu arada bir noktayı belirtmeyi de unutmadık: bugün küçük-burjuvazinin bazı kesimleri yabancı sermaye ile temasa gelmiştir. Küçük-burjuvazinin içersinde, az da olsa, yabancı sermaye ile temasa gelmiş unsurlar vardır. Küçük-burjuvazinin diğer özellikleri kerelerce belirtilmiştir: küçük-burjuvazi müteredditt, kaypak, sallantılı, bir sınıftır. Burjuvazi ile proletarya arasında, devrim ile karşı-devrim arasında bir o yana, bir bu yana yalpalayan bir sınıftır.

Küçük-burjuva ideolojisine sahip sanatçılar ve edebiyatçıları da, küçük-burjuvazinin bu özelikleri içinde düşünürüz. Küçük-burjuva ideolojisini benimsemiş sanat ve edebiyatçılar içersinde, aynı şekilde, uluslararası sermaye ile değil, tekelci sermaye ile değil ama, yabancı edebiyat ve sanatlarla, daha doğrusu emperyalist sanat ve edebiyatlarla temasa gelmiş, onların etkisinde kalmış, onları benimsemiş unsurlar mevcuttur. Nasıl ki, küçük-burjuvazi, bugün devrimde öncü sınıf olamazsa, devrimci sanat ve edebiyatın yaratılmasında da, küçük-burjuva ideolojisini benimsemiş sanat ve edebiyatçının öncü olabileceği söylenemez. Ama, küçük-burjuvazinin millî bir niteliği de vardır; yani ulusal bağımsızlık döneminde, ulusal bir edebiyatın yaratılmasına katkıda bulunan, bağımsızlığı savunan, demokratik özgürlükleri savunan, küçük-burjuva ideolojisini benimsemiş edebiyat ve sanatçılar vardır, ki bunlar, bizim müttefikimizdirler. Bu noktaları, belirli ölçüler içinde gözden kaçırmamak ve millî demokratik devrim aşamasında bizim müttefikimiz olan küçük-burjuva edebiyatçılarla, gene aynı sınıftan olup küçük-burjuvazinin korkaklığını, ürkekliğini, yılgınlığını dile getiren edebiyatları birbirinden ayırmak, küçük-burjuva sanatçılara eleştirilerimizi yöneltirken, bu noktaları dikkate almak gerekir.

V

Toplum biçimleri sürekli bir oluş ve değişiş içindedir ve toplum biçimlerine tekabül ettiğini söylediğimiz kültür, sınıflı toplumlarda, üretim ilişkilerinin ve sınıfların niteliğine göre farklı değişikliğe uğrar. Değişmeye karşı daha çok direnen üretim alanlarında, geleneklere daha bağlı kalındığı halde, değişmeye elverişli üretim alanlarında yeni kültürler daha çabuk benimsenmektedir. Örneğin geleneksel tarza daha bağlı olan tarım alanında, köylüklerde, kökünü köy yaşama tarzından alan kültürler değişmeye karşı direnmektedirler. Esnaf ve geri teknolojiye bağlı zanaat kollarında, kökünü geleneklerden ve dinden alan kültürler, varlıklarını dirençle sürdürmektedir. Modern sanayi alanlarında bunun tersi olmaktadır. Burjuvazi, gelenek ve inançlarını çabuk yıkmış, ama bu yıkılan kültürün yerini, ülkemizde, kozmopolit bir

kültür almıştır. Sınıfsal niteliği bakımından sonuna kadar devrimci olan, dolayısıyla devrimci kültür değişmelerine karşı son derece hazır bulunan sanayi proletaryası, teknik ve kültürel gelişme imkânlarına burjuvazi kadar sahip bulunmadığı, ve bir bakıma bir kökü köyde bulunan çevreden tamamen kopmadığı vb. için, bugün, proletarya saflarında devrimci kültür ile gelenek ve inançların çatışmasını izlemek mümkündür.

Proleter devrimciler, bir yandan geniş halk kitlelerini devrimci kültürle donatıp silâhlandırırken, diğer yandan emperyalist kültürle, gerici kültürle, oportünist ve anarşist kültürle, saflarımıza ürkeklik ve yılgınlık yayan küçük-burjuva kültürlerle mücadele edecektir. Bunu yaparken, bağnazlığa kapılması tehlikesine, geçmişin bizim için gerekli ve faydalı mirasını ve insanlığın ortak kültür hazinesini zararlı kültürlerle bir tutma tehlikelerine dikkati çekmek gerekir. Onun için, emperyalist de olsa gelişmiş ülkelerin devrimci sınıfından gelen kültür ile, aynı ülkenin egemen sınıflarından gelen kültürü; köklerini kapitalizm-öncesinden alan ve fakat genel olarak köy emekçisinin özlemlerini dile getiren kültür ile aynı toplum biçimlerinden köklerini alan egemen sınıfların kültürünü; bağımsızlık için, demokratik özgürlükler için mücadele eden küçük-burjuva kültür ile, ürkeklik ve yılgınlık taşıyan küçük-burjuva kültürü; devrimci kültür ile anarşist ve oportünist kültürleri birbirlerinden ayırmasını bilecektir. Kültürlerin birbirlerini etkilediğini, kültürler arasında kesin, kolay seçilir sınırlar olmadığını bilerek. Ama, esas olarak bileceğimiz şey şudur ki: karşı kültürlerle mücadele, millî demokratik devrimin ayrılmaz bir parçasıdır. Emperyalist kültürleri söküp atmak, gerici ve karşı-devrimci kültürleri boğarak, tam bağımsız ve gerçekten demokratik Türkiye'yi kurmakla birlikte gerçekleşir. Şöyle bir şey düşünemeyiz ki, millî demokratik devrim henüz gerçekleşmemiş olsun, kültür savaşının bu devrim aşamasına tekabül eden meseleleri tamamlanmış olsun.. Kültür savaşı, millî demokratik devrimin cephelerinden birinde, kültür cephesinde sürdürülecek savaştır. Temelde iktisadî bakımdan bağımsız olmayan bir ülkenin kültürü kendi benliğine kavuşamaz; demokratik özgürlükleri sağlayacak iktisadî bir temelin gerçekleşmediği bir ülkede, halklar kendi öz kültürlerine tam olarak kavuşamazlar.

aydınlık'ta dünya ve türkiye

YENİDEN BİR DEVALÜASYONA DOĞRU İLK ADIM

Dergimizin Ağustos sayısında, emperyalizmin isteklerine uygun olarak devalüasyonun yapılacağını, bunun, Türkiye halkları üzerindeki çifte sömürüyü artıracağını ve bunun yolları belirtilmişti. 17. Ağustos'ta yapılan resmi açıklama ile, Türk parasının dış değerinin % 66,6 oranında düşürüldüğü ilân edilmiştir (ki, elit işbirlikçilere daha önce haber uçurulmuş ve tatlı vurguncu kârlar yoluyla kapitallerini pompalamaları sağlanmıştır). Demirel'in, "AP Kongresine kadar sabredin" yollu rica ve çabaları, ancak devlet sektörü ve çok mahdut sayıdaki mal için geçerli olmuştur; fırlayan fiyatlara, AP kongresinden sonra devlet sektörü hammadde ve ürünleri ile birlikte, yenilerinin ekleneceği anlaşılmaktadır. Bir yandan içteki enflasyonist gidiş ve ithalât-ihracat mekanizmasının işleyişi, bir yandan da Ortak Pazar'a geçiş, aslında 17. Ağustos kararını, yeniden bir devalüasyona doğru ilk adım niteliğine büründürmektedir. Bu, şimdilik spekülâsyon sınırlarını zorlayan ve erken bir yargı görünümünde ise de, mevcut durum bir yandan da bu yargıyı desteklemektedir.

17. Ağustos devalüasyonunun ülkeye neler getirip-götürdüğünü, Türkiye halkları üzerindeki çifte sömürüyü nasıl artırdığını somut verilerle, bir süre sonra dergimizde kanıtlama olanağına kavuşacağız.

TÜRKİYE HALKINA GEÇİRİLEN ZİNCİR ORTAK PAZAR YOLUYLA GÜÇLENDİRİLİYOR

Türkiye'nin Ortak Pazar'a üye oluşu yolunda ilk 'resmi' adımı 31 Temmuz 1959'da zamanın hükümetince yapılan müracaat teşkil etmektedir. Bu müracaat, 12 Eylül 1963'de imzalanan bir anlaşma ile 'kabul edildi' ve ilgili ülkeler parlementolarında onaylanarak, 1 Aralık 1964 tarihinden itibaren yürürlüğe girdi.

Türkiye'nin kesin ortaklığa kakulü üç kademeli bir devreden sonra gerçekleşecekti:

1. Hazırlık dönemi: 5 yıl (süre yetmediği taktirde, 9 yıla kadar uzatılabilecekti).

2. Geçiş dönemi: 12 yıl.

3. Katılma dönemi: İmza tarihinden, yaklaşık olarak 22 yıl sonra Ortak Pazar'a bütün yükümlülükleriyle katılınacaktı.

Bilindiği gibi, 5 yıllık hazırlık dönemi, 1.12.1969'de sona erdi. Gerçekte, takvim üzerinde dönem sona erdi ama, 'hazırlık' diye bir şey de ortada yoktu. 'Namuslu' geçinen bazı burjuva kalemşörleri, hazırlık döneminin uzatılmasının zorunlu ve mümkün olduğunu, -sanki şimdi bağımsızlığımıza sahipmişiz gibi-atılan adımın Türkiye'yi ipotek altına sokacağını yazıp-çizmeye koyuldular. Aslında, yazıp-söyledikleri, darkafalı burjuva sınırları içindedir ve meselenin özüne inmekten, soyutlamaksızın bir sistem içinde yerini ve fonksiyonunu görmekten, Türkiye için işin ciddiyetini kavramaktan, doğal olarak uzaktırlar. Ön çalışmalar olağanüstü bir gizlilik içinde yürütüldü ve bir oldu-bitti telâşı sürdürüldü. Demirel'in, biraz daha fazla borç alma yolundaki, bir-kaç aylık ağırdan almaya dayanan göstermelik tutumu, Ortak Pazar'ca hiç bir zaman ciddiye alınmadı. Demirel, yöneltilen soruları 'ileride basın toplantısı yaparız' diyerek savsakladı. Siyasi partilerden bir-ikisinin 'dostlar alış-verişte görsün' bildirileriyle günah çıkarmaya çalıştıkları ibretle izlenirken, Türk sanayiinden ve kendilerinin Türk sanayiinin temsilcileri olduklarından dem vuran bir işbirlikçi takımı da, tatlı aracı kârları umudu içinde, iri lâflar ettiler, "Türk sanayicilerinin Ortak Pazar'dan ürkmediklerini" belirttiler. En hızlı vatan satıcılarının ve halk düşmanlarının en rahat iş görebildikleri bu soysuzlaşmış ortamın kakofonisine 'takunyacı takım' da, "Ortak Pazar yahudi icadıdır" vaveylâsıyla katılmakta gecikmedi. Şimdiyedek bir-iki büyük kentte oluşturularak kitlelere yamanmaya çalışılan 'kamu oyu' ise, meselenin özüne inilmesi engelenircesine, ortalığı bulandırarak çiziktirilen yüzlerce yazı ve lâf kalabalıklığı karşısında, oldukça 'yogun' ilgisiz görünüyor; sonuç başarılıdır ve pek çok konuda olduğu gibi, bu konuda da bağışıklık sağlanmıştır.. Kitleler ise, kendi özvarlıkları üzerinde oynanan oyunun bu dışa yansıyan iğrenç pazarları, aldatmacaları ve bön entelektüelciklerin tartışmaları arasında olan-bitenden genellikle habersiz..

Burada, kısaca, Ortak Pazar'ın niteliği ve amacı ile, Türkiye üzerindeki sömürünün bu yolla nasıl derinleşeceği üzerinde duracağız.

Ortak Pazar, tekelci kapitalizmin bir olgusudur. Özellikle Batı Avrupa tekelci kapitalist devletleri, gittikçe, emperyalizmin iç çelişkilerinin yoğunlaşmasına sahne olmak tadır. 'Fazlanın emilmesi' sorunu, bütün ağırlığıyla, şimdiden gündemin baş maddesi halindedir. Amerikan emperyalizmi, dünya halklarının yoğun sömürüsünün sağladığı olanaklarla, uzay çalışmaları, Vietnam savaşı vs. yoluyla, bu konuda bir ertelemeyi sağlamışken, emperyalist Batı Avrupa devletleri ile emperyalist Amerika arasındaki çelişmeler de su yüzüne çıkmağa başlamıştır. Bu devletler, kendilerini, duvarlarının hızla daraldığı bir koridorda görmüşler ve boşluğun bizzat Amerikan emperyalizminin Avrupa istilâsıyla daha da daraldığını anlamaya başlamışlardır.

Kapitalist kuruluşta, önce ülke

ekonomisi içindeki kollarda başlayan rekabet, belli bir aşamada ülke çapında, tekelci evreye varmaktaydı. Bir yandan tekeller, kapitalist devleti egemenlikleri altına alır ve tekelci devlet kapitalizmini oluştururlarken, bir yandan da rekabet, bu kez tekeller arası çapta ve uluslararası planda gelişti. Bu ise, bir dizi çatışmalardan sonra, uluslararası tekelleri, karteleri ortaya koydu. Dünya fiilî ve ekonomik planlarda paylaşıldı. Emperyalizm sistem olarak yeni bunalım dönemlerine girdikçe, devlet düzeyinde örgütlenmiş mali sermayenin güttüğü, dünya halklarının kanıyla sürdürülen yeniden paylaşım savaşları doğdu. Günümüze gelindiğinde, Amerikan emperyalizmi, diğer emperyalist ülkelere patronluğunu kabul ettirdi, onları tekelleşme döneminde görülen 'yedeğine katma' sürecine soktu. Ancak, bu patronluk, Avrupa için, Avrupa'ya Amerikan çıkarması anlamını da taşımaya başladı. Dünya halkları, emperyalizmin halkalarını kırdıkça, 'fazlanın emilmesi' sorunu gittikçe ağırlığını duyurmaktadır ve bu süreç, Avrupa'ya Amerikan çıkartmasının gelişeceğini göstermektedir. Bu ise, Avrupalı emperyalist güçlerin, Amerikan emperyalizmi karşısında daha açık-seçik ve güçlü bir rekabet kavgasına girmesini ve kaçınılmaz fırtınalardan, ayakta çıkmaya çalışmasını gerektirmektedir; bu, son tahlilde dünya halklarınca imzalanan ölüm fermanının ardından, dünya pazarlarından ve kaynaklarından mahrum emperyalist devletlerin bu kez tecrit oldukları kendi ülkepazarları üzerinde, can verirken son boğuşmaları olacaktır. Bu tablo, Batı Avrupa emperyalist devletlerini gerçekten ürkütmüştür ve daha üst bir düzeyde, daha büyük bir ekonomiye (entegrasyona) geçilmesi zorunlu görünmüştür. Böylece, Amerikan emperyalizminin oluşturduğu ekonomik birime karşı, onunla boy ölçüşebilecek, ona yutulmayacak bir entegrasyona, daha küçük unsurlardan oluşturulan büyük bir ekonomik birime geçilecektir.. İngiliz Bartok William-Porellet, The Times'de Ocak 1970'de yayınlanan bir araştırmasını, acı bir yakınmayla bitirmektedir: "..uluslararası kuruluşlara (tekelere) baktığımızda.. devletlerin egemenliğine indirdikleri gerçek darbe, uluslararası engelleri yıkmakta ve isteksiz politikacıları iterek iktisadî ve siyasi bir birleşme yapmalarına sağlamakta gösterdikleri başarıdır".. Bu tekellerin gücü nedir? Devlet'ten, devletler kontroluna sıçrayan bu güç, yalnız 1968'-de, 1 milyar 300 milyon "sterlin" "kâr" kaydetmiştir.

Burada önemli olan, kapitalist sistemin, iç dinamiklerinin, özünde aynı işleyişi sürdürdükleridir. Rekabet, hiç bir zaman için kaybolmamıştır; geçici anlaşmalar, uzlaşmalar işin bir yüzünü verirken, bir yandan da rekabet, daha üst yüzeyde ve daha yoğun olarak sürmektedir. Gelişim, çelişkilerin keskinleşmesinde olmaktadır. Olan, küçük birimler arasında başlayan rekabetten, daha büyük birimler halinde sonuçlar çıkmasıdır; bu güç, daha güçsüzleri yutarak, veya daha güçlüye karşı birleşilerek elde edilmekte; daha güçlü, yutarak daha da güçlenmektedir, vs. Bu çatışmanın fitili ise, yıkılmamak için gittikçe daha fazla koşmak zorunda olan sistemin, artı-değerlerden oluşan ve artma eğilimi taşıyan "fazlanın emilmesi" sorununa bağlı olmaktadır. Uluslararası planda, fakat devlet düzeyindeki örgütlenme, bugün tekrar hızla yaklaşılan 'fazlanın emilmesi' darboğazı karşısında, geçerliğini yitirmektedir ve bu kez, Amerikan emperyalizminin oluşturduğu -özünde kof- 'imparatorluğa' karşı, devletler düzeyindeki ekono-

mik birimlerin, artık daha üst bir düzeyde birleşmesi gerekmektedir. Ekonomik birimler, kapitalist sistemin başlangıcındaki çokluklarını, geometrik bir diziyle, kaybetmektedirler. Ve hızla, daha büyük boyutta, fakat çok daha az sayıda, merkezcil ekonomik birimlerden kurulu bir alana doğru tecrit olmaktadır. "Emperyalizm, kâğıttan kaplandır". Emperyalizme, özgül gücünü, dünya halklarının sömürüsü vermektedir. Dünya halklarının görülmedik bir hızla gelişen devrimci kavgası bir yandan, diyalektik bir ilgi içinde emperyalist ülke halklarının yeniden kıpırdanmaya başlayan kavgaları bir yandan, emperyalizmin son birimlerinin kaçınılmaz son kavgaları bir yandan, emperyalizmin kesin sonunu göstermektedirler. Emperyalizmin, dünya halklarıyla olan uzlaşmaz zıtlaşması ve dolaylı olarak, çelişmeler bütünü halindeki varlığındaki çelişmelerin keskinleşmeye başlaması, süreci açıklamaktadır.

Ortak Pazar konusunda, akla takılabilecek sorulardan biri şudur: Amerikan emperyalizmi, Ortak Pazar yolunda bazı ciddi adımlar atıldığı halde, hâlâ, radikal bir takım engellemeleri niçin denememektedir?

Dünya şartları ve Amerikan emperyalizminin görünümü, bu yolda kesin bir engellemeyi sağlayamaz, denilebilir. Fakat asıl önemli olan, Batı Avrupa emperyalist devletlerinin, bu işte gecikip, gecikmedikleridir. Öyle görünmektedir ki, Amerika, Ortak Pazar'dan henüz şikâyetçi değildir; gitgide ağlarını yaydığı Batı Avrupa'nın, ekonomik ve siyasi planda gitgide avucuna düşeceğinden, ya da, elinden kurtulamayacağından emindir; 'Batı Avrupa için iş işten geçmiştir ve yedeklenmeyi, eninde sonunda kabullenecektir'. -Kuşkusuz, bu değerlendirmede, dünya devrimi açısından baş çelişkinin Amerikan emperyalizmi ile dünya halkları arasında oluşu gerçeği yatmaktadır-. Beri yandan, B. Almanya ile Japonya'nın Amerika ile karşı karşıya kalması henüz söz konusu değildir ve şimdiki durumda, 'anlaşma' evresinde bir paylaşma söz konusudur. Ortak Pazar açısından ise meselenin ilginç yanı, Ortak Pazar'ın, Amerika'nın partneri olan B. Almanya'sız olamayışıdır. J. J. Servan-Schreiber'in bazı verileri, Amerika'ya hak verdirir niteliktedir:

— "Amerikalıların Avrupa'da kontrol altında bulundurdukları sektörler şunlardır:

- Tüketim araçlarının (radyo ve televizyon alıcıları, kayıt araçları, teyp ve benzerleri) % 15'i
- Transistör üretiminin % 50'si
- Kompüter üretiminin % 50'si
- Yeni çıkan birleşik devre üretimin % 85'i
- Petrol dağıtımının % 40'ı
- Hassas satıh (film vb) üretiminin % 65'i
- Tarım araçlarının % 65'i
- Telekomünikasyon malzemesinin % 65'i
- Sentetik kauçuk üretiminin % 45'i, vb."

Schreiber ekliyor: "Bu rakamları kafamıza iyice yerleştirmeliyiz. (Hele) elektronik dediğimiz, rastgele bir sanayi dalı değildir. Gelecekteki endüstriyel gelişmenin doğrudan doğruya bağlı olduğu bir daldır".

Tekelci kapitalizmin ayırıcı niteliklerinden biri, fiilen yatırılan 'öz' sermayenin yanısıra ve ondan ziyade, kendi dışındaki sermayelerin "kontrolu" yoluyla egemenliğin yaygınlaştırılmasıdır. Amerika, bu sonucu sağlamak için, kendi kaynakla-

rını hiç de zorlamışa benzememektedir; aksine, Avrupa sermayesini kontrol altına alarak kullanmış ve aynı zamanda, onun "kendi adına" yoğunlaşma sürecini, belli bir dağılmaya uğratmıştır. Yine, batılı kaynaklardan öğrendiğimize göre, "Amerikalıların 1965'de Avrupa'da yaptıkları yatırım 4 milyar dolardır. Bu parayı nasıl sağladıklarına (gelince):

- Avrupa sermaye piyasasından ve doğrudan doğruya Avrupa ülkelerinden sağlanan krediler: yaklaşık olarak % 55;
- Avrupa devletleri bütçelerinden alınan sübvansiyonlar ve mahalli otofinansmanla: yaklaşık olarak % 35;
- Amerika'dan transfer yoluyla gelen dolarlar: yaklaşık olarak % 10,

Demek ki, Avrupa'daki Amerikan yatırımlarının hemen hemen % 90'ı sadece Avrupa kaynaklarına dayanılarak sağlanmaktadır. Daha açık bir deyişle, Amerikalılara, **"Bizi satın alsınlar diye para veriyoruz".**

Amerikan emperyalizmi, bu yayılmasında, kuşkusuz Ortak Pazar ülkelerinin kendi aralarındaki çelişkilerden de yararlanmaktadırlar. Bu arada, B. Avrupa devletleri, birbirlerini aşma yarışını da ihmal etmemeyi düşünmektedirler; bu ise onları ters bir yola sokmaktadır. Gerçekten, Amerikan sermayesinin mümkün olduğu kadar kendi topraklarına çekilmesi ve "onsuz da yapabilecekleri bir güce eşirinceye kadar.." ondan yararlanarak, diğerlerine göre hamle yapmaya çalışmak fikri, epey taraftar toplamıştır. Fransa bile bu yolda üç kez karar değiştirmiştir. Bu ters tutum, kuruluşların 'milliyetine' bakmaksızın, "kontrol" ile amaca giden Amerikan sermayesi için, B. Avrupa ülkeleri içindeki yayılmanın kolaylaşması anlamını taşımıştır. Şimdilik, yaptığı partnerlik görevinin nimetlerinden, B. Almanya yararlanabilmektedir. Aslında, Euratom, Kömür-Çelik Birliği gibi deneylere sahip olunmasına rağmen, çok merkezli olma eğiliminden kurtulamamış, gücünü birleştirememiş bir pazar çıkmıştır ortaya. Pek çok gözlemciye "Ortak Pazar doğmadan ölüyor" dedirten 1965 buhranından sonra, bu gün de Amerikan rekabetine karşı koyacak gücü elde etmiş değildir ve gelinen nokta, Amerikan sermayesine pazarlık etme süreci içindedir. Bunun içindir ki, Amerikan tekelleri, 1958-68 arasında Avrupa'ya 10 milyar dolarlık yatırımda bulunmuşlardır. Ve onlar için şimdi Avrupa, Amerikan pazarından üç kat daha hızla gelişen ve daha geniş bir pazardır...

Bu yüzden, Amerikan emperyalizmi bugün için Ortak Pazardan hiç de şikâyetçi değildir. Kendi değerlendirmelerine göre, Ortak Pazar, çelişkilerin körüklendiği ve gerçek bir ekonomik birliğin geciktiği bu ortamda, Amerikan emperyalizmine karşı durmak için seferberlikte gecikmiş, aksine, alınan yol, Amerikan emperyalizmi için sağlam bir plato teşkiline yaramıştır. (Amerika, Ortak Pazarı, NATO'ya ekonomik bir taban teşkili açısından da hoşnutlukla karşılamıştı). Açıktır ki, bu konuda da son sözü, dünya halklarının devrimci mücadelesi söyleyecektir. Fakat şu da bir gerçektir ki, örneğin Türkiye için, Ortak Pazar yoluyla derinleştirilecek emperyalist sömürünün kontrolu bugünkü şartlarda yine Amerikan emperyalizminin elinde olacaktır.

Türkiye açısından önemli bir nokta, ülkemizin, emperyalizm için ekonomik ve siyasi planda hızla "vazgeçilmez" hale gelişidir. Bu yüzdendir ki, Türkiye üzerindeki baskılar son aylarda yoğunlaşmıştır. Yerli

işbirlikçiler ile tezgâhlanan "stabilizasyon programı" ve devalüasyon kararı, aslında Ortak Pazar'a geçiş döneminin derhal başlatılmasıyla, bütünleşmektedir. Ve baskılar, Uluslararası Para Fonu, Avrupa Tediyeler Anlaşması, Dünya Bankası, Ortak Pazar vb. emperyalizmin paravanalı kuruluşlarınca hem stabilizasyon programının yürürlüğe konulması, hem de Ortak Pazar'a erken geçiş konularında elbirliğiyle yürütülmüştür. Verilecek bir-iki yüz milyonluk ve ağır şartlar taşıyan kredilerin geciktirilmesi, kullanılan silâhlardan 'en önemlisi' olmuştur (ki, bu kredilerin, Türkiye'de satınalma gücünün pompalanması, böylece, Ortak Pazar ülkelerinin sanayi mallarına pazar teşkil etmesi ve borçlandırma yoluyla bağımlılığın pekleştirilmesi gayesiyle verildiği açıktır; bu silâh, yerli işbirlikçilerin temsilcileri tarafından da içe dönük olarak kullanılmaktadır). Brüksel'de geçişi hızlandırmak için büyük bir gizlilik içinde sürdürülen toplantıların ardınca, Türkiye-Ortak Pazar karma parlamento komisyonunun 20-24 Nisan'da Antalya'da yaptıkları toplantıdan sonra yayınladıkları bildiride, Avrupalı bakanların görüşlerini her zamankinden daha kesin ve drije eder bir tavırla koymaları, dikkatten kaçmamıştır. Onlara göre, Türkiye'nin bir an önce geçiş dönemine başlamasında kesin siyasi ve ekonomik faydalar yatmaktadır.. Ortak Pazar parlamenterleri başkanı De Winter ile daimi komisyon üyesi Martino, Nisan ayı sonunda Ankara'ya gelerek, özel güven beslediklerı 'birader' Çağlayangil ile kapalı kapılar ardında görüşmüşlerdir; açıklamalarına göre, bu görüşmelerde, Türkiye'nin geçiş dönemine girişi konusunda cevabını derhal vererek, kaybedilen zamanın ... telâfi edilmesi üzerinde durulmuştur. Öte yandan, çeşitli beyanlarda, Orta-Doğu zinciri içinde emperyalizmin en önemli halkası olan Türkiye'deki siyasi ortamın hâlâ elverişli olduğu, Ortak Pazar'a geçiş ve 'bazı tedbirler' gerçekleştirilmediği takdirde ilerisi için güven duymanın güç olduğu ve belki de "Türkiye'nin" önüne serilen fırsatları kaçıracağı... ifade edilmiştir. Yanısıra, Türkiye, gümrük duvarlarını ileri batı sanayiine açmaya, kota sistemine son vermeye çağrılmış, koruma tedbirlerinin "fenalığı" üzerine makaleler yazdırılmaya başlanmıştır. Demirel, görünürde durumu kurtarmak için, bazı tavizler istemişse de, bunları, Ortak Pazar üyelerinden ciddiye alan çıkmamıştır. Aynı Demirel, DPT uzmanlarının Ortak Pazar'a (erken geçişe) karşı raporlarını ise büyük bir titizlikle örtbas etmekten kaçınmamıştır. İstenen tavizler, döviz gelirinin yükseltilmesi amacıyla yurt dışındaki işçilere öncelik ve serbesti tanınması, önemli miktarda (ki, sızdırılan haberler devalüasyon ve Ortak Pazar kararlarından sonra, toplam 1 milyar dolarlık krediye kavuşulacağı yolunda idi) borç para verilmesi, ihraç umudu taşıdığı ileri sürülen mallarda bazı tavizler ve gümrük indirimleri sağlanması noktalarında toplanmaktaydı. Oysa, Ortak Pazar ülkelerine çalışmak için gönderilecek Türk işçilerine öncelik verilmesi teklifi, kesin olarak reddedildi ve önceliğin söz konusu edilemiyeceği gibi, ancak 1976'da eşit çalışma şartlarının düşünülebileceği ifade edildi. Kredi olarak ise, 5,5 yıllık bir dönem için, 195 milyon dolar verileceği bildirildi. Ancak, özel şartlara bağlanan bu kredinin 2/3'ü ulaştırma şebekesi ve enerji gibi altyapı tesislerine, 1/3'ü de dokuma vb. sanayiine yatırılabilecektir. Ortak Pazar'a girmekle, Türkiye'deki, mevcut sanayiin, olduğu seviyede dondurulacağını ve kesin bir kötürümleşmeye uğrayacağını iyi bilen emperyalistler, Türkiye sanayii için yüksek dış kredi gerektiğini reddettiler (hatırlanacağı gibi, dergimizin

22. sayısında, yatırımların, emperyalistlerin direktiflerine uygun olarak dondurulduğunu açıklamıştık). Satabileceğimiz tek sınai ürün olan tekstil konusunda ise, istekler, 12 yıl sonra görüşülmek üzere ters çevrildi.. Bütün bu 'kolaylıklara' karşı da, ilk elden Türkiye'ye şu mükellefiyetler yüklendi: Ortak Pazar'dan olan ithalâtın derhal % 35'i libere edilecektir (ithalât serbest bırakılacaktır). Bu oran üç yıl sonra % 40'a, daha sonraki üç yılda ise % 45'e çıkarılacaktır. Keza, özellikle yatırım ve temel sanayi mallarını kapsayan 1. listedeki malların gümrükleri 8,2. liste-12 ve 3. listedeki malların gümrükleri de, 22 yılda sıfıra indirilecektir. Bunlar istenirken, hiç bir teminat verilmemekte, sadece, "merak etmeyin, biz yardım ederiz" ninnisi söylenmektedir. Bu tür masallar, 1838 İngiliz ticaret anlaşmasıyla başlayan bir dizi anlaşmayla, ülkenin yabancı ülke mallarına kayıtsız zartsız açılarak pazar teşkil edilmesinden bu yana, hiç eksilmemiştir.. Böylece, Türkiye'nin sanayi adına nesi varsa, bugünden kurutulmaya başlanmaktadır. Bir başka sorun da, döviz ihtiyacının büsbütün çözülemez hale gelişi olacaktır ki, bu yol, Türkiye'nin elden kaçmaması için düşünülen garantilerden biri olmaktadır. Kimi küçük burjuva aydınları için bu durum, "Biz Türkiye'yi kalkındırmaktan aciziz, siz buyrun, arada bizi de görün" demek anlamını taşımaktadır. Oysa bu durum, emperyalizmin ve yerli işbirlikçilerinin birlikte, titiz çalışmalarıyla realize edilmektedir.

Ortak Pazar konusunda, yerli işbirlikçilerinin halkımıza yutturmak istedikleri masal şudur: Gümrüklerin kaldırılması, tarımsal ürünlerimize, rakiplerimize nazaran ucuzluk sağlayacaktır ve Türkiye, tarımsal ürünlerine yeni ve geniş bir pazar bulacaktır. Böylece döviz gelirimiz yükselecek ve bu yolla, sanayileşmemiz için gerekli yatırım malları rahatça ithal edilebilecektir. Zaten dostlarımız da yardım edeceklerini vaad etmektedirler. İşte böylece, kalkınma derdini halledip, nurlu ufuklara doğru, vs... Az daha namuslu görünmek ihtiyacını hissedenleri ise, eklemektedirler: "Bu arada, imalât sanayiimizin geliştirileceği, yeni ihraç pazarları bulunacağı ve de maliyet-kalite yönlerinden Ortak Pazar ülkelerinin rekabetine dayanabilecek düzeye getirileceği varsayımı yapılmıştır!"..

Bu söylenenlerin gerçekle hiç bir ilgisi yoktur. Türkiye'nin, bu koşullar altında tarımsal ürünlerinin ihracını kayda değer şekilde artırması imkânı mevcut değildir; halen tarım ürünlerimizin büyük bir kısmına ya hiç talep yoktur, ya da bunların talepleri, gümrükler sıfıra indirilse bile önemli bir artış gösterme şansına sahip değildir. Tarım üretim tekniklerinin ilkelliği, prodüktivitenin artırılması, üretimdeki gerileme ve önemli bazı tarım ürünlerini ithal etmek zorunda kalışımızın yanısıra, Ortak Pazar ülkelerinin, tarım ürünlerinden pek çoğunda üretim fazlasından yakınmaları (ki sürüm imkânı bulamadıkları üretim fazlasının emilmesi yolunda, örneğin süt ve mamulleri alanında, ineklerin tereyağı ile beslenmesi için projeler hazırlanmaktadır ve Türkiye'ye şimdiden, süt tozu, tereyağı vb. satmak için baskı yapılmaktadır), bu gerçeği doğrulamaktadır. Öte yandan Ortak Pazar ülkelerinde, tarım ürünlerinin perakende fiyatları, Türkiye'deki toptan fiyatlardan düşük bulunmaktadır. Anlaşma hükümlerine göre, Ortak Pazar'a Türkiye'den daha ucuza tarım ürünü satabilecek bir ülke çıkması halinde, Ortak Pazar ülkeleri buralardan ihtiyaçlarını karşılayabileceklerdir. Kaldı ki, Türkiye için tanınacağı vaadedilen ufak tefek kolaylıklar, İspanya ve İsrail gibi ülkelere, zaten tanınmış bulun-

maktadır. Yine, bir örnek olarak, Türkiye'nin mevcut dört tarım ürünü ihraç kaleminden biri olan tütünde (bütün dünyaya tüm ihracatımızın % 15,2 sini teşkil etmektedir), aşağıdaki tablo, rakibimiz Yunanistan'ın Ortak Pazar piyasasına iyice yerleştiğini göstermektedir:

(Ton)

	Tütün Üretimi		Tütün İhracatı		Ortak Pazar'a Tütün İhracatı	
	1960	1966	1960	1966	1960	1966
Türkiye	130.343	166.494	56.075	85.219	10.235	23.823
Yunanistan	65.000	91.000	60.990	73.218	25.385	36.004

Bütün bunlar bir yana atılsa bile, Ortak Pazar ülkelerinin, tarım ürünlerimiz için gümrükleri sıfıra indirmeleri, -özellikle fiyat yapımız açısından- pratikte bir değer taşımamaktadır (halen, ihracatçıya % 40 vergi iadesi yapılarak ihracat sürdürülebilmektedir). İmalât sanayiinde ise herhangi bir gelişme kaydedilememiştir; sadece, emperyalist plâna uygun olarak, daha geri düzeydeki ülkelere, Türkiye'de monte edilen mamullerin bir kısmının ihracı yolunda hazırlıklar yapılmaktadır. Hepsinin ötesinde, asıl önemli olan şudur; bütün dünyada ham madde fiyatlarında sürekli bir düşüş, mamul madde fiyatlarında ise artış trendi izlenmektedir. Yanısıra, tarımda, artan maliyet şartları içinde çalışılmaktadır. Tarım ürünlerimizin ihracının artırıldığını -hattâ, bağımsız bir ekonomiye sahip olunduğunu- varsaysak bile, belli miktarda sanayi ürünü ithal etmek için gitgide artan miktarlarda tarım ürünü vermeyi gerektiren koşullar altında, bu tutumun sanayileşmeye gerçekleştireceğini söylemek, bağımsız bir ekonominin bile bilerek sömürgeleştirilmesine kapı açmak demektir (devalüasyon ise bu durum büsbütün katmerleştirmektedir. Ayrıca, şimdiden anlaşılan odur ki, kısa sürede esaslı bir devalüasyona daha gidilmek zorunda kalacaklardır).

İşin öbür yüzünde ise, Türkiye'nin Ortak Pazar ülkeleri tarafından ortaklaşa sömürülen bir pazar haline getirilmesi amacı yatmaktadır. Bu konuda -en iyimser küçük burjuva aydın kafaların bile dikkatini çekecek- ilk işareti, Ortak Pazar ülkeleri ile Türkiye arasındaki korkunç dengesizlik vermektedir (yeri gelmişken belirtmek gerekir ki, Yunanistan ile ilgili ekonomik göstergeler, Ortak Pazar'ın diğer ülkeleriyle olandan daha fazla, Türkiye ile bir farklılık taşımaktadır). Andre Philippe, France-Observateur'da daha 1962 de, şu itirafta bulunmaktaydı: "Sanayileşmiş ülkeler bugün, ulusal çerçeve içinde bütün ekonomik ve sosyal ilerlemeleri imkânsız kılan bir teknik devrim içinde bulunmaktadırlar... Avrupa Ekonomik Topluluğu (Ortak Pazar), etkin bir politikanın güdülmesin sağlayacak yeterince geniş bir pazarın yaratılması ve böylece içinde bulunulan fasit daireden çıkılması amacıyla kurulmuştur". Burjuva teriminolojisi içinde yapılan bu itiraf, Ortak Pazar'ın niteliği ve amacı üzerine söylediklerimizi kanıtladığı kadar, Türkiye'nin emperyalizme açık pazar teşkil etmesine de ışık tutacak niteliktedir.

(Bağımlı) Türkiye'nin döviz gelirinin arttığı (ki, mümkünsüz görülmektedir) varsayımı yapılsa bile, kotaların da kaldırılacağı bir durumda, bu dövizin lüks tüketime, katmerleşen dış borç ödemelerine, hafif tüketim endüstrisine, asıl önemlisi de sınaî "mamul" ithaline akacağı açıktır. Makinalar yapan makina sanayii bir yana (çünkü Ortak Pazar'a girilme-

se bile, emperyalizmin boyunduruğu altında bunun gerçekleşeceğini düşünmek en azından darkafalılıktır), gümrük duvarlarının indirilmesiyle Batı Avrupa'nın bol, ucuz, standardize edilmiş, kaliteli sınai ürünlerinin istilâsı, hiç bir rekabet şansı bulunmayan yerli imalât sanayiinin tasfiye olunmasına, yine aynı nedenlerle, yatırım malları sanayiinin, makina yapan makinalar sanayiinin kurulmasının düşünülmesinden bile vazgeçilmesine yol açacaktır. Yarı sömürge bir ülke için zaten ağır sanayi kurma olanağı söz konusu olmadığına göre, imalât sanayiinin tasfiyesi ile birlikte, mevcut iktisadi 'emekleme' de duracaktır. Böylece, yapılan bir benzetmeyle, Tanzimattan 100 yıl sonra tekrar, Türkiye emperyalizme büsbütün pürüzsüz at meydanı olacaktır; Sanayi bakımından bu günkünden geriye gidilmesi, özellikle temel sanayi ürünleri için emperyalizme bağımlılığın zorunlu kılınması, tarım ürünlerinin düşük değişimi yoluyla sömürünün derinleştirilmesini sağlayacaktır. Ortak Pazar'ın Türkiye'ye tanıyacağı azami sınırın, bir yandan hafif tüketim dallarında konaklamak, bir yandan da, daha geri düzeydeki ülkeler arasında, Ortak Pazar adına aracılık etmek olacağı açığa çıkmaktadır. Bu, aynı zamanda şu demektir: Türkiye'nin genel olarak kalkınması olsun, özel olarak da sanayileşmesi olsun, şimdikinden daha açık bir şekilde "icazetli" kılınmakta, kurulması gerekli sanayilerin tümü, gelecekleri dahil, şimdiden ipotek altına alınmaktadır. Petro-kimya, demir-çelik, azot sanayileri gibi, çekirdekleri mevcut önemli sanayi dalları için dahi bu tehlikenin varolduğu ileri sürülünce, 29. Temmuz günü yapılan resmi açıklamada şöyle denilmiştir: "Bu sanayilerden herhangi biri, batmak şöyle dursun, müşkül duruma düştüğü zaman bile, Türkiye bunlarla ilgili anlaşma tatbikatını kendi insiyatifiyle durdurabilecektir". Bir kaç gün sonra ise, bu resmi beyanı, Belçika dışişleri bakanı Pierre Harmel, yalanlamakta gecikmemiştir: "Türkiye herhangi bir zorlukla karşılaştığında, ortaklık tatbikatında tek başına tasarrufta bulunmayacak, Avrupa Komisyonu ile anlaşma olması halinde korunma tedbirleri alabilecektir". Ortak Pazar'ın anlayışına ters düşen hiç bir ekonomik kararın alınması imkânı bulunmamaktadır (ki, bu durumun politik plandaki yansısı da, aynı şekilde, "daha bağımlı" bir görüntü verecektir. Ayrıca, Ortak Pazar konseyinin devletleri bağlayıcı nitelikte kararlar verebildiğini, Brüksel'de şimdiden ön çalışmaları başlatılan Avrupa Parlamentosu (Bairlemont)'nun ekonomik ve siyasi kararlarında oy hakkının, üyelerin "ekonomik ağırlıklarına göre,, olduğunu, vs. eklemeliyiz).

Halen vergi gelirinin % 22'sinin ithalât üzerinden sağlandığı ve bu imkânın hemen hemen ortadan kalkacağı, ihracatçıların ve sermaycdarların devletten vergi indirimi, sübvansiyon vb. taleplerinin olağanüstü şekilde artacağı (ki, şimdiden, devletin tekelindeki hammadde fiyatlarının Ortak Pazar düzeyine indirilmesi, özel sektöre esaslı yeni kolaylıklar tanınması yolunda talepler başlamıştır), birbiri ardınca kapanacak işyerleri ve çığ gibi büyüyecek işsizler ordusu, mülksüzleşmeye uğrayacak küçük sanayi erbabı, vb. hatırlanınca ve enflasyonla birlikte çalışan devalüasyon kamburunun üzerine oturtulunca, işbirlikçi iktidarları bekleyen günlerin niteliği ve işbirlikçilerin sınıfsal çıkarlarının halkımızca ödenecek karşılığı anlaşılmaktadır.

Ortak Pazar'a doğru ilk önemli adımı teşkil eden Ankara anlaşması, kendi hükümeti tarafından imzalanırken, emperyalizmle uzlaşan İnönü'nün söylediklerini, şimdi halkımız (cümledeki cehaleti ve darkafalılığı da ibretle izleyerek) hatırlamalıdır:

"Ortak Pazar, beşeriyet tarihi boyunca insan bekâsının vücuda getirdiği en cesur eserdir!"..

Emperyalizmin, (emperyalizm ile yarı-sömürge bir ülkenin "bütünleşmesinin" ilk deneyi görüntüsü altında) Türkiye'yi, avantajlı, geniş sürüm imkânları açan bir pazar ve bolucuz hammadde ve işgücü kaynağı haline getirmekle yetineceğini düşünmek yanlıştır. Türkiye için düşünülen asıl fonksiyonun, öyle sıradan değil, daha geniş boyutlu olduğu, gerek ekonomik planda, gerekse politik planda emperyalizm için bir sıçrama tahtası, her anlamıyla tekelci sermayeye üs teşkil etmek olduğu anlaşılmaktadır. Dünya halklarının devrimci mücadelesinde, önümüzdeki evrede Orta-Doğu'nun odaklaşmakta olduğu ve Yunanistan'dan Pakistan'a uzanan emperyalist zincirin en önemli halkasını Türkiye'nin teşkil ettiği, beri yandan özellikle Afrika ülkelerinin birer birer siyasi bağımsızlıklarına kavuştukları, bunun ise emperyalizmin doğrudan ekonomik sömürüsünü imkânsızlaştırdığı hatırlanırsa, Türkiye'ye ayrıca yüklenen sıçrama tahtası fonksiyonunun ve Türkiye'nin gittikçe vazgeçilmez hale gelişinin nedeni daha iyi anlaşılmaktadır. (Luxemburg hariç, üyelerinin hepsi birer eski sömürgesi olan Ortak Pazar'ın gündeminde ilk elden 18 Afrika ülkesi ile, Roma Anlaşması hükümlerinde de yansıdığı gibi, Fransız denizaşırı eyaletleri, Belçika-Fransa-İtalya ve Hollanda ile alışveriş yapan Avrupa dışı ülke ve yerler yatmaktadır. Ayrıca, kendi para bölgeleri içinde bulunan ülkeler de kapsama dahildir).

Türkiye halkları, tüm emperyalist tertiplere olduğu gibi, Ortak Pazar'a da cevabını emperyalist sömürüyü boğarak ve bu düzeni işbirlikçilerinin tepelerine geçirerek verecektir. Proleter devrimcilerini Ortak Pazar konusunda bekleyen görev, halkımıza, geniş işçi ve emekçi yığınlara gerçekleri anlatmak ve Ortak Pazar'ın, emperyalizmin, sömürüyü derinleştiren bir parçası olduğunu, yerli işbirlikçilerin, emperyalizmle elele çalışmalarıyla gerçekleştirilmekte olduğunu açıklamak ve gerçek kurtuluş yolunu göstermektir.

YAŞASIN FİLİSTİN VE BÜTÜN ORTA-DOĞU HALKLARININ DEVRİMCİ SAVAŞI

Bugün Filistinde neler olduğunu, Fedailerin neden böyle alçakca bir saldırıyla karşı karşıya kaldıklarını daha iyi anlıyabilmek için, 5 Haziran 1967 den bu yana olan gelişmeleri bilmek gerekir.

5 HAZİRAN 1967 ALTI GÜN SAVAŞI VE KÜÇÜK BURJUVAZİNİN YENİLGİSİ

Küçük burjuvazinin bayrağını elde tutmaya çalıştığı Arap ulusal bağımsızlık hareketini yıkabilmek için, Amerikan emperyalizmi siyonist İsrail ordularını harekete getirdi. 5 Haziran tarihinde savaşın siklet merkezini teşkil eden Sina cephesinde Mısır orduları çözüldüler. 6 Haziran tarihinde Ürdün orduları savaşmadan Şeria'nın batı yakasını İsrail ordularına terkettiler. Karşı darbeden korktuğu için birliklerinin önemli kısmını Şam çevresinde atıl bir vaziyette tutan Suriye'nin elindeki Golan tepeleri 7 Haziran tarihinde düştü. Barzani ile çatışmakta olan Irak, savaşa sembolik olarak katıldı. Bir takım işbirlikçi Arap hükümetleri de sadece cihat yaygaraları kopardılar.

Bu esnada emperyalizmin kontrolü altındaki basın, kral Hüseyin emrindeki Ürdün ordularının kahramanca çarpışıp büyük kayıplar vererek geri çekildiği palavrasını dünya kamu oyuna yutturmaya çalışıyordu. İşbirlikçi Arap rejimlerinin ihanetleri ve küçük burjuva diktalarının esas

başarısızlık nedenleri gizlenmeye çalışılırken; yenilginin sorumluları yoksul Filistin ve diğer Arap halkları imiş gibi gösteriliyordu. Emekçi Arap halklarının korkaklıkları, aptallıkları üzerine bir sürü iğrenç espriler uyduruluyordu. Amerikan emperyalizminin maşası Siyonist saldırgan İsrail orduları ise sevimli, mecbur oldukları için savaşan güçler olarak ilan ediliyorlardı.

Şüphesiz yenilginin esas sorumlulukları, halkları arasında anti-emperyalist bilinci kökleştiremeyen; doğru çizgideki marksist-leninist örgütlerin kurulmasını engelleyerek devrimin gelişmesine set çekmeye çalışan; emekçi halk kitlelerini emperyalizme karşı silahlandırmaktan korkan; emperyalizmi klasik ordularla ve yıldırım savaşı taktikleriyle yenebileceğini zanneden küçük burjuva diktalarıydı. Bir yere kadar emperyalizme karşı çıkan, fakat kaypak sınıfsal nitelikleri gereği emperyalist dünya ile bağlarını kesinlikle koparamayan ve feodal kalıntıları tam anlamıyla tasfiye edemeyen; bir türlü ileriye atılım yapamadığı için dış şırınga ile ağır aksak emperyalizmin karşısında tutunmaya çalışan Arap küçük burjuva diktaları bu son yenilgiden de, Altı gün savaşından da doğal olarak gereken dersi alamadılar. Altı gün içinde teslim bayrağını çekmenin temel nedenlerini araştıracaklarına, hava kuvvetlerini kaybetmenin veya bir kaç generalin ihanetlerinin bu felaketi getirdiğini söyliyerek demogojik izah tarzlarına yöneldiler. Sanki herşeyi halledecekmiş gibi bazı sosyalist ülkelerden aldıkları yardımlarla sadece ordularındaki araç - gereç ve silah sayısını artırmaya, tekrar klasik ordularla savaşa girmek, yani sosyal pratik içinde yeni tokatlar yemek için hazırlanmaya başladılar.

Bu yenilgide işbirlikçi arap rejimlerinin ihanetlerinin de çok büyük payları oldu. Ürdün ordusu savaşıyormuş gibi gözüküp savaşmadan Şeria'nın batı yakasını terketti. Diğer işbirlikçi Arap rejimleri de esas yüzlerini gizleyebilmek, halkları arasında uyanacak anti-emperyalist bilinci engelleyebilmek için "cihat" yaygaraları koparırlarken; İsrail'in gerisindeki kapitalist dünya ile bütün ekonomik, politik ve askeri ilişkilerini sürdürdüler. İsrail saldırısını açıkça destekleyen Birleşik Amerika'nın Libya'daki, Suudi Arabistan'daki ve Fas'taki askeri üsleri yerlerinde duruyordu. Irak, Küveyt, Suudi Arabistan ve Libya'daki kaynaklarından fışkırıp Batı Almanya'ya akan petrol, İsrail tanklarını, uçaklarını ve diğer savaş araçlarını harekete getirdi; Filistin halkının ve diğer Arap halklarının üzerlerine ateş olarak yağdı. Amerikan ve İngiliz petrol tröstlerinin işbirlikçi Arap ülkelerinden elde ettikleri büyük kârlar çeşitli biçimlerde İsrail'e yardım olarak aktı. Kısacası, Arap petrolü faşist İsrail ordusuna güç kazandırdı.

FEDAYİ HAREKETİNİN BAŞLANGICI, KÜÇÜK BURJUVA DİKTALARININ, İŞBİRLİKÇİ ARAP REJİMLERİNİN VE EMPERYALİZMİN BUNA KARŞI TAVIRLARI

5 Haziran 1967 yenilgisi başta Filistin halkı olmak üzere Arap halkları arasındaki devrimci potansiyeli yeniden alevlendirdi. Filistin küçük burjuvazisi yönetim kademelerinde yer almadığı için, yönetimdeki diğer arap burjuvazisi gibi savaş meydanında yenilmemiş; kitlelerin gözleri önünde açık bir sınav vermemişti. Filistin küçük burjuvazisi politik arenada rahatça at oynatma şansına sahipti. Ve böylece kitlelerin devrimci hareketinin başına geçiverdi. Filistin Kurtuluş Ordusu, El-Fetih, El-Saika, Filistin Halk Kurtuluş Cephesi, gibi ilk fedayi örgütleri bu küçük burjuvazinin yönetiminde kuruldular.

Arap küçük burjuva diktaları bunları İsrail'e karşı kullanabilecekleri askeri bir baskı aracı olarak gördüler. İleride iktidarlarını tehdit etmeyecek kontrolleri altında birer askeri örgüt olarak kalmalarını sağlamaya çalıştılar. Bunlar arasındaki öznel çelişkileri körüklediler, kendi adamlarına yapay yeni örgütler kurdurdular. Hareketi dar bir askeri çerçeve içerisinde tutabilmek ve Arap halklarının gözünde hain durumuna düşmemek için mali ve askeri yardımlar yaptılar. Fedayi örgütlerine en iyi imkânları Baas'ın sol kanadının iktidarda olduğu Suriye hükümeti sağladı. Topraklarında siyasi ve askeri üsler kurmalarına açıkça müsaade etti.

İşbirlikçi Arap rejimlerinin, Filistin burjuvazisinin ve feodallerinin bu devrimci harekete açıkça cephe almalarına imkân yoktu. Durum böyle olunca da hareketi içinden dinamitlemek; hareketin yönetim kadrolarında yer alarak onun yıkıcı bir halk savaşına dönüşmesini engellemek; mümkün olduğu kadar az tavizler verecekleri bir barışçı çözüm yolunun doğması için hareketi bir baskı aracı olarak kullanmak; böyle bir imkân doğduğu anda da dar bir askeri çerçeve içerisinde boğulmuş bu hareketi yok edebilmek için faaliyete geçtiler. Filistin davasına sahip çıkıyormuş gibi gözükerek halklarını uyutabilmek, hareketi mümkün olduğu kadar yozlaştırabilmek için keselerinin ağzını açtılar. Hareketin birleşmesini önlemek için, küçük burjuva rekabet duygularını körüklediler, aşağı yukarı aynı nitelikteki örgütlere farklı muameleler yaptılar. Örneğin Lübnan hükümeti, El-Saika ve El-Fetih örgütlerini çatıştırabilmek için bu farklı muamele oyununu oynadı.

Filistin küçük burjuvazisi işbirlikçilerin oyununa kolayca geldi. Bir miktar mali yardım uğruna politik ve askeri eylemlerin başına siyasi ve sınıfsal imtiyazlara sahip bazı eski eşraftan kişilerin; ticaret ve banka sermayesine sahip, savaştan bol kârlar sağlayan bir takım çıkarcıların gelmesine gözyumdu. Müslüman kardeşler gibi arap dünyasında çoktan şansını yitirmiş işbirlikçi örgütlerin tekrar siyaset sahnesine çıkmalarına yardımcı oldu. İşbirlikçi Arap rejimleri - Filistin burjuvazisi - feodalleri ile siyonist İsrail hükümetinin emperyalizmin iki ayrı yüzü olduğunu göremedi. "Arapların içişlerine karışmamak", "ulusal kurtuluş döneminde sağ sol yoktur", "Filistin ulusal birliği" gibi işbirlikçi gerici güçlerin arkasına saklanacakları bir takım demogojik sloganlar ortaya attı. İleride uğrayacağı saldırılarda dayanabileceği tek güç, en önemli garantisi olan yoksul Filistin halkı ve diğer Arap halkları arasında anti emperyalist bilinci kökleştirecek kesif bir politik faaliyete girişeceğine, onları örgütleyip silâhlandıracağına sadece bir takım askerî faaliyetleri anlatan bildiriler yayınlamak ve bu kitlelerin duygusal desteğini almakla yetindi. Silâhlı savaşçı biriktirmeyi tek faaliyet olarak gördü. Filistin sorununun çözümü için somut bir hedef gösteremedi. Yahudi şövenizmine karşı Arap şövenizmini körükledi. İşbirlikçi Arap rejimlerinin ve küçük burjuva diktalarının aralarındaki öznel çelişkileri kışkırtmaları ve küçük-burjuva rekabetçilik duyguları sonucu, hareket amip gibi bölündü; temelde aralarında herhangi bir ideolojik fark olmayan birsürü fedai örgütü doğdu.

Şeria'nın batı yakasında ve Gazze kesiminde hareketin şansı daha da kötü oldu. Nehrin doğu yakasında ne kadar dar askerî bir çerçeve içine sıkıştırılmaya çalışılırsa çalışılsın, yine de önemli ölçüde gelişme şansına sahip bir gerilla faaliyeti sürdürülüyor, siyonist İsrail hükümetine sınırlarda etkili darbeler vurulabiliyordu. Bu da Filistin direniş hare-

ketinin en belirgin özelliğini teşkil eden siyonist İsrail hükümetinin yarattığı iltica koşullarının bir sonucu idi. Direnişin temel gücünü teşkil eden yoksul Filistin halkı, büyük ölçüde Ürdün toprakları içine kovulmuştu. Direniş hareketi, İsrail ordularının çektiği sınırla ikiye bölünmüş; Doğu'nun batı ile irtibatı önemli ölçüde koparılmıştı. İsrail toprakları içinde kalan Filistin halkı da işbirlikci Ürdün yönetimi ve Mısır küçük-burjuva diktası tarafından cahil bırakıldığı, sağlam bir anti-emperyalist bilince sahip olmadığı için-5 Haziran yenilgisi karşısında şaşkına dönmüş, ne yapacağını kestirememiş, devrimci liderlerini çıkartamamışdı. Siyonist İsrail hükümeti de savaşın doğurduğu ekonomik ve siyasi krizi bir takım ustaca tedbirlerle hafifleterek Filistin halkı arasında uyanacak sağlam anti-emperyalist bilinci önleme yollarına başvurmuştu. Filistin ticaret burjuvazisine geniş imkânlar sağlamış, onları eskiden olmayan bir biçimde Avrupa pazarları ile temasa getirmişti. Bu adamların mallarını nehrin hem doğu hem de batı yakasında rahatça pazarlamalarını sağlamışdı. Oldukça ucuz olan Arap kol emeği için de belirli ölçüde iş imkânları sağlıyabilmişti. Ürdün işbirlikci yönetim mekanizmasına hiç dokunmadığı gibi, onu teknik imkânlarla da takviye etmişti. Memurlar hem Ürdün hem de İsrail hükümetlerinden maaş olmaya başlamışlardı. Sosyal hiyerarşinin zirvesinde olan Filistin burjuva ve feodal ailelerinin Filistin halkını eskisi gibi etkileri altında tutmalarına, sağlam bir anti-emperyalist direnişi önlemek için bunların kontrolünde yürüyecek uydurma bir direnişin gelişmesine yardımcı olunmuştu. Bu ailelerin yoksul Filistin halkının gözünde prestijlerini yükseltmek için, bir takım yapay dinî çelişkiler yaratılmışdı. Zayıf Ürdün gerici yönetimini takviye etmek için de, prestijlerini yükseltici bir tarzda bu ailelerden bazıları Ürdün yakasına sürülmüşdü. Kısacası, Şeria'nın batı yakasında ve Gazze kesimindeki Filistin halkının devrimci potansiyelinin Filistin burjuvazisi, feodalleri ve küçük-burjuvazinin sağ kanadı kontrol altına aldılar. Buradaki direniş hareketi bir takım bireysel terörist eylemlerden öteye geçemedi. Bunları da faşist İsrail polisi kolayca bastırma şansına sahip oldu.

Bu arada Amerikan ve İngiliz emperyalizmi de hiç boş durmadı. Bir yandan işbirlikçi Arap hükümetlerine fedai hareketini nasıl yozlaştıracaklarını ve yokedeceklerini öğütlerken, hareketi bir an önce bastırmaları için onları kışkırtırken, diğer yandan da Filistin göçmenlerine yardım adı altında batağa saplanan Ürdün hükümetine geniş ekonomik yardımlarda bulundu. Lübnan'da fedaileri geriden vuracak olan faşist güçlerin örgütlenmelerine ve silâhlanmalarına yardımcı oldu. Hüseyin emrindeki cahil bedevi ordusunu ve satılık Lübnan ordusunu takviye etti.

DOĞRU ÇİZGİDEKİ ARAP MARKSİST-LENİNİSTLERİNİN FAALİYETLERİ VE RAYINA OTURMAKTA OLAN HAREKETE KARŞI EMPERYALİZMİN OYUNLARI

Küçük burjuvazinin liderliğinde çeşitli Fedayi örgütleri kurulurken, Arap marksist-leninistleri ayrıca örgütlenmeye gidememişler ve çeşitli küçük burjuva örgütleri içinde görevler almışlardı.

Daha önce Filistin Halk Kurtuluş Cephesi içinde çalışan bu marksist-leninistlerden bazıları, yönetim kadrolarında işbirlikçilerin bulunduğu, Filistin Halk Kurtuluş Cephesini marksist-leninist bir örgüt haline getirmenin imkânsız olduğunu

iddia ederek istifa ettiler ve Filistin Demokratik Halk Kurtuluş Cephesi'ni kurdular. Arap dünyasındaki diğer marksist-leninistlerin de katılmaları sonucu cephe hızla gelişti. Cephe içinden yönetici marksist-leninist bir parti doğdu. Askerî eğitimin yanında militanlara yoğun bir ideolojik eğitim de verilmeğe başlandı. Cephenin yöneticisi durumundaki marksist-leninist örgüt, Filistin ve Arap toplumunun sınıfsal tahlilini ve Filistin direniş hareketinin özeleştirisini kitleler önünde açıkça yaptı. Filistin sorununun nasıl çözümleneceği ve emperyalizmi kovabilmek için nasıl bir ulusal cephe kurulabileceği üzerine sağlam öneriler getirdi.

Filistin Demokratik Halk Kurtuluş Cephesi, siyonist saldırgan İsrail Hükümetinin Amerikan emperyalizminin Ortadoğu'daki bir maşası olduğunu ve bu nedenle İsrail'e karşı savaşılırken işbirlikçi Arap rejimlerine karşı da savaşmak gerektiğini anlattı. "Arap yönetimlerinin içişlerine karışmama" sloganının çok yanlış olduğunu; siyonist hareketin kaderinin emperyalist hareketin kaderine bağlı olduğunu; siyonizmi yenebilmek için emperyalizmi Ortadoğu'dan atmak gerektiğini ve bunu başarabilmek için de mücadeleyi bütün Arap dünyasında yaygınlaştırmak gerektiğini ısrarla söyledi. Küçük-burjuvazinin klâsik ordularla ve yıldırım savaşı taktikleriyle emperyalizmi yenme çabalarının hatalı olduğunu; geniş halk kitlelerini uzun vadeli bir savaşa göre bilinçlendirmek ve örgütlemek gerektiğini; emperyalizmin büyük teknik imkânları karşısında ısrarlı ve yıpratıcı bir savaş veren geniş halk kitlelerinin başarı sağlıyabileceğini anlattı. Sınıfsal nitelikleri icabı Filistin direniş örgütlerinin tek bir örgüt içinde kaynaşmaları mümkün olmasa bile, anti-emperyalist bir program etrafında sağlam bir ulusal cephe kurabileceklerini ve zafere ulaşmak için mutlaka bu cepheye ihtiyaç olduğunu anlattı. Bu cephenin kurulabilmesi için yılmadan faaliyet gösterdi. Bir takım sözde barışçı çözüm yolları göstererek Ortadoğu'nun statükosunu muhafazaya çalışan; davranışları ile objektif olarak emperyalizmin ekmeğine yağ süren sözde sosyalist görüşlere eleştiriler yöneltti. Filistin sorununun çözümü için somut hedef olarak da, "siyonist İsrail devleti yıkıldıktan sonra ırk ayırımını ve ulusal baskıyı ortadan kaldıracak; yahudilerin ve Arapların birarada yaşamalarını sağlıyacak Filistin Demokratik Halk Cumhuriyeti'ni önerdi.

Şüphesiz, hergün savaş olan Filistin gibi bir bölgede ne kadar askerî çerçeve içine hapsedilmeye çalışılırsa çalışılsın, gene de fedai hareketinin zaman içinde işbirlikçi Arap rejimlerini hedef almamasına fiilen imkân yoktu. Dar askerî çerçevenin dışına pek taşmasa da, fedai hareketi hızla güçleniyor; yoksul Filistin halkının, Ürdün ve diğer yoksul Arap köylülerinin büyük sempatisini kazanıyordu. Artık işin içine marksist-leninistler de girmişler; siyonist İsrail Hükümetini, işbirlikçi Arap rejimlerini ve bunların gerisindeki en büyük güç Amerikan emperyalizmini hedef alan ulusal bir cephenin kurulması için aktif faaliyet gösteriyorlardı. Ulusal cephe sayılmasa, bir takım düzenli askeri bildiriler yayınlamaktan öteye gidemese bile, El-Fetih, El-Saika, Demokratik Halk Kurtuluş Cephesi, Kurtuluş Kuvvetleri ve Kurtuluş Ordusu'nun katıldığı bir "Filistin Silâhlı Mücadele Komutanlığı" kurulabilmişti. Diğer yandan, büyük dış yardımlarla ayakta duran, aslında zayıf İsrail ekonomisi fedai hareketinden bayağı rahatsız oluyordu. Kibbutsları devamlı roket ateşi altında kalıyor,

Şeria yakınlarında giriştiği bir takım baraj inşaatlarını ve diğer yatırımları bir türlü tamamlıyamıyordu. Fedai hareketi nedeniyle üretici olmayan önemli bir gücü devamlı silâh altında tutmak zorunda kalıyordu. Artık canı yanan İsrailde işbirlikçi Ürdün ve Lübnan rejimlerine hareketi durdurmaları için baskılar yapmaya, işe bir an önce başlamaları için misillemelerde bulunmaya başladı. Giderek askerî çerçevesini çatırdatmaya; rayına oturma eyilimi göstermeye başlıyan hareketi durdurmanın zamanı gelmişti!

Satılmış Lübnan ordusu ve askerî eğitimden geçirilmiş sivil faşist güçler harekete geçirildiler. İyi hesap yapamayan CIA'nın bu darbe teşebbüsü başarısızlıkla sonuçlandı. Arkadan Ürdün'deki soytarı kralın kuvvetleri aynı işi denediler. Emperyalizm gene başarısızlığın acısını tattı. Emperyalistlerin ve yerli köpeklerinin her saldırısı fedai hareketinin önemli kısmını kontrolları altında tutan Doğu yakasındaki Filistin küçük-burjuvazisinin gözünün açılmasına; emperyalizmin diğer yüzü olan işbirlikçi Arap rejimleri ile uzlaşmanın imkânsız olduğunu anlamasına; giderek marksist-leninistlerin istediği radikal anti-emperyalist çizgiye yaklaşmasına yardımcı oldu. Fedai hareketi, içindeki safraları temizlemeye ve daha sağlam bir birliğe doğru gitmeğe başladı. Ulusal bir cephe olmasa da söz konusu askerî komutanlığın çatısı altında bu sefer onbir örgüt birleşti. Halkın daha aktif desteği sağlanmaya başlandı. Marksist-leninistlerin hareket içindeki ağırlıkları arttı.

Hareketin böyle bir-iki saldırı ile yıkılamıyacağını, aksine bu güç denemelerinin bir Ulusal Kurtuluş Cephesinin kurulmasına yardımcı olduğunu anlıyan Amerikan ve İngiliz emperyalistleri, bir adım geriliyerek işi hile ile haletmeye karar verdiler. Dünyadaki baş çelişkiyi sosyalist ülkeler ile kapitalist ülkeler arasındaki çelişki olarak tesbit eden; dünya devriminin temel gücü olarak sosyalist ülkeler halkı ile kapitalist ülkeler proletaryasını gören ve geri kalmış ülkelerin halklarını dünya devriminin yardımcı gücü sayan; kapitalist dünyayı ekonomik ve teknik alanda geçerek sosyalizmin gücünü bütün dünyaya ispat edip barışçı bir yolla sosyalizmi yeryüzünde kabul ettirebileceğini hayal eden, yani sınıf savaşı ilkesinin yerine reformizmi oturtan; kapitalist ülkelerin pazarlarını kendi nüfuz alanları içine sokacağım diye, devrimin gelişmesini köstekleyen küçük-burjuva diktalarına ve karşıdevrimci hükümetlere her türlü ekonomik, teknik ve askerî yardımı yapan; bir nükleer savaşa sebep olacak korkusu ile emperyalizme karşı verilen silâhlı halk savaşlarına iyi gözle bakmayan ve onlara gereken aktif desteği sağlamayan —Sovyet revizyonist yönetici kliği ile de anlaşan Amerikan emperyalistleri, "Rogers Planı" denen barış tuzağını ortaya attılar. İsrail'i 1967 sınırlarının gerisine çekilmeye zorlarken, Araplara da siyonist İsrail hükümetini resmen tanıtmak ve böylece fedai hareketinin ilk göze çarpan varlık nedenini ortadan kaldırarak, filizlenen halk savaşını bastıracak meşru ortamı yaratmak istediler. Korkudan iktidarları kesilen, artık zengin haremlerinden bile eskisi gibi zevk alamıyan emperyalist tekelci sermayenin Arap dünyasındaki komisyoncusu krallar ve şeyhler bu işe çoktan razıydılar. Bir yandan 'İsrail'i mahvedeceğiz" diye yaygara koparırken, diğer yandan da halkını gerektiği gibi teşkilâtlayıp silâhlandırmaktan korktuğu ve devrimin gelişmesini kösteklediği için yenilgiden yenilgiye koşan ve yenilgiler karşısında gözyaşı döken Na-

sır da, işbirlikçi arap rejimlerinden sonra sıranın kendisine gelebileceğini düşünerek mal bulmak magribi gibi Roges plânına sarılıverdi. Zaten daha önce de söylediğimiz gibi, işbirlikçi Arap rejimleri ile bazı küçük-burjuva diktaları fedai hareketini İsrail'i mümkün olduğu kadar az tavizler verecekleri barışçı bir çözüm yoluna zorlayacak bir baskı aracı olarak görmüşlerdi. Çizmeye çalıştıkları sınırları aşan ve iktidarlarını tehdit edecek bir halk savaşı olma yolunda gelişen bu hareketi, böyle barışçı bir çözüm ortamı doğduğunda boğmaya hazırdılar. Kendi mezarını kazan İsrail'deki güçlü fanatik sağ ve devrimci fedailer oyun bozanlık etmeseler, bu yeni Truva atı; Rogers Plânı görevini kolayca yapacaktı. Atın askerleri, kaleyi içten fethedecek güç de hazırdı. 1917 Ekim Devrimini yapmış işçilerin torunları ile Birleşik Devletler denen o gangster çetesinin kör fedaileri "Barış Gücü" adı altında yan yana Filistin halkının, bütün Ortadoğu halklarının, bütün ezilen dünya halklarının karşısına dikileceklerdi!

SOVYET YÖNETİCİ KLİĞİ VE NASIR'DAN DA YÜZ BULAN AMERİKAN, İNGİLİZ EMPERYALİSTLERİ, VE SİYONİST İSRAİL HÜKÜMETİ VE KRAL DENEN EMPERYALİST KUKLASI KATLİAM TEŞEBBÜSÜNE GİRİŞTİLER

Kardeşler çok önemli. Biraz sonra Muhammed Davud'un annesi konuşacak...

Oğlum sen nasıl o hükümetin başında olabilirsin? Durumunu duyunca çok şaşırdım. İnsan nasıl ailesini, akrabasını, milletini unutabilir, onlara düşman olabilir? Amman'da çocukları, kadınları, hocaları öldürüyorsunuz. Amman senin büyüdüğün şehir değil mi? Düşmana karşı kan döken muhacır çocuklarına Irbit, Zarka ve Salt'da sen nasıl saldırabilirsin? Oğlum halkı düşün ve o faşist hükümetin başından çekil. Senin bir hain olacağına inanmak istemiyorum. Sana ben hain olmayı mı öğrettim?

Filistin Kurtuluşu Merkez Örgütünün Sesi

Ürdün ordusundaki kardeş! ...

Altı Haziran hezimetinin suçluları sana nasıl emir verebilir? O hezimetin hainleri arasında nasıl durabilirsin? Amman radyosuna inanma. Eğer cephedeysen Kurtuluş Cephesinin zaferlerini görüyorsun. Yıkılacak duvarlar arasında kalmak istemiyorsan, kurtuluş saflarına katıl. Haziran hezimetini unutma. Seni satanları düşün. Bekliyoruz seni bekliyoruz, arkadaşlarını bekliyoruz. KURTULUŞ CEPHESİ SAFLARINA!

Filistin Kurtuluşu Merkez Örgütünün Sesi

Ürdün ordusundaki kardeş, Amman radyosu sana ne diyor; "Vur", "saldır", "yoket". Kime vuracaksın? Akrabalarına mı, belki de senin aşiretindendirler. Yoksa biz arapların büyük düşmanı siyonistlerin yurdundan ettiği muhacır çocuklarını, fedaileri mi öldüreceksin? Kime saldıracaksın? Dün, evvelsi gün yapılanlar gibi ağır yaralı fedaileri evine alan yaşlı ailelere mi saldıracaksın? Onları dövebileceğinden emin misin? Belki kapı komşun idiler savaştan önce. Yokedeceksin ha, Filistin kurtuluş kıtalarını yokedeceksin. İsrail'in ve onun efendileri emperyalistlerin ne de hoşuna gider. Aynı halkın çocukları yüzlerini düşmandan çevirecekler ve birbirlerine vuracaklar, yokedecekler. Bu değil senin, hiç bir askerin şerefine yakışmaz. Hain hükümetin tac, taht uğruna çevirdiği oyunları gör ve kurtuluş cephesi saflarına katıl.

Filistin Kurtuluşu Merkez Örgütünün Sesi

İlerleyin halkım, ilerleyin, İşbirlikçileri ve hainleri yokedinceye kadar ilerleyin. Salt, Zarka, Amman üzerinde yeni bir güneş doğuyor. İlerleyin istilâ edilen topraklar üzerindeki halkımız ilerleyin.

Filistin Kurtuluşu Merkez Örgütünün Sesi

Amman'daki halkım, saraylara ve krallığın tacı üzerine yürü. Cellatları, seni hapishanelerinde hapsedenleri yoket. Kurtuluş ancak hainleri ve krallığı yoketmekle mümkündür.

Filistin Kurtuluşu Merkez Örgütünün Sesi

Halkım, devrimcilerin Salt'daki kahramanlıklarını, kahramanca mukavemeti gördükten sonra zirve toplantısına inanma. Zirve konferansı gelişen devrimi kösteklemek için yapılmaktadır.

Filistin Kurtuluşu Merkez Örgütünün Sesi

Filistinli-Ürdünlü halkım. hainlerin ve uşakların Ürdün'de neyi kaldı? Şerefli askerler devrimcilerin safına toplu olarak katılıyorlar. 40. alay parçalandı. Orta bölgenin askerlerinden üçyüz kişi saflarımıza katıldılar. Devrimin kaynağı ve destekçisi halk sonuna kadar savaşacağına ant içti. Halk sizin gibi geriye bakmaz ey uşakların adamları!

Filistin Kurtuluşu Merkez Örgütünün Sesi

Halk milis kuvvetlerine, Fedailere, tüm şerefli Arap milliyetçilerine ve Ürdün ordusundaki şerefli ve milliyetçi kişilere.

Amman harabe halinde. Ölü sayısı sekiz bin, kayıpların sayısı ise onbini aşıyor. Hainler devrimi boğazlamak istiyorlardı. Yokedemiyeceklerini anlayınca da İsrail'i tanımak için manevralara giriştiler. 21.9.1970 gününden beri Amerikan kuvvetleri Ürdün'e inmek için gerekçe arıyorlardı. Suriye birliklerinin Ürdün topraklarına girdiği yalanı onlara gerekçe oldu. Amerika Ürdün'deki vatandaşlarını koruma bahanesi ile 82. paraşütçü birliğini harekete geçirdi. Emperyalistlerin Kongo, Dominik ve Vietnam'da yaptıklarının aynısı burada devrimi boğazlamak ve tasfiye etmek için yapılıyor.

Filistin Kurtuluşu Merkez Örgütünün Sesi

Amerikanın Avrupa ve Akdenizdeki tüm kuvvetleri Ürdün'e müdahale yapmak için alarma geçtiler. Onbin paraşütçü Ürdün'e indirilmek için harekete geçti. Altıncı filo Ürdün'e doğru yol alıyor.

Royter Haber Ajansı

Amerikan paraşütçü birlikleri Amerikan uçaklarına bindirilmiş vaziyette Türkiye'deki üslerinde alarm durumunda beklemektedirler.

Tass Ajansı

Amerikan uçakları Ürdün uçağı kamuflajıyla Adana İncirlik Hava Üssünden kralın ordusuna sürekli silâh taşımaktadırlar

UPI Ajansı

Gerillaların ortadan kaldırılması için bir komplo vardır. Kral Hüseyin bizzat bundan sorumludur.

Nimeyri

Rogers plânının suya düştüğünü gören emperyalistler kaybedecek zaman kalmadığı düşüncesiyle harekete geçtiler. Ürdün'deki soytarılana askerî rejim ilân ettirdiler. Ve peşinden de fedaileri vurmaya başladılar. Fedailer de toparlanarak karşı taaruza geçtiler. Bunun üzerine İsrail ve Amerikan uçaklarının ateş desteği sağladığı bazı satılmış generaller ve subaylar emrindeki ağır silâhlarla donatılmış motorize bedevi birlikleri ile fedailer arasında amansız kanlı bir savaş başladı. Sadece halktan ve Suriye hükümetinden destek sağlıyabilen fedailer, bütün Kuzey Ürdün'ü ve Amman'ın önemli kısmını kontrolları altına aldılar. Hafif silâhlarla donatılmış çevik fedai birliklerini kolay kolay yakalıyamıyan satılmış Ürdün ordusu, bütün öfkesini sivil halkın üzerine kustu. Yoksul göçmenlerin yaşadığı teneke kamplar ve mahalleler ağır mermilerle hallaç pamuğu gibi atıldı. On gün içinde yirmibeş bin Filistinli öldürüldü.

Emperyalist Amerikan, İngiliz hükümetleri ve siyonist İsrail hükümeti, kuklaları krala yardım ederlerken; "her türlü dış müdahaleye karşıyım" diye yaygara koparan Sovyet yöneticileri, sadece Suriye'nin fedailere yaptığı yardımı durdurdular ve böylece fedailerin yokedilmesine seyirci kalmak istediler. Rogers plânı karşısında herkesi şaşırtan bir biçimde muhalefet gösteren Irak küçük-burjuva yönetimi, iş başa düştüğünde fedailere Suriye gibi fiilen yardım etmekten kaçındı. Yalnız, sağlık birliklerini Fedailerin emrine verdi. Öte yandan Filistin kahramanı (!) Nasır, Arap Zirve Konferansı tezgâhlıyarak fedailerin ve yoksul Filistin halkının boğazlanmasını kolaylaştırmak istedi. 22 Eylül'de Kahire'de toplanan konferansa Suriye, Fas, Sudan hükümetleri ve Filistin Kurtuluş Cephesi Ko-

mutanı Yaser Arafat katılmadılar. Irak delegeleri ise Kahire'ye geldikleri halde konferansa katılmadılar. Böylece Nasır, Filistin direnişine karşı izlediği teslimiyetçi politika ile elinde tutmaya çalıştığı devrimci Arap dünyasının liderliğini yitirmiş olduğunu gördü. Ve asıl önemli olan, marksist-leninist devrimci bir politika izlemeyen Sovyet yöneticilerinin giderek Ortadoğu devrimcilerinin ve uyanan yoksul Ortadoğu halklarının gözlerinde saygınlıklarını önemli ölçüde yitirmekte olmalarıdır.

Filistin'de fedayiler boğazlanır; faşist Ürdün birliklerine Türkiye'deki Amerikan üslerinden yardım akar; Türkiye'deki Amerikan üsleri ve işbirlikçi Türkiye hükümeti, katledilen yoksul Filistin halkı ve onlara yardım etmeye çalışan devrimci Suriye küçük-burjuva yönetimi üzerinde büyük bir Amerikan tehdidi olarak dururken, Türkiye'deki devrimciler de uyuyorlardı. Her zaman yanlarında olduğumuzu tekrarladığımız Filistinli kardeşlerimiz boğazlanırken, Türkiye'den herhangi ciddi sesin yükselememesi şüphesiz başta proleter devrimciler olmak üzere, bütün devrimci hareketin en büyük zaaflarından biridir. İçinde bulunduğumuz örgütlenme seviyesini vb. mazeret olarak göstermeye kalkmamız da bu büyük zaafı örtemez. Keskin gözükme çabasıyla şarlatanca lâflar etmekten vazgeçebilseydik eğer, en azından bazı büyük kitle eylemleri tertipleyebilirdik. Artık küçük-burjuva fraksiyonculuğundan kurtulmasını bilerek, marksist-leninist ilkeler etrafında sağlam, örgütlü çalışma içine girmenin ve Ortadoğu devrimci hareketinde eksik olan yerimizi ciddiyetle almanın zamanı gelmiştir, geçmektedir.

Emperyalistlerin büyük saldırılarına, devrimci ve sosyalist geçinen bazı hükümetlerin ihanetlerine rağmen fedailer ezilmediler. Bunun üzerine, gözü dönmüş bilinçsiz bedevi askerleri hastahaneleri basıp yaralı fedaileri baltalarla parçalarlarken, sözde bir ateş-kes ilân edildi ve barış sağlandı(!) Ortadoğu'da can çekişen emperyalizm başarısızlığın acısını bir kere daha tadarken, Filistin halkı ile bazı cahil bırakılmış bedevilerin arasına kan davası sokmayı başarabildi.

Ak ile karayı bütün Filistinli savaşçıların ve yoksul Arap halklarının gözleri önüne seren bu savaş, mutlaka sağlam bir Filistin Ulusal Kurtuluş Cephesinin kurulmasını sağlıyacaktır. Artık direniş hareketi sadece İsrail'i hedef alan dar askerî çerçevesini parçalamış, amansız bir halk savaşı olma yolunda sağlam adımlar atmıştır. Bundan sonra işbirlikçi Arap rejimlerinin hali dumandır.

ORTADOĞU BİR BÜTÜNDÜR; ARAP HALKLARININ SAVAŞI HALKIMIZIN DA SAVAŞIDIR!

Dünyamızın mutlu geleceği yoksul halkımızın ve ezilen dünya halklarının elindedir. Geri kalmış ülke halkları ne kadar büyük bir dayanışma içinde emperyalizmin üzerine yürür, yeni yeni cepheler açabilir ve sosyalist ülkeler halkları ile kapitalist ülkeler proletaryası da bu savaşa aktif destek sağlıyabilirlerse, mutlu geleceğin süreci de o kadar kısalır. Meseleyi bir marksist-leninist olarak böyle ele alınca, Çin Hindindeki, Afrika'daki ve Latin Amerika'daki cepheler hepimizin cephesidir. Yalnız, Filistin'deki cephe, Ortadoğu'nun şartları nedeniyle çok daha fazla bizim cephemizdir. Çünkü, Ortadoğu'daki herhangi bir halkın diğer Ortadoğu halklarının aktif dayanışmasını sağlamadan tek başına emperyalizmi kesinlikle dize getirebilmesi; onunla bütün ilişkilerini koparabilmesi imkânsız gibidir. Nasıl Arap halkları emperyalizme ağır tokatlar vurmadan, onun petrol

damarlarını kesmeden halkımızın kurtuluş imkânları tehlikeye düşüyorsa; Türkiye'deki, Akdeniz'deki ve Ortadoğu'nun diğer yerlerindeki Amerikan üsleri yaşadıkça da Arap halklarının ve diğer Ortadoğu halklarının kurtuluşları tehlikeye düşer. Durum böyle olunca, kaba hatlarıyla bütün Ortadoğulu devrimcilere düşen görev; öncelikle kendi halklarının, sömürülen Ortadoğu halklarının gücüne güvenerek ve uzun vadeli bir savaşı göze alarak kitleleri emperyalizme karşı bilinçlendirmek, kitlelerin en iyi unsurlarını bünyesinde toplayan yönetici marksist-leninist çekirdekleri kurmak ve her türlü mücadele şartlarına hazırlanmaktır. Ve giderek mücadele içinde Çin Hindi halklarının sağladığı dayanışmayı sağlayabilmektir. Ortadoğulu proleter-devrimciler mutlaka Ortadoğunun emekçi halkları arasında emperyalizmin yaratmaya çalıştığı yapay çelişkileri yenmesini bilecekler ve Ortadoğuyu emperyalizm için amansız bir ateş çemberi haline getireceklerdir. Zafer, halkımızın, Ortadoğu halklarının ve bütün dünya halklarınındır!

LİBYA

Eylül ayında Libya'nın ilerici subay rejimi birinci yılını doldurdu. Geçen sene Türkiye'yi ziyaret eden kral Sunusî 'devlet ricalimiz' tarafından pek sıcak karşılanmıştı. Padişahlığı devirerek laik bir cumhuriyet haline geldiğimizi unutmaya eğilimli kimseler 'din kardeşimiz' 'Sunusî 'ye özel ilgi gösterdiler. Kral bu yakınlıktan pek memnun olmuştu, soluğu Bursa kaplıcalarında aldı. Libya'da ansızın yapılıveren askeri darbe hem kralı hem de sevgili dostlarını müşkül durumda bıraktı. Kral Sunusî İngiltere'den ümitsizce yardım dilenirken Libya Nasır taraftarı subayların yönetimine geçmişti.

Bir zamanlar Osmanlı İmparatorluğunun topraklarından olan Libya 1911 de İtalyanlar tarafından işgal edilmişti. İkinci Dünya Savaşına kadar İtalyanların elinde kalan bu ülke faşizmin kesin yenilgisinden sonra kuzeyde İngiltere, güneyde Fransa'nın işgaline uğradı. Sunusî o sıralarda İngilizler tarafından doğu Libya'da kurulan kukla hükümetin başında bulunuyordu. Birleşmiş Milletlerin Libya'ya bağımsızlık verilmesi kararı bir süre tartışıldıktan sonra kabul edildi. Sunusî de tüm Libya'nın kralı olarak tahta oturtuldu.

'Bağımsız' Libya Kraliyeti o sırada topraklarının yüzde doksan sekizi çöl olan fakirliğe mahkûm edilmiş bir ülke idi. Akdeniz kıyısındaki ince bir şerit üzerinde yapılan zeytincilik, tütüncülük, ve süngerciliğin dışında vahalardaki ilkel hayvancılık halkın başlıca gelir kaynaklarıydı. Böyle kesat bir ülkeye kral olan talihsiz (!) Sunusî'nin imdadına ABD ve İngiltere yetişti. Kral bu iki ülkeye topraklarını askeri üs olarak kiraya verecekti. Böylece ABD'ye ait Wheelus, İngiltereye ait El Adem ve Tobruk üsleri Libya'da kuruldu. Üslerden elde edilen kira geliri devlet harcamalarının yarısından fazlasını karşılıyordu. Özellikle Wheelus üssü Orta Doğu'da önemli rol oynadı. ABD'nin 48 ülkedeki 948 üssünün en büyüğü olan Wheelus 6. Filo'nun başlıca ikmal kaynağı ve ilerici Arap rejimlerine karşı açık bir tehdit unsuruydu. Pek çok İsrailli pilot burada eğitim gördü. Süveyş ve Lübnan buhranlarında bu üç üs emperyalistlerin çok işine yaradı. İhtilalci Libya'lı subayların ilk işlerinden biri bu üsleri ülkelerinden atmak olmuştur.

Fakir Libya'ya emperyalistler iyice yerleştikten sonra ansızın zengin petrol yatakları bulunuverdi. Komşu ülke Cezayir başta olmak üzere, kuzey Afrika petrolden yana

zengin bir bölge olarak biliniyordu. Libya'da petrol ancak yabancı üsler kurulduktan sonra ortaya çıktı ve Libya, kısa zamanda, petrol üretiminde dünya dördüncüsü oldu. Bugün Libya kuzey Afrika petrollerinin % 80'ine, dünya petrollerinin ise % 7 sine sahiptir. 1969 daki petrol ihracatı 15 milyar TL değerinde idi ve imtiyazların % 90'nı ABD şirketlerine aitti. Libya petrolü Batı Avrupa için de önemlidir. Bu bölgeye çok yakın olması dolayısıyla en ucuz petrol Libya'dan gelmektedir. Federal Almanya petrol ihtiyacının yarısını Libya'dan temin etmektedir. Kapanan Süveyş Kanalı Libya petrolünün önemini bir kat daha artırmıştır.

Bu muazzam zenginlik halkın hayatında pek az değişiklik yapmıştır. Ülkenin Petrol gelirlerini nüfusun % 10'u paylaşmaktadır, ve bunun aslan payını da bin kişilik bir zümre almaktadır. Halkın küçük bir kısmı petrol endüstrisine yarı köle olmuştur. Geri kalanlar için ise hiçbir şey değişmemiştir. Darbeden sonra ilerici rejim petrol kaynaklarının millileştirilmesi yolunda adımlar atmıştır. Fakat henüz bu konuda epey ihtiyatlı davranmaktadır.

İhtilalin Niteliği:

Libya ihtilâli Türkiye'de tam bir sürpriz yarattı. Oysa CIA için bu olay hiç de sürpriz olmamıştır kanısındayız. CIA ile yakın ilişkisi olduğu bilinen ünlü Praeger yayınevi tarafından daha ihtilâlden beş yıl önce ce yayınlanan bir kitapta şunları okuyoruz: 'Libya'nın büyümekte olan yeni orta sınıfına mensup pek çok kimse Baasçıların sosyalist ve radikal fikirlerine yakınlık duymaktadır.' Kralın aşiretlerden milis kuvvetleri derlemesi bu 'yeni orta sınıf' a subayların da dahil olduğunu gösteriyor. Her nekadar subayların eğitimi büyük ölçüde İngiltere'nin kontrolünde yapılıyorduysa da, genç subayların komşuları Mısır'da ve diğer bazı Arap ülkelerinde egemen olan küçük burjuva kökenli anti-emperyalist akımlardan etkilenmeleri engellenememiştir. Zamanında tedbir almıyan CIA darbeden sonra iki defa karşıdarbe düzenlemişse de başarılı olamamıştır. İhtilâl komitesi başkanı Kaddafi darbenin pek çok güçlüklere göğüs gererek hazırlandığını söylemektedir. Hazırlıklara 1964'de başladıklarını söyliyen Kaddafi şöyle devam ediyor: 'Bu arada komitenin menfaati için alınan kararlarla bir yardım sandığı kuruldu ve gururla ilave etmek isterim ki, aramızda para topladık. Bu paraların yardımı ile, gayet iyi hatırlıyorum, bir gün içersinde Binghazi'deki arkadaşlarımızla görüşmek üzere oraya gidip tekrar geri dönmüşüzdür(...) Maaşlarımız az ve ailelerimiz kötü şartlar içinde iken tesbit edilen noktalara ulaşmak için pek çok güçlüklere göğüs germemiz icab etmekte idi. Açık havada uyuyor, ağaçlar altında veya göçebe tentelerinin gölgesinde toplantılar yapıyorduk. Bilhassa tatil günlerinde zorluklarla karşılaşıyor ve bu günleri hiçbir zaman ailelerimizin yanında geçiremiyorduk. (...) Fakat görüyorsunuz Allah bize yardım etti.'

Bu satırlar Libya'lı ihtilâlci subayları bize oldukça iyi tanıtıyor kanısındayız. Görülüyor ki darbe, diğer ülkelerin geçmişine bakarak, oldukça kolay gerçekleştirilmiştir ve darbeyi yapanlar da bunun farkında değillerdir. Senelerdir sömürgeci Fransız askerlerine karşı gerilla savaşı yapan Libya'nın güney komşusu Çad hakkında hiç bir şey bilmediklerini samimiyetle itiraf eden Kaddafi ve arkadaşları ancak iktidara geçtikten sonra pek çok şeyi öğrenmektedirler. Buna rağmen Marksist-Leninist olduğu söylenen Dışişleri bakanı Buveysir'in son günlerde kabineden uzaklaştırılması ihtilâlcilerin hâlâ yeterince ayılmadıklarını göstermektedir.

'Allah'ın yardımıyla' gerçekleştirilen ihtilâlin amaçları islam sosyalizmi ve Arap birliği olarak özetlenebilir. Kaddafi islam sosyalizmini şöyle tanımlıyor: 'Biz insan tecrübelerinden ve İslamiyetin kurallarından yaşantımıza uygun olanı ile gelenek ve inançlarımıza uygun olanı alıp uygulayacağız. Bununla beraber bu inançlara, gelenek, din ve milliyetçiliğimize uymıyanları reddedeceğiz.'

Bu fikirler bizim için yabancı sayılmaz. Daha 1919 da Mustafa Kemal'in gizli servis şefi Hüsrev bey şunları yazıyordu: 'Sosyalistlik Bulgar ve Macarların da katılmasiyle bugün İtilaf kuvvetlerinin emperyalist salgınına, hırsına ve tamahına, gaddarlık ve itisafına karşı bir birleşme vesilesi oldu. Ulusların alışkanlıklarına ve bilgilerine göre pek çok değişikliğe muhtaç olan yüksek prensipleri bir yana bırakarak, inşallah en büyük ve metin bir millet olan Almanların da bu yöne -gaddar bir barışı kabul etmemek için- dönmeleri bizler için pek büyük çıkarı gerektirecektir. Bence milletin -başındaki aydınların- vereceği karar ya bağımsız yaşamak, yahut toprağın altını üstüne tercih etmekte derlenip toplanırsa, herşeyden önce sosyalistlerle temas edilmek, prensipleri anlaşılmak, islamda, Türkte geleneklere ve belirli kurallara çözüntü vermemek şartiyla, değiştirerek nasıl kabul olacağını, nasıl uygulanacağını kararlaştırmak ve fakat, sınırdaş olup, düşman saldırılarına karşı koymayı sağlamak için silah, cephane, erzak almak yanlarını sağlama bağlamak gerektir.' (Zikreden H. Kıvılcımlı, Türkiye'de Kapitalizm, s. 162).

Daha sonraları kadrocular tarafından "imtiyazsız, sınıfsız kitle" yorumuyla Türkiye'ye uygulanan bu fikirler kendi başına pek cılız olan Türkiye burjuvazinin emperyalizme teslim oluşuna zemin hazırlamış ve zamanında Avrupa'da yayılan faşizmin ülkemizdeki uzantısı olmuştu. Libya bugün bizim -930'larda geçtiğimiz yola yönelmektedir. Bunun diğer bir kanıtı da darbeden sonra kabul edilen geçici anayasanın 9. maddesidir: "Devlet, millî ekonominin gelişmesi için özel sektör ve umumî sektöre yardımlarda bulunacaktır", Türkiye'de devlet eliyle yaratılan özel sektör sonraları ülkemizi emperyalizme peşkeş çekmişti. Aynı gelişmenin Libya'da tekrarlanmasına izin verilmez ümidindeyiz. Zaten Arap dünyasında bir zamanlar pek yaygın olan bu fikirler iflas etmeye başlamıştır. Bu konuda önemli tecrübeleri olan Irak Baas partisi şimdi Marksist-Leninist bir partiye dönüşmek gerektiğinden dem vuruyor. Her geçen gün emperyalistlerin aleyhine, ezilen dünya halklarının mücadelesinin lehine gelişen şartlar Libya'yı da mutlaka etkileyecektir.

1917 Rusya'sında proleteryanın toplam nüfusun % 1.5'u olduğunu unutan Sovyet Üçüncü dünya uzmanı Mirsky 'Asya ve Afrika'da nüfusun ancak % 2-5 nin burjuvaziden, % 5-7 sinin modern proleteryadan oluştuğunu, bundan dolayı da bu ülkelerin proleterya ya da burjuva diktatoryası için gerekli koşullara sahip olmadığını' yazıyor. Oysa bu ülkelerde proleteryanın engeli, örgütsüz olmasıdır. İşbirlikçi burjuvazi ise aşiret reislerinin ve emperyalizmin desteği ile iktidardadır. Libya'nın durumu da bundan farklı değildir. Kralık zamanında 'maaşları az ve aileleri gayet kötü şartlar içinde' olan genç subaylar iktidara karşı tek silahlı örgüt durumundaydı. Buna rağmen ihtilali yapar yapmaz ilk işleri işçilerin ücretlerine yüzde yüz zam yapmak olmuştur. Kaddafi'nin sık sık '1 Eylül İhtilâli bir halk ihtilâlidir' demesi ve son günlerde duyulan silahlı halk örgütlerinin kurulmakta olduğu haberleri gösteriyorki, ihtilâlci subaylar ellerindeki silahın kendilerini emperyalistlerin komplo-

larından korumaya yetmiyeceğinin farkına varmakta ve tek sağlam dayanak olarak halkı görmeye başlamaktadır.

Libya hükümeti Orta Doğu'da zaman zaman Nasır'dan daha kararlı bir tavır takınmaktadır. Bir zamanlar İsrail'in Orta Doğu'da varlık hakkı olmadığını söyleyen Nasır, Sovyetlerin emperyalizm karşısındaki ürkek tavrının etkisinde kalarak, statükocu bir tutuma sürüklenirken Libya, gerillaları açıkça desteklediğini ilân etmektedir. Libya gerillalara yalnız para ve silâh yardımı yapmakla yetinmeyip onların eğitimine de katkıda bulunmaktadır. Gerillaların bir kısmı Libya'da eğitim görmüştür. Devlet idaresi ve ekonomi bilgi ve tecrübeleri çok kısıtlı olan genç subayların, böylesine sıkıntılı bir ortamda gerillalara her türlü yardımı yapması mukakkak ki çok olumlu bir tutumdur. Buna rağmen, yıllarca en büyük Arap politikacısı olarak gördükleri Nasır'ın kaypak tutumu ve kendi sınıfsal kökenleri Libya'nın ihtilâlci subaylarını zaman zaman faydasız bir arabuluculuğa itmektedir. Beri yandan Arap birliği konusundaki iyimser fikirleri daha uzun bir süre hayal olarak kalacağa benzer. Arap dünyasında henüz hiçbir ülke kendi iç siyasi sorunlarını çözememiştir. Hemen hepsi kaypak küçük burjuvazinin idaresi altındadır. Libya'lıların Arap birliğine doğru ilk adımı olarak gerçekleştirmek istedikleri Libya-Sudan-Mısır ekonomik birliği dahi çok zor gerçekleşebilecektir. Daha şimdiden Nasır yan çizmiye başlamıştır. Libya petrolünü, Sudan tarıma elverişli geniş topraklarını ortaya koymaktadır. Mısır'dan da teknolojik yardım istenmektedir. Üç ülke lideri içinde en tecrübelisi ve bu birlik işlerinden epey ağzı yanmış olan Nasır temkinli davranmaktadır. Bu konularda pek heyecanlı olan Libya ve Sudan'ın ilerici subayları da yakında birlik umutlarının boş bir hayal olduğunu anlıyacaklardır her halde. Buna karşılık Orta-Doğu savaşına karşı tutumları ve ülkelerinde yabancılara tanınan ekonomik ve askeri imtiyazları ortadan kaldırmaları Libya'lı ilericilerin önemli başarıları olarak hatırlanmalıdır.

Gün geçtikçe şiddetlenen anti-emperyalist politikası ile Libya hükümeti ABD için zararlı bir varlık haline gelmektedir. Milyarlar değerindeki petrolden mahrum olmak korkusu Avrupa'yı ABD'ye daha da yakınlaştırmaktadır. Emperyalistler Libya'da bir oldu bitti denemesine girişebilirlerse de Libya halkının böyle bir karşı darbeye seyirci kalacağını sanmıyoruz. Halkın silahlı bir şekilde örgütlenmesi belirtileri de bunun en sağlam teminatıdır.

DUYURU

AYDINLIK'IN 22. SAYISINDAN SONRA 23. SAYISI DA TOPLATILMIŞTIR. DERGİMİZ BU DEFADA BAZI ABONE VE OKUYUCULARININ ELİNE ULAŞAMAMIŞTIR, DUYURULUR.

TÜSTAV

BİLİM VE SOSYALİZM YAYINLARI

"KOMÜNİST MANİFESTO"

MARX — ENGELS

(Beraet etti.)

DAVA DOSYASIYLA BİRLİKTE İKİNCİ BASKI

750 KURUŞ

● **"DEVLET VE İHTİLÂL"**

V. İ. LENİN
(Beraet etti.)
10 lira.

● **"BÜTÜN ÜLKELERİN İŞÇİLERİ BİRLEŞİNİZ!"**

Yazan:
Çin Komünist Partisi Liderliği
(20 lira - toplatıldı - davalı.)

● **"PROLETARYA İHTİLÂLİ VE DÖNEK KAUTSKY"**

V. İ. LENİN
(Beraet etti.)
10 lira.

● **"YAŞASIN HALK SAVAŞININ ZAFERİ"**

LİN PİAO
(Beraet etti.)
4 lira.

● **"DİYALEKTİK VE TARİHÎ MATERYALİZM"**

J. STALİN
(Beraet etti - ikinci baskı.)
4 lira.

● **"PEKİN MOSKOVA ÇATIŞMASI"**

Yazanlar:
Çin Komünist Partisi Merkez Komitesi ve Sovyetler B. Komünist Partisi Merkez Komitesi — 10 lira.

Bilim ve Sosyalizm Yayınları
Sümer Sokak 10/B
Yenişehir - Ankara

İLERİ

4. SAYISI 15 EKİM'DE ÇIKIYOR

- YAŞASIN ARAP GERİLLALARI
- TEORİK EĞİTİM PROGRAMI
- 15-16 HAZİRAN OLAYLARINA KATILAN BİR İŞÇİNİN GÜNLÜĞÜ
- TUPAMAROS'UN EYLEMLERİ
- BREZİLYALILARA MESAJ - CARLOS MARIGHELLA
- HO Şİ MİNH BÜTÜN DÜNYA HALKLARININ KALBİNDE YAŞIYOR!
- EKİM DEVRİMİ 53 YAŞINDA
- SAVCILIK DEV - GENÇ'İN EYLEMLERİNİ ANLATIYOR

Yıllık Abone: 20 TL.

Adres: P.K. 60
Yenişehir - A N K A R A

işçilerin köylülerin gazetesi

KURTULUŞ

Milli Demokratik Devrim Mücadelesinin kitle silâhı KURTULUŞ'un beşinci sayısı çıktı

KURTULUŞ'a abone ol! Abone bul! Çevrendeki önemli olayları **KURTULUŞ**'a bildir.

KURTULUŞ'u yurt çapında yayalım.

Yıllık Abonesi 5 lira.
Haberleşme adresi :
Süleyman Sırrı Sokak No. 2/12 **Yenişehir/Ankara**

AYDINLIK (CİLT : 4)

SAYI : 19	**MAYIS 1970**	
23 Nisan 1970 Ruhunun Gerçek Temsilcileri	AYDINLIK	1
Yeni Oportünizmin Eleştirisi	Muzaffer Erdost	5
Orta Doğu'da Fedayi Harekâtı ve Filistin Demokratik Halk Kurtuluş Cephesi	A. Kerim	86
AYDINLIKTA DÜNYA VE TÜRKİYE		97
SAYI : 20	**HAZİRAN 1970**	
Yol Kavşağına Vardık	AYDINLIK	121
Yeni Oportünizmin Niteliği Üzerine	Mahir Çayan	127
Emperyalizmin Uydusu Türk-İş	Mustafa Harman	159
AYDINLIKTA DÜNYA VE TÜRKİYE		173
SAYI : 21	**TEMMUZ 1970**	
Büyük İşçi Direnişi	AYDINLIK	193
Yeni Oportünizm ve Örgüt Anlayışı	Tanju Üner	200
Kıbrıs'ta Seçimler	F. Adalı	212
Fransa ve Almanya'da Köylü Meselesi	F. Engels	220
Aydınlık'ın Tutumu	AYDINLIK	240
Gençliğin Çağrısı	Belge	244
AYDINLIKTA DÜNYA VE TÜRKİYE		246
SAYI : 22 (toplatıldı)	**AĞUSTOS 1970**	
Sıkı Yönetim Onları Çıkmazdan Kurtaramıyacaktır	AYDINLIK	265
Anarşistliğimiz mi, Dağınıklığımız mı?	Hikmet Kıvılcımlı	271
Osmanlı İmparatorluğunda Üretim İlişkileri ve Asya Üretim Tarzı	Muzaffer Erdost	276
Doğu'da Zulüm	Belge	317
AYDINLIKTA DÜNYA VE TÜRKİYE		323
SAYI : 23 (toplatıldı)	**EYLÜL 1970**	
Devrimciler Ölür Devrimler Sürer	AYDINLIK	353
Devrimci Milliyetcilik İle Proleter Enternasyonalizmi Biribirini Tamamlar	Mihri Belli	357
Kitleler, Küba Devrimi ve Yeni Oportünizm	Hüseyin Cevahir	372
ABD Emperyalizminin Niteliği	Gareth, S. Jones	387
AYDINLIKTA DÜNYA VE TÜRKİYE		407
SAYI : 24	**EKİM 1970**	
Legalite Uğruna Mücadelemiz	AYDINLIK	433
TİP İçindeki Mücadelede Nereye Geldik?	Aydınlık-D.TİP Komitesi	
Milli Demokratik Devrim ve Köylü Meselesi	Ahmet Kardam	448
Güneydoğu Asyada Emperyalizm ve Halk Savaşı	Okay Gönensin	478
Devrimci Kültür Cephesi Üzerine	Muzaffer Erdost	496
AYDINLIKTA DÜNYA VE TÜRKİYE		504

EKİM YAYINLARI

MAO TSETUNG

SAĞ ve SOL SAPMA

HİKMET KIVILCIMLI

BARBAR TOPLUMDA MÜLKİYET BİÇİMLERİ

(Basılıyor)

MAO TSETUNG

KIZIL KİTAP «BAŞKAN MAO'NUN SÖZLERİ»

★ **SİYASAL YAZILAR, Che Guevara, 15 TL.**

★ **MARKSİST DEĞER TEORİSİ, M. Selik, 12,5 TL.**

★ **İKİLİ ANLAŞMALARIN İÇYÜZÜ, H. Tunçkanat, 15 TL.**

★ **SOSYALİST KÜBA, L. Huberman - P.M. Sweezy, 12,5 TL.**

★ **LENİN, HAYATI VE MÜCADELESİ, G.D.Obiçkin, 12,5TL.**

★ **GERİLLA SAVAŞI VE MARKSİZM, W.J. Pomeroy, 20 TL.**

★ **İHTİLALCİ MEKSİKA, John Reed, 15 TL.**

Not : Doğrudan doğruya Yayınevinden istenen kitaplar, okurlara indirimli olarak gönderilir.

EKİM YAYINEVİ - P.K. 297 KIZILAY, ANKARA